

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

XIII. Insertur ex dictis differentia inter habitum fidei, & habitum Theologiæ:
vbi de distinctione fidei à prudentia infusa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

Obiicit tamen primò, quia hoc quod est, doctrinam istam tradi ab Ecclesia, testatur iste immediatus magister per priuatam auctoritatem, quam habet; ergo sicut ista priuata auctoritas sufficit, vt audiens moueatur ad credendum hanc esse Ecclesie doctrinam; sic etiam eadem priuata auctoritas sufficeret ad credendum hoc obiectum fuisse olim reuelatum, licet nec implicite conciperet ibi auctoritatem Ecclesie id docentis. Respondetur, negando consequentiam: non enim sufficit æqualiter priuata auctoritas ad omnia persuadenda: sufficit quidem ad persuadendum se hoc ab Ecclesia accepisse, quia hoc potest ipse certo scire, & testari; non tamen sufficit ad persuadendum olim fuisse hoc obiectum reuelatum cum ipse reuelationem non habuerit, nisi asserat hoc accepisse ab aliquo dignissimo teste, qualis est Ecclesia, à qua testatur se illud accepisse.

Secundò obiicit contra primam conclusionem; si non requiritur ex natura rei Ecclesie propositio ad credendum, ergo hæreticus, qui negat vnum articulum, vel Ecclesie auctoritatem, potest adhuc per fidem alia credere: potest enim adhuc seclusa Ecclesie auctoritate habere alia motiua, quæ sufficienter illa reddant credibilia. Respondetur, illum, qui sufficienter cognoscit auctoritatem, quam Ecclesia habet, vt sit regula in rebus fidei, & tamen eam cõtemnit, non posse prudenter alium articulum credere; quia deberet prius prudenter inquirere an recipiatur vel recipiatur ab Ecclesia ille articulus; quod tamen hæreticus non inquirat. An vero ille, qui ignorat auctoritatem Ecclesie, possit adhuc credere vnum articulum, pro cuius credibilitate habet euidentia motiua, & dissentiri alteri, pro cuius etiam credibilitatem habet alia euidentia motiua diuersa, est grauis difficultas, quam ex professo tractaturi sumus suo loco disp. 17. vbi videbimus, an possit manere fides aliorum in eo qui negat vnum articulum. Nunc sufficiat aduertere, fidem quoad hoc se habere instar charitatis, quæ non potest diligere perfectè Deum circa vnum obiectum, quin virtualiter velit implere omnia præcepta. Sic etiam fides non potest credere Deo in vno articulo, quin implicite credat quidquid sufficienter constituit dictum esse à Deo. Rationem autem à priori reddere conabimur dicto loco.

Tertio Obiicit: ille, qui ignorat Ecclesie auctoritatem proponentis res fidei, vel ignorat aliquid proponi ab Ecclesia, non est hæreticus, licet alicui articulo dissentiat; hæresis enim est pertinacia contra Ecclesie doctrinam, & tamen ille potest habere motiua cum euidentia sufficienti ad credendum, ergo potest esse infidelis, si non credat, & per consequens poterit amittere fidem sine hæresi. Respondetur, concedendo totum: fides enim, non solum hæresi, sed quolibet peccato proprio infidelitatis deperditur iuxta Tridentinum sess. 6. cap. 15. de quo aliàs dicendum erit dicta disput. 17.

SECTIO XIII.

Inferitur ex dictis differentia inter habitum fidei, & habitum Theologiæ: vbi de distinctione fidei à prudentia infusa.

Ex dictis circa obiectum formale fidei resolui potest questio illa, an & quomodo ex parte Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

obiecti formalis differant actus fidei, & conclusiones Theologiæ, sub quo tamè titulo claritatis gratia multas quæstiones distinguere possumus prima quomodo fides, & Theologia differant ex parte obiecti. Secunda, An habitus fidei concurrat vel solus, vel simul cum aliis ad assensum conclusionis Theologiæ, an verò detur aliis habitus distinctus Theologiæ. Tertia, Qualis sit hic habitus, an supernaturalis, vel naturalis, an simplex, vel multiplex. Quarta, An habitus Theologiæ distingui debeat ab habitu prudentiæ infusæ. Quæ omnia seorsum examinanda nunc sunt.

Prima ergo questio proposita de obiecto formali Theologiæ, & eius differentia ab obiecto fidei, diuidi rursus potest in alias. Prima est, an conclusio deducta ex vna propositione de fide, & alia euidenter nota ex principiis naturæ sit actus fidei, vel Theologiæ. Secunda, quid dicendum de conclusione deducta ex duabus præmissis de fide. Tertia, quid dicendum de conclusione particulari deducta ex præmissa vniuersali de fide v.g. *Omnes posteri Adæ in ipso peccauerunt; Petrus est vnus illis, ergo Petrus in Adam peccauit.*

§. I.

De conclusione deducta ex vna de Fide, & altera euidenti naturali.

Quod attinet ad primum dubium, multi dicunt, conclusionem illam esse de fide: ita Cano lib. 6. de locis cap. ult. ad 10. Vega lib. 9. in Trid. cap. 39. Vasquez 1. parte disp. 5. cap. 3. & eam videntur supponere, qui Theologiam non distinguunt à fide infusæ, vt Sotus in 3. disp. 35. Ocham in prologo q. 3. principali litera. G. & alij, vnde, licet hæc propositio, *Christus est risibilis*, non sit immediatè reuelata, est tamen mediatè quatenus est reuelatum, quod sit homo, & ad fidei assensum sufficit virtualis reuelatio: neque enim minus repugnat infallibili veritati Dei esse falsum id, quod est necessariò connexum cum obiecto expresse reuelato, quam esse falsum id, quod immediatè reuelatur, cum vtrumque derogaret veritati diuinæ, & in vtroque casu Deus falsitatis argueretur.

Alij communiter negant, illam conclusionem esse de fide, ita Gregorius, Maior, Gabr. Capreolus, Caiet. & alij, quos affert, & sequitur Suarez disp. 3. sect. 11. n. 3. Valentia & Corduba, quos affert idem Suarez n. 7. Molina 1. parte quest. 1. art. 2. disp. 1. & 2. & latè Petrus Hurtado disp. 12. sect. 1. quibus fauet S. Thomas 1. parte quest. 1. art. 1. & super Boëtium de Trinit. q. 2. art. 2. ad 4. & in prologo sententiarum art. 3. quæstione prima.

Suppono primò, non esse sermonem de conclusione, cuius obiectum contineatur formaliter, quamuis confusè in præmissa reuelata, qualis esset, *Christus est animal rationale*, quæ conclusio continetur in illa reuelata, *Christus est homo*, formaliter quidem, sed minùs clarè. Item in eadem propositione *Christus est homo*, continetur formaliter hæc: *Christus habet animam rationalem*. De his enim postea dicemus: nunc autem solum loquimur de conclusione, cuius obiectum non continetur formaliter in obiecto præmissæ reuelatæ; qualis est operatio humana, quæ non continetur formaliter in humanitate reuelata

F 2 sed

258

An conclusio deducta ex vna de fide, & altera euidenti naturali, sit actus fidei?

259

Non hic agitur de conclusione cuius obiectum continetur formaliter in præmissa reuelata, sed tantum virtualiter.

sed solum virtualiter, & tanquam in causa necessaria. Vnde non placet Hurtado, qui *dicta disp. 12. sect. 1. §. 16. & sect. 2. §. 23.* supponit, conclusionem illam, *Christus est visibilis*, de qua controuertitur, intelligi de visibilitate radicaliter sumpta, & in hoc sensu dicit obiectum illud non pertinere ad fidem, licet *disp. 10. & eadem disp. 12.* concedat pertinere ad fidem illam conclusionem, *Christus est rationalis*; in quo non videtur mihi satis consequenter procedere: quia tam identificatur realiter radix visibilitatis cum humanitate reuelata, quam rationalitas. Si ergo sufficit ad fidem, quod obiectum illud sit reuelatum, quamuis non distincte, sed confusè, sufficit etiam, ut radix visibilitatis pertineat ad obiectum fidei. De hoc tamen postea dicemus: nunc aduerto melius explicuisse statum questionis Suarez, *vbi supra num. 5.* dicentem, reuelationem virtutalem differre à confusa eo quod confusa reuelat licet confusè omnia contenta in re reuelata formaliter. Virtualis verò est de iis, quæ non continentur ullo modo formaliter in re reuelata, sed tantum in radice, ut in exemplo de visibilitate, & similibus. Vbi bene explicuit, obiectum illius conclusionis, *Christus est visibilis*, non esse ipsam radicem visibilitatis sed visibilitatem, quæ sola continetur in humanitate reuelata tanquam in radice; nam radix visibilitatis non continetur certè in humanitate tanquam in radice, cum humanitas non sit radix radicis visibilitatis, sed sit ipsa radix visibilitatis & *num. 12.* addit, idè hæc non esse æquè certa cum reuelatis, quia possunt de potentia absoluta à reuelatis separari quod quidem de radice visibilitatis verum non est. Dubium ergo præsens non procedit de visibilitate radicaliter, ut intellexit Hurtado, sed de visibilitate formaliter, ut explicuit bene Suarez.

260

Suppono secundo dupliciter posse præmissam naturalem cum præmissa reuelata deferuire ad assensum conclusionis illius v. g. *Christus est visibilis*. Primò, quatenus per discursum fit assensus conclusionis innitens duplici præmissa, & in hoc sensu aliquis ex Auctoribus primæ sententiæ fatentur, assensum illum non esse ex fide, ut de Patre Vasquez notauit Suarez *n. 7.* & idem concessuros esse Canum, & Vegam, dicit idem Vasquez *loco citato*. Secundò deferuire intelligitur præmissa naturalis, solum tanquam proponens & explicans per discursum Theologicum, quid contineatur virtualiter in propositione reuelata, ut apparente continentia vnius obiecti in alio, possit postea intellectus assentiri obiecto contento virtualiter, non propter præmissas, vel per discursum ex illis, sed propter reuelationem solam, in qua continetur. Hunc autem modum dicunt, Vasquez, & alij sufficere, ut fides assentiat obiecto conclusionis, tanquam obiecto de fide: Suarez verò negat, & Hurtado *disp. 12. §. 9.*

261

Assensus circa proprietatem non reuelatam formaliter non est de fide.

His suppositis, placet mihi in hoc puncto secunda sententia, & dico, assensum illum circa proprietatem non reuelatam formaliter, sed solum in causa, & in virtute, quæ reuelata est, non esse de fide, siue fiat per discursum ex præmissa etiam naturali, siue præmissa illa assumatur solum ad explicandum, quid contineatur virtualiter in reuelatione formali facta. Probatque potest breuiter, quia non potest esse de fide id, quod non creditur, quia reuelatum, & testificatum est à Deo. Sed obiectum eiusmodi conclusionis non dicitur à Deo, sed aliud, ex quo partialiter hoc

aliud inferitur: ergo non potest hoc credi ex fide, cum non participet rationem formalem, & motiuium proprium fidei. Quantumcumque enim explicetur reuelatio, & obiectum reuelatum, nunquam inuenietur dictum à Deo obiectum conclusionis, imò nec aliquid, quod solum possit mouere ad illud credendum. Non ergo mouetur intellectus à solo testimonio Dei, sed simul ab illo principio naturali, quod nisi verum crederetur, non crederetur obiectum conclusionis: ergo motiuium fidei non sufficit ad credendum obiectum conclusionis, & per consequens non creditur de fide, quia conclusio sequitur debiliorem partem motiui, cum non possit magis credi conclusio, quam motiuium, & in nostro casu motiuium saltem quoad vnā partem non credatur ex fide.

Obiicit primò, omnia illa pertinent ad fidem, quæ creduntur propter motiuium testimonij Diuini, siue mediare, siue immediate, sicut omnia amantur ex charitate, quæ amantur propter Deum siue mediare siue immediate: sed visibilitas Christi creditur mediare saltē propter testimonium diuinum: credimus enim Christum esse visibilem, quia est homo, & credimus esse hominem, quia reuelatū est à Deo: ergo vltimò resoluitur assensus ille in testimonium diuinum, & per consequens testimonium diuinum est motiuium formale, nam illud solum est motiuium formale: propriè loquendo, in quod vltimò resoluitur assensus. Respondetur, negari non posse, quod motiuium fidei, seu testificatio Dei sit motiuium formale partiale credendi visibilitatem; id enim probat argumentum propositum, non tamen est motiuium formale totale, cum non possit resolui assensus visibilitatis ad æquatē, & vltimo in solum testimonium Dei, sed in illud etiam alterum principium, quod omnis homo sit visibilis: quare licet visibilitas credatur partialiter propter testimonium Dei, non tamen creditur de fide: quia illa sola dicuntur credi ex fide, quæ credimus Deo ea testificant: visibilitatem autem nō ita credimus cum Deus illam non testetur, sed quia Deus testatur Christum esse hominem, & quia omnis homo est visibilis: quare assensus ille est mixtus ex motiuium fidei, & alio motiuium naturali, quod non sufficit ad faciendum assensum fidei, sed alium, qui nec sit fidei, nec scientificus quoad obiectum materiale sed alterius speciei mixte, qui appellatur Theologicus, qui quidem est obiectus, & inuidentis respectu conclusionis propter ineuidentiam vnius præmissæ reuelatæ: & aliunde non habet firmitatem propriam fidei respectu eiusdem conclusionis propter alterum principium naturale, quod non credimus ex auctoritate diuina, sed lumine solo rationis naturalis, quod non credimus ita firmiter sicut res fidei. Vnde apparet discrimen clarum à charitate, & eius exemplo: quia in iis obiectis mediatis, quæ propter Deum volumus, totum & vnicum motiuium vltimum est sola bonitas Dei, propter quam volumus omnia media, & non propter aliud. Conclusio autē Theologica non resoluitur vltimò in solum Dei auctoritatem, quæ sola non sufficeret sine alio principio, quod non credimus propter Dei testimonium. An verò assensus ille sit supernaturalis, & an habitus fidei ad illum immediate concurrant, dicemus postea.

Obiicitur secundo, quia ad infinitam veracitatem Dei spectat, ut fiat vera ea etiam, quæ sunt coniectura

connexa cum iis, quæ Deus testificatur. Si enim aliquid in istis falsum esset, falsitatis etiam & mendacij convinceretur Deus, cum non posset veritas rei testificata subsistere cum falsitate consequentis: ergo auctoritas Dei est motuum sufficiens ad credenda hæc alia, quæ necessarii consequuntur. Respondetur, ad veritatem Dei spectare, ut ea obiecta mediata non sint falsa ex eo capite, quatenus pendent ab illa, non tamen ex illa alia parte, quæ dependet ab alio principio; ex eo enim quod essent falsa ex illo alio principio, nihil sequeretur contra veritatem Dei. Ex suppositione tamen, quod illud aliud principium sit verum, pertinet ad veritatem Dei, quod non sint falsa. Quia vero illa suppositio, & eius veritas non pendent à veritate Dei, hinc est, quod non pendent ad æquæ veritas conclusionis à veritate Dei. Quoniam tamen de facto supponitur illud aliud principium esse verum, hinc de facto argueretur Deus mendax, si conclusio sit falsa: hoc verò non argueretur ex sola falsitate conclusionis, sed etiam ex veritate alterius principij: unde de primo ad ultimum, nec veritas conclusionis pendet à sola veritate Dei, nec est necessaria propter solam veritatem Dei, sed propter illam, & propter illud aliud principium, quod supponitur verum: quare nunquam refunditur totaliter veritas conclusionis in solam veritatem Dei, & eius testimonium, ut in motuum sufficiens, prout refundi debet, ut crederetur ex fide.

Aliis verbis proponi solet idem argumentum: quia nimirum ad fidem spectat, quidquid sequitur per se revelationem, sed risibilitas Christi sequitur per se revelationem de eius humanitate, cum sequatur per se humanitatem reuelatam; ergo risibilitas Christi spectat ad fidem. Respondetur, negando maiorem, quæ dupliciter intelligi potest, & in utroque sensu est falsa; nam si intelligatur de ipsa revelatione formali, est falsa; quia revelationem formalem sequitur per se, cum sit accidens creatum, quod inhereat subiecto: & tamen in herentia hæc revelationis in subiecto non spectat ad fidem. Si vero intelligatur de obiecto revelationis (prout intelligi debet) est etiam falsa: quia passionem consequentes rem reuelatam non pertinent ad eandem fidem. Ratio à priori ex dictis est, quia non potest credi de fide, nisi id, quod creditur propter solam connexionem cum auctoritate Dei testantis: passionem autem rei reuelatæ, eo ipso quod credantur propter connexionem per se cum re reuelata, iam non creduntur propter solam connexionem cum auctoritate Dei testantis, sed etiam propter connexionem cum re reuelata sistendo partialiter in hac connexionem, quare non possunt credi ex fide. Paulò aliter respondet Hurtado *disp.* 12. §. 10. sed fortasse re ipsa in idem recipit.

Obicitur tertio, quia homo sine risibili est chymæra; ergo, qui negat risibile de Christo, negat verum hominem, & per consequens negat fidem, quod Christus sit verus homo. Hoc argumento nimirum se torquet P. Hurtado *disp.* 12. §. 14. & sequentibus. & difficilè responderi potest autem facile responderi, hominem sine radice risibilitatis esse chymæram: neque hoc negari de Christo à negante esse risibilem, sed potius affirmari, dum asserit esse hominem: tunc enim conceptu confuso concipit omnia prædicata realiter identificata cum vero homine, & ideo altera propositio est falsa, quæ negat hominem esse risibilem.

Card. de Lugo de Virtute Fidei Divina

lem, quia de homine vero concepto ex parte subiecti cum radice risibilitatis in confuso negat explicitè risibilitatem in actu secundo, in quo solo errat, quod tamen non est formaliter reuelatum.

Obiiciuntur quarto plura exempla propositionum de fide, quæ solum virtualiter reuelata sunt, & non formaliter, v.g. *Deus est infinitus; Deus est incorporeus; Pater distinguitur realiter à Filio. In Christo sunt due voluntates, Totus Christus est sub singulis speciebus Eucharistiae; & alia similes.* Respondetur, propositiones illas esse formaliter reuelatas, licet aliqua non ita explicitè: hoc tamen patum refert; quia reuelatio potest esse formalis, & tamen non omnino distincta, & explicita; quæ quomodo sufficiat ad assensum fidei, constat ex punctis sequentibus, ubi etiam videbimus de illis propositionibus, quæ inferuntur ex duabus formaliter reuelatis, & de particularibus contentis in universaliter reuelata, ut hunc infantem esse in gratia Dei, quando constat esse ritè baptizatum; te esse sine gratia, quando scis euidenter te esse in effectu peccati mortalis & aliis similibus.

Obiicitur quinto, quia negans Christum esse risibilem haberetur ut hæreticus: ergo pertinet ad fidem illud affirmare. Respondetur, illum præsumi hæreticum, quia non præsumitur negare principium evidens naturale, quod homo sit risibilis sed principium obscurum reuelatum, quod Deus sit homo. Si tamen ipse non negaret, Christum esse hominem, sed solum negaret, hominem esse risibilem, non esset verè hæreticus coram Deo. Ita cum aliis Suarez *ubi supra* num. 12. Addit bene Hurtado *disp.* 12. §. 27. neque etiam in foro externo puniendum ut hæreticum, si esset homo rudis, qui facile errare posset in principio evidenti Philosophico.

Obiici potest sexto, quia fides potest concurrere simul cum scientia ad eundem assensum: v.g. possum eodem actu credere animam esse immortalem & propter motuum fidei, & propter demonstrationem Philosophicam, ut videbimus *disp.* sequenti: ergo ex eo, quod concurrat altera præmissa, quæ non sit ex fide, non tollitur, quod conclusio credatur ex fide. Respondetur, concessio antecedenti, distinguendo consequens: si alia præmissa scientiæ non concurrant ad suppleendum defectum motui fidei, quod se solo movere non poterat, sed ad maiorem abundantiam concedo: secus si concurrant propter indigentiam, quia motuum fidei solum non sufficeret, ut contingit in casu nostro. Differentiæ ratio est clara; quia in primo casu obiectum conclusionis est reuelatum, atque ideo fides potest illud credere propter suum motuum. In secundo autem casu non est reuelatum, nec credi potest præcisè; quia est reuelatum, sed propter illud complexum, quia reuelatum est, Christum esse hominem, & aliunde constat, hominem esse risibilem, quod complexum non est motuum fidei sed complexitur motuum tanquam aliquid ex se non sufficiens ad credendam risibilitatem.

Dubitabis, an si Ecclesia definiat conclusionem illam deductam ex vna reuelata, & altera evidenti scientifica, possit iam, & debeat credi ex fide. Negavit Molina 1. part. *quest.* 1. art. 2. *disp.* 1. & 2. sed dixit, manere adhuc sub certitudine Theologica: quia Ecclesia non potest facere, quod sit de fide, neque enim habere novas revelationes, aut faciat nova dogmata, sed solum

266
Obiectio 4.

267
Obiectio 5.
An haberetur
ut hæreticus
qui negaret
Christum esse
risibilem.

268
Obiectio 6.

269
Conclusio deducta ex vna reuelata & altera evidenti scientifica, si definitur ab Ecclesia, an debeat crediti ex fide.

solum habet assistentiam Spiritus sancti, vt non erret, quando explicat, quid fuerit antea reuelatum, aut quid sequatur ex reuelatis. Suarez tamen *ubi supra numer. 11* affirmat, quia iam illa propositio non solum virtualiter, sed formaliter, & immediatè est testificata à Deo per Ecclesiam, per quam Deus nos docet, & de qua verificatur illud Psalm. 44. *Lingua mea calamus scribe velociter scribens.* & quia definitiones Conciliorum non minus fide creduntur, quam verba sacra Scripturæ, & ideo Gregor. Magnus lib. 1. *epist. cap. 24.* prope finem dixit, quatuor prima Concilia generalia habenda esse, sicut quatuor Euangelia. Vnde Ecclesia in Conciliis absolute definit sua dogmata, & negantibus dicit anathema vt hæreticis.

270

Vtramque sententiam aliquomodo conciliare debemus. Existimo itaque cum secunda sententia, ea, quæ ab Ecclesia definiuntur, posse, & debere credi de fide. Quod vltra argumenta à Suariorum adducta confirmat omnium praxis, & vsus, quo in solemnibus fidei professione emittenda, vbi fidem nostram protestamur, profiteamur nos credere omnia à sacris Conciliis definita verbis illis: *cetera item omnia à sacri Canonibus, & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosancta Tridantina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor;* vbi non aliter fidem illorum definitionum profiteamur, quam aliorum articulorum fidei, qui in eadem formula continentur. Addo tamen cum prima sententia, Ecclesiam non habere nouam reuelationem Dei ad hæc definienda, nec per hoc Deum reuelare de nouo aliquid, quod iam antea non reuelasset saltem in confuso, sed nobis iam nunc constare magis distinctè, vel determinatè, quid sit illud quod antea magis confusè continebatur in reuelatione diuina. Hic enim videtur esse sensus communis Theologorum, quos affert Coninch. *disp. 12. num. 68.* quando dicunt, articulos non crescere numero, nec aliquid posse ab Ecclesia fieri de fide, quod iam prius non esset à Deo reuelatum siue in Scriptura, siue reuelatione Apostolis, vel aliis facta, & ad nos per traditionem, vel aliter transmissa. Vnde differentiam agnoscunt inter doctrinam Concilij, & Scripturam Canonicam: nam Scriptor Canonicus scribit, quæ prius reuelata non fuerant: Ecclesia autem in Conciliis solum euoluit reuelationes antea factas, & eorum sensum verum proponit infallibiliter propter assistentiam Spiritus sancti.

271

Aliquid potest esse de fide in ratione obiecti, quod non sit adhuc de fide quoad obligationem.

Quod vt explicetur, & probetur, aduertendum est id, quod bene notauit Coninch. cum aliis *dist. disp. 12. dub. 6.* aliquid posse esse de fide in ratione obiecti, quod tamen adhuc non sit de fide quoad obligationem: potest enim esse iam reuelatum à Deo: quia tamen nondum proposita est sufficienter reuelatio quoad omnia obiecta in ea contenta, distinctè non obligantur fideles ad illa obiecta determinatè credenda; quando tamen incipit sufficienter proponi, & euolui distinctè reuelatio illa, itavt in particulari appareat, de quibus obiectis loquutus fuerit Deus, iam tunc incipit illud obiectum in particulari esse de fide quoad obligationem, licet non reueletur nunc, nec Deus nunc loquatur, sed solum appareat nunc, de quo obiecto loquutus fuerit Deus. Possumus autem hoc declarare in fide etiam humana: si enim Rex prævidens, Petrum cras venturum ad Ioannem, dicat Ioanni, cum, qui cras

ad te veniet cum tali veste, & acturus de tali negotio, &c. fac gubernatorem ciuitatis, quia dignus est, & aptissimus: postera die, adueniente Petro, iam Ioannes incipit credere, cum dignum esse, & de eo loquutum Regem, quod quidem antea non sciebat: non quod tunc Rex loquatur, quando Petrus aduenit, fortasse enim Rex amplius non cogitavit; sed quia tunc adueniente Petro, incipit apparere in particulari, & distinctè obiectum, de quo Rex confusè loquutus fuerat, atque ideo Ioannes incipit habere obligationem credendi Petri dignitatem, & sufficientiam ex fide Regis, quam prius credere non debebat, licet iam Rex loquutus fuisset: idem contingit in fide diuina: sic enim dixit Deus ad Samuelem primo Reg. 9. *Hac ipsa hora, qua nunc est, cras mittam virum ad te de terra Beniamin, & unges eum ducem super populum meum, &c.* Prævidens enim Deus, illa hora venturum Saulem; & de illo loquebatur; & licet die etiam crastina iterum Deus, veniente Saule, loquutus fuerit Samueli: ecce vir, quem dixeram tui, iste, dominabitur populo meo: atque adeo etiam tunc actu reuelauerit, adhuc licet tunc nihil loquutus fuisset, inciperet tunc Samuel cognoscere distinctè, de quo antea Deus reuelasset, & deberet iam credere, Saulem esse electum à Deo ad regnum, propter reuelationem hesternam Dei, quod huius credere non debebat, licet iam obiectum illud esset reuelatum, & de Saule loquutus fuisset Deus.

Hoc supposito, constat iam, quomodo definitio ecclesiæ faciat, quod debeat de nouo credi ex fide, quod antea non debebat credi, licet Deus de nouo nihil immediatè reuelauerit: quod quidem faciliè intelligitur quando Ecclesiæ definitio tendit solum ad declarandum verum sensum scripturæ, vel reuelationis præteritæ: habet enim Ecclesia assistentiam Spiritus sancti, vt non erret in declarando vero sensu scripturæ sacre, & reuelationis diuinæ; non quia Deus reuelat de nouo Ecclesiæ illum verum sensum, sed quia assistit ei, ne decipiatur in intelligendo vero sensu, in quod reuelatio facta fuit à Deo: atque ideo fideles incipiunt tunc obligari ad credendam rem reuelatam determinatè propter reuelationem præteritam explicitè propositam, quæ prius non ita explicitè proponebatur. Sicut si Rex mandatum dedisset coram duobus, quorum alter altero melius mentem, & sensum Regis percepisset; postea tamen, quando hic mandatum aliis refert, & intimaret in vero eius sensu, & subditi obediunt, non id facerent propter nouum mandatum Regis, quod antea non esset, sed propter idem mandatum bene explicatum, & propositum. Sic fideles incipiunt obligari absque noua reuelatione immediata Dei, propter reuelationem præteritam bene, & fideliter ab Ecclesiâ propositam, & explicatam. Loquutus autem semper sum de noua reuelatione immediata Dei quam dico non ibi intervenire, non nego enim intercedere nouam reuelationem immediatam Dei, quæ compleat motuum formale fidei: hæc enim semper interuenit, quoties nobis proponitur sufficienter ex parte Dei eius reuelatio præterita, siue hæc fuerit antea explicita, siue non fuerit: quæ reuelatio mediata, cum concedatur à nobis, quando prædicator proponit sufficienter doctrinam fidei, à fortiori dabitur, quando Ecclesia tota in Concilio legitimo eam proponit.

Difficultas maior esse potest, quando Ecclesia non

Et quid si non solum explicat verum sensum scripturæ aut traditionis, qui est modus communis, quo Ecclesia aliquid definit, & obligat de nouo ad credendum id, quod antea non erat obligatio credendi: sed etiam ex principio reuelato, deducit aliquid, quod de nouo definit, & obligat ad credendum. Hoc autem potest dupliciter fieri; primo, si ex duabus præmissis reuelatis aliquam conclusionem deducat, & eam definiat. Secundò, quando ex vno principio reuelato, & altero non reuelato aliquid deducit, & definit v.g. si definirer, Christum esse risibilem, deducendo hoc ex humanitate Christi reuelata, & ex eo, quod omnis homo sit risibilis. In primo itaque casu facile etiam intelligitur, quomodo conclusio noua definita sit de fide, supponendo id, quod §. sequenti cum communi sententia dicimus, conclusionem, quæ ex duplici præmissa reuelata inferitur, esse de fide; quia cum obiectum conclusionis sit idem realiter cum obiecto præmissarum reuelato obiecto vtriusque præmissæ reuelatum fuit realiter obiectum conclusionis, licet minus explicitè: Ecclesia autem sua definitione explicat illam continentiam, quæ idem obiectum continetur realiter per identitatem in obiecto vtriusque præmissæ antea reuelato.

174 In secundo autem casu, quando obiectum conclusionis solum continetur virtualiter in obiecto præmissæ reuelatæ, prout risibilitas continetur in humanitate tanquam in causa, potest esse difficultas; quia obiectum illud videtur, quod antea non esset reuelatum formaliter etiam confusè, sed solum eius causa: ergo ut credatur postea de fide, necesse erit quod reuelatur à Deo de nouo, & hoc fiet per ipsam Ecclesiæ definitionem ut volebat Suarez. Ceterum adhuc in eo casu nego, interuenire tunc nouam reuelationem Dei immediatam, quæ Deus Ecclesiæ definiti, vel fidelibus media Ecclesiæ reuelat de nouo obiectum illud antea à se non reuelatum. Admitto tamen cum Suariorum obiectum etiam illud ab Ecclesiæ definitione posse, & debere credi de fide. Quod probari, & explicari potest ex doctrina tradita; nam ante illam definitionem Ecclesiæ, iam obiectum hoc erat implicitè, & confusè à Deo reuelatum, & accedente Ecclesiæ definitione, incipit apparere explicitè, quomodo hoc obiectum non solum in causa, sed in se ipso, & formaliter contineretur in reuelatione præterita.

175 Probari autem hoc potest, quia ideo de nouo incipiunt fideles obligari ad assentendum huic propositioni definitæ, quia Ecclesia, quæ est columna & firmamentum veritatis, teste Paulo 1. ad Corinth. 3. & cui Spiritus sanctus assistit, non potest errare in doctrina fidei explicanda, vel iis, quæ ex fide deducuntur. Hanc autem Ecclesiæ infallibilitatem in proponendo dupliciter potuit Deus antea reuelare. Primò dicendo, ego assistam Ecclesiæ, & omnia, quæ ipsa proponet in talibus materiis vera erunt. Secundò potuit Deus non testificari res ipsas, sed solum assistentiam suam, ut non permetteret Ecclesiæ decipi proponendo aliquid falsum, ex qua Dei assistentia reuelata nos inferimus, hoc obiectum ab Ecclesiæ proposito esse verum; non quia Deus hoc obiectum determinatè reuelauerit sed quia eius veritas sequitur ex assistentia Dei reuelata. Sequitur autem non ex vna propositione reuelata, & altera non reuelata, sed ex duabus reuelatis, nempe ex his, non potest esse falsum id, quod propo-

nit & definit Ecclesia assistente illi Spiritu sancto, ne erret, & rursus Spiritus sanctus assistit Ecclesiæ definiens Christum esse risibilem. Harum propositionum prima est de fide, ut constat, quia de fide est, providentiam Dei deficere non posse, atque adeò neque etiam providentiam Dei assistentis Ecclesiæ, ne erret, posse deficere à suo fine. Secunda etiam propositio est de fide, quia de fide est, & suppono, Ecclesiæ regi à Spiritu sancto, eiusque infallibilem assistentiam habere, ne doceat errores, quæ propositio est vniuersalis & comprehendit omnes casus Particulares, atque adeò hunc etiam, quo Ecclesia definitur Christum esse risibilem, unde eo ipso, quod Ecclesia id proponeret, & definirer, iam illa propositio esset de fide; non propter reuelationem nouam, sed quia eo ipso constaret, hanc propositionem contentam fuisse ab initio in illis propositionibus vniuersalibus à Deo antea reuelatis. Porro, propositionem, quæ sequitur ex duabus reuelatis, esse etiam de fide, videndū est in punctis sequentibus. Hoc itaque modo conciliatis illis sententiis, earum argumenta cessant: fatemur enim cum Suario, posita definitione Ecclesiæ fore hæreticum, qui propositionem definitam negaret, quia iam illa esset de fide. Fatemur etiam cum aliis, Ecclesiæ non definire de fide propositionem, quæ iam antea reuelata non fuerit à Deo, scilicet in particulari, vel in generali, definitio autem Ecclesiæ facit, quod hæc propositio contenta fuerit in ea reuelatione præterita Dei, & ut id nobis constet, atque ideo incipiat obligatio credendi eam determinatè, cum antea non esset obligatio, quia nobis non constabat fuisse contentam in reuelatione vniuersali præterita.

Dices, si Ecclesia habet infallibilem assistentiam Spiritus sancti, ut non erret in iis, quæ definit, & proponit credenda de fide, superflua est inquisitio, & diligentia, quæ ante definitionem scrutatur Scripturas sacras, & traditiones, ad videndum an id, quod vult proponere, sit reuelatum à Deo nam posita definitione Ecclesiæ, statim constabit rem illa fuisse à Deo reuelatam, saltem reuelatione illa communi, & vniuersali modo explicato.

Aliqui dicunt, siue diligentia, & consultatio præmittatur, siue non præmittatur, Pontificem summum v.g. errare non posse in definitione; peccare tamen posse, si debitam diligentiam non adhibeat. ita P. Valentia quæst. 1. puncto 7. §. 4. obicit. 6. Alij dicunt, eo ipso, quod Deus assistat Pontifici, ne decipiatur, assistere etiam ut debitam diligentiam adhibeat, & ex certitudine illius inferri certitudinem istius secundi. ita Canus lib. 9. de locis cap. 5. ad 2. & Bafes in breui Comment. dub. 2. ad 3. quos affert & sequitur Granado tractatu 7. disp. 2. sect. 2. num. 13, qui addit, proposita illa conditionalis, Si Pontifex aliquid definirer absque debito examine, respondendum esse, quod sequeretur verumque, scilicet quod posset, & quod non posset errare.

Aliiter fortasse explicari hoc potest. Et in primis aliquid potest constitui de fide per vniuersæ Ecclesiæ consensum, quando omnes fideles conspirant in aliquo dogmate firmiter credendo, cum quo vniuersi consensu non potest stare falsitas, & deceptio, quia Deus assistit Ecclesiæ, ne tota decipiatur: & tunc certum est, in singulis fidelibus præcedere iudicium prudentiæ de fundamento sufficienti ad illud credendum, nec esse possibile

276
Ecclesia cui
debetur exa-
men & dili-
gentiam ad-
hibere in de-
finiendis re-
bus fidei.

277

bile moraliter, quod omnes fideles sine examine, & sufficienti fundamento iuxta suam capacitatem præmissis illud susceperint. Quando verò Pontifex, vel Concilium vniuersale cum approbatione eiusdem Pontificis aliquid proponit, & definit, licet non possit falsum dogma proponere; præmittendum tamen est examen, & inquisitio sufficiens. Primum, ne definitio limites concessos excedat: neque enim data est potestas, & infallibilitas hæc in qualibet materia, sed in iis, quæ ad fidem spectant, vel eam concernunt, vel etiam in iis, quæ pertinent ad mores christianos. Oportet ergo examinare prius, an sit materia pertinet ad sensum Scripturæ, vel fidei intelligendam, vel an sit materia extranea, quæ ad iudicium Ecclesiæ non spectat. Secundo præmittitur examen, quia si Pontifex summus, vel solus, vel cum Concilio tentaret definire aliquod dogma falsum, pertineret ad prouidentiam Dei, si aliter non impeditur eius conatus, tollere eum è vita, ad vitandam Ecclesiæ deceptionem. Merito ergo, & prudenter præmittitur examen, ne temere intentata definitione, Deus mediis acerbioribus eam impediatur. Tertiò, denique & vniuersaliter debet exant, & diligentia adhiberi: quia Dei assistentia promissa non abstulit à Pontifice obligationem, quam de iure naturæ habebat examinandi prudentem, quæ proponit Ecclesiæ. Sicut Deus confirmans aliquem in gratia, non aufert ab eo obligationem seruandi præcepta, & diligentiam adhibendi ad cognitionem obligationum, & ad vitandam periculam peccandi. Quia licet confirmatio in gratia afferat prouidentiam, & assistentiam Dei, ut ille non peccet mortaliter, & (ut aliqui volunt) ne moraliter possit peccare; ad eandem prouidentiam Dei spectat, quod homo ille satisfaciatur toti suæ obligationi, quam seclusa tali confirmatione, haberet, nec confirmatio tollit obligationem, quæ aliàs esset. Ita Petrus & eius successores confirmati sunt in fide saltem docenda, & tradenda, ut colligitur ex verbis Christi Luc. 22. *Simon, ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua.* Hæc autem confirmatio non tollit obligationem examinandi, quæ proponenda sunt; nam sicut est obligatio naturalis examinandi, quæ credimus, an sint sufficienter propostæ, & ideo confirmatio alicuius in fide interna, non tollit hanc obligationem examinis præcedentis; sic est obligatio naturali examinandi, quæ aliis credenda proponimus, & ideo confirmatio in fide externa proponenda non aufert præcedentis examinis obligationem, sed solum affert prouidentiam Dei, ut non proponatur à Pontifice, nisi præcedente debito examine, vel saltem nisi præcedente ex parte ipsius obiecti sufficienti fundamento, quia vel in reuelatione præterita continebatur, vel ex illa saltem adiuncta præmissa alia vera deducebatur. Et hæc sufficiant quoad primum punctum de conclusione deducta ex vna reuelata, & altera euidenti naturali,

§. II.

De conclusione deducta ex duabus reuelatis, an sit de fide.

278

Conclusio deducta ex duabus præmissis de fide, an sit de fide.

Secunda questio erat de conclusione, quæ sequitur ex duabus præmissis de fide, an sit de fide, vel solum Theologica. Exemplum esse potest in hac conclusione: *Omnes Apostoli acceperunt Spiritum sanctum; Mattheus fuit unus ex Apostolis; ergo Mattheus accepit Spiritum sanctum.* Singulæ præmissæ sunt reuelatæ, ex illis conclusio euidenter infertur. Prima sententia negat conclusionem esse actum fidei, sed dicit, esse conclusionem Theologicam, nisi ipsa etiam reuelata sit. Ita Molina 1. parti. quest. 1. art. 2. disp. 2. Valentia in præfati quest. 1. puncto 1. §. in contrarium, & §. quod si queratur, & tom. 1. disp. 1. q. 1. puncto 1. Suarez disp. 6. sect. 4. Lorca disp. 6. Turrianus disp. 1. dub. 3. & alij. Secunda dicit, conclusionem illam esse de fide. Pro qua Hurtado disp. 10. sect. 1. §. 2. qui eam sequitur, affert Aureolum, Vegam, Canum, Patrem Vasquez, Scotum, & Ochamum & §. 42. in eandem sententiam affert Nazianzenum orat. 37. quæ est §. de Theologia vbi S. Doctor ostendit, diuinitatem Spiritus sancti constare contra hæreticos ex Scriptura, quia ex ea euidenter colligitur. In hoc puncto distinguenda omnino videntur duo, quæ cum sint valde diuersa, immerito P. Hurtado ea confundit §. 1. 4. & sequentibus, & rursus disp. 12. §. 6. Aliud enim est querere; an obiectum illius conclusionis sit de fide, & possit terminare assensum fidei: aliud verò, an assensus ille generatus per discursum formalem, vel virtualem ex duplici præmissa reuelata sit assensus fidei; proat terminatur ad obiectum conclusionis, an solum assensus Theologicus. Qui duo sensus, ut dixi, sunt valde diuersi: nam in genere loquendo, non repugnat, quod obiectum aliquod, quod abunde in se est reuelatum, & potest terminare assensum fidei, & est de fide, possit tamen, proat subest alicui alteri medio, aut motui, non terminare assensum fidei, sed alium inferiorem, ut constat in animæ immortalitate, quæ licet sit de fide, proat tamen subest medio scientiæ demonstrationis Philosophicæ, non terminat assensum fidei, sed alium inferiorem, naturalem, & scientificum. Et quidem Auctores primæ sententiæ non negant, obiectum illud posse terminare assensum fidei in vltimo casu, sed solum agunt de illo, proat terminat assensum gentium per discursum ex duplici præmissa de fide, & Suarez disp. 3. sect. 1. 2. num. 6. clare distinguunt illos duos sensus, & expresse concedit, obiectum idem quod potest deduci ex duabus reuelatis, posse aliquando terminare assensum fidei, solumque negat assensum deductum per discursum ex illis duabus præmissis reuelatis esse de fide.

Hoc ergo supposito, dico primum, obiectum illius conclusionis deductæ ex duplici præmissa reuelata, specificatiue loquendo esse de fide, & posse credi assensu fidei: in hoc conuenio cum Auctoribus secundæ sententiæ, quorum fundamenta nihil aliud probant, idque non negat Suarez, ut vidimus. Probari autem potest, quia totum illud obiectum est de fide, quod inuenitur reuelatum à Deo; sed obiectum conclusionis legitime deductæ ex duabus reuelatis est etiam à Deo reuelatum, ergo totum illud obiectum est de fide. Maior, & consequentia sunt clare: minor probatur: quia omnis conclusio in tantum bene infertur ex suis præmissis, in quantum eius obiectum identificatur cum obiecto præmissarum: fundatur enim tota vis syllogistica in illis duobus principiis, dicit de omni, dicit de nullo, ut suppono ex Logica, & ideo intellectus post assensum præmissarum, cogitur assentiri conclusioni, quia eius obiectum est idem cum eo, quod iam est.

est admissum in præmissis, & ideo negari non potest nisi negata vna ex præmissis: neque enim continetur obiectum conclusionis in obiectum præmissarum, tanquam in causa, sed tanquam in aliquo, cum quo habet realem identitatem. v.g. in exemplo posito, Matthæum accepisse spiritum sanctum, idem realiter est, saltem inadæquate, & vt pars, cum hoc, quod est omnes Apostolos, quorum vnus erat Matthæus, accepisse spiritum sanctum: ergo qui reuelat Apostolos omnes accepisse spiritum sanctum, & Matthæum fuisse Apostolum, reuelat, ipsum accepisse spiritum sanctum: non potest enim aliquis affirmare totum, quin affirmet partes, ex quibus intrinsece constat illud totum propter identitatem realem partium cum toto.

Hoc eodem argumento vtitur Suarez *dicta disp. 3. sect. 1. n. 6.* & confirmat illud bene, quia in Deo reuelante non est cognitio confusa, sed distincta: ergo quando reuelat aliquam propositionem vniuersalem manifestat iudicium, quo cognoscit omnia particularia distincte quæ sunt sub illa vniuersali: loquebatur ergo immediate de Matthæo, & aliis Apostolis, quos distincte cognoscebat illa cognitio, & iudicio, quod voluit manifestare per reuelationem: ergo reuelatio immediate cadit super omnes illos in particulari, & per consequens, Matthæum accepisse spiritum sanctum, est aliquid immediate reuelatum à Deo, licet reuelatione, quæ respectu nostri confusa est, & indiget explanatione, vt appareat quod sit eius obiectum immediatum.

Obiicitur primò, quia confusio, quæ se tenet ex parte ipsius reuelationis vniuersalis, sufficit, vt obiectum conclusionis non sit propriè reuelatum; quia licet sit à parte rei idem realiter cum obiecto præmissarum reuelato, non tamen cognoscitur ex vi præcisè reuelationis explicite, vt tale est in particulari, sed ad eius cognitionem explicitam necessarius est discursus, quod sufficit vt in ratione obiecti formaliter non sit idem cum obiecto reuelato, atque ideo non possit de illo explicite esse assensus fidei, nunquam enim potest ei obiecto præstari assensus nisi præiudicio discursu, quo appareat contineri in obiecto reuelato; quando autem assensus sit propter discursum, & illationem ex obiectis reuelatis, non assentimur propriè de fide illi obiecto, vt dicemus conclusionem sequenti. Hoc esse potest præcipuum fundamentum sententiæ contrariæ, pro cuius solutione aduertendum est, dupliciter posse nos assentiri illi propositioni *Deus reuelauit, Matthæum accepisse spiritum sanctum.* Primò inferendo illam ex duabus propositionibus per hunc discursum, Deus reuelauit, omnes Apostolos accepisse spiritum sanctum, & Matthæus erat vnus ex illis, quia Deus id reuelauit, ergo Deus reuelauit Matthæum accepisse spiritum sanctum: & tunc propositio illa vt deducta ex illis præmissis, fatemur, quod non deseruit ad assensum fidei, quo credamus, Matthæum accepisse spiritum sanctum, quia non infertur hic vltimus assensus ex reuelatione talis obiecti sistendo in ipsa, sed ex reuelatione talis obiecti, vt deducta ex alia propositione reuelata: quod non sufficit ad generandum proprium assensum de fide vt dicemus conclusionem sequenti.

Secundò tamen possumus dicere Deum reuelasse, Matthæum accepisse spiritum sanctum, & hoc absque discursu, sed per propositionem im-

mediatam non illatam, ex alio obiecto reuelato, quod probare possumus in primis aliis multis exemplis, quia alioquin nulla propositio posset esse nobis immediate de fide diuina, vel etiam humana. Quando enim Petrus tibi affirmat, se venturum Romam, & tu credis, quia ipse dicit, potest idem argumentum fieri de assensu, quo credis, id Petrum dicere; qui sanè videtur haberi etiam per discursum: ideo enim credis, Petrum id dicere, quia voces illæ, *ego veniam Romam*, impositæ sunt ab hominibus ad id significandum; vnde infers, Petrum his vocibus vtentem loqui de tali obiecto, ergo ille assensus fundatur in notitia de significatione vocum, quam ex præceptis Grammaticæ didicisti. Item quando Petrus præfente Paulo, & Antonio, dicit tibi, hi duo fuerunt mecum heri in prandio, & tu credis Paulum pransum esse cum Petro, quia Petrus id dicit, fieri potest idem argumentum, nam Petrum loqui de Paulo, videris credere per discursum ex eo, quod Petrus designauit illos duos præfentes, & Paulus eiler vnus ex illis: quare in neutro casu credis præcisè fide humana, Paulum pransum esse apud Petrum, sed resoluisti assensum in alia etiam principia, nempe quia voces illæ impositæ sunt ad id significandum, vel quia Paulus erat præfens, quando Petrus loquutus fuit. Vnde idem argumentum fieri etiam potest in aliis obiectis, quæ Deus in particulari reuelauit, v.g. quando credis Christi resurrectionem, quia Deus eam reuelauit, videtur discursus intercedere ad credendum, Deum id reuelasse, quia nimirum aliunde scis, has voces, *Christus resurrexit*, impositas esse ab hominibus ad loquendum de tali obiecto, quod quidem non scis ex fide diuina, sed ex vtu hominum, & præceptis Grammaticæ; ergo in hanc etiam notitiam resoluisti partialiter assensum tuum de reuelatione à Deo facta. Item non poterimus immediate credere reuelationem Dei de præcepto Christi facto Petro non manifestandi eius transfigurationem ante resurrectionem, quia Euangelium non dicit Christum dixisse Petro, sed dixisse præsentibus discipulis; aliunde autem constat ex verbis eiusdem Euangelij vnum ex præsentibus fuisse Petrum: ergo ex vtraque reuelatione per discursum inferimus Christum præcepisse Petro, & sic in aliis passim, quæ tamen omnes fatemur esse reuelationem immediatam, & immediate credi.

Et quidem negari non debet, quod ego possum credere fide humana Petrum venturum in hanc urbem absque alio discursu (licet hic possit etiam interuenire, si velim) quo resoluam meam credulitatem tanquam in præmissam, & principium formale in significationem vocum, vel præcepta grammaticæ, & idem est de fide diuina, qua credo obiecta à Deo reuelata per voces latinas. Ratio autem vtriusque est, quia non est necessarius discursus, nec illatio vnius ex alio ad assensum circa ea, quæ immediate vtu, & experientia percipimus prout reuera percipimus significationem vocum communium: quare absque discursu possum credere, quod Petrus v.g. loquitur mihi per voces significantes, seu significare solitas apud homines, eius aduentum in hanc urbem: nam totū hoc cognosco immediate, nempe Petrum vti illis vocibus & voces illas apud homines vsurpari ad significandum tale obiectum. Quod idem est de assensu, quo credo ex parte Dei proponi in scriptura sacra tale, vel tale obiectum, cum legam

verba

verba illa, quæ immediatè scio apud homines vsurpari ad loquendum de tali obiecto. Idem etiam est, quando credo Paulum pransum esse apud Petrum, quia Petrus id dixit, quando Paulo præsente dixit mihi, *hic mecum pransus est*. Nam licet possit tunc etiam interuenire discursus ad credendum, Petrum de Paulo loqui: possum tamen sine alio discursu id credere: quia sicut immediatè cognosco, Petrum vti voce vsurpari solita ad loquendum de prandio, ita immediatè cognosco, ipsum vti voce vsurpari solita ad loquendum de Paulo: itam vox illa, *hic*, præsente Paulo, idem est, ac vox *Paulus*, & in eadem significatione vsurpatur ab hominibus: cum ergo immediatè percipiam, Petrum vti voce illa, *hic* præsente Paulo, percipio etiam immediatè ipsum vti voce vsurpari solita in his circumstantiis ad loquendum de Paulo, quare absque alio discursu possum resoluerè assensum circa prandium Pauli in verba illa talibus circumstantiis prolata, quæ ego percipio.

284

Hinc ergo in casu nostro de fide diuina dici potest, non debere interuenire discursum ad credendum Christum resurrexisse qui fundetur tanquam in principio in significatione vocum: quia immediatè cognosco has voces contineri in scriptura, & quidem voces vsurpari solitas ad loquendum de resurrectione, quod totum absque discursu cognosco, & per consequens absque discursu cognosco proponi mihi in scriptura voces quibus significari solet resurrectio. Similiter reuelationem de Spiritu sancto à Matthæo accepto immediatè cognosco absque discursu, qui immediatè cognosco, Deum reuelare Spiritum sanctum ab omnibus Apostolis susceptum, & Matthæum fuisse vnum ex illis. Nam qui eodem tempore diceret totum hoc complexum, nempe omnes Apostoli acceperunt Spiritum sanctum, & Matthæus fuit vnus ex Apostolis, diceret æquiualentè, Matthæum accepisse Spiritum sanctum: ergo idem erit licet in diuersis temporibus id dicat: nam possum ego simul concipere vtramque reuelationem, licet diuersis temporibus factæ sint. Constat verò apud homines idem esse dicere, *Matthæus accepit Spiritum sanctum*, ac dicere, *omnes Apostoli, quorum vnus erat Matthæus illum acceperunt*; Cum ergo inueniatur Deum vtrumque immediatè reuelasse, inuenitur etiam reuelasse immediatè, quod Matthæus accepit Spiritum sanctum: quare assensus, quo credo Deum hoc reuelasse, non debet necessariò inferri per discursum ex illis duabus reuelationibus seorsim factis, sed possum æque immediatè huic reuelationi assentiri, cum ea etiam in vtroque illo loco simul sumpto immediatè contineatur.

285

Obiectio 2.

Vnde iam facilius soluuntur alia argumenta, quæ fieri solent contra hanc conclusionem. Secundò ergo obiici solet, quia illa conclusio est Theologica, cum inferatur ex reuelatis, ergo non est assensus fidei, quia fides, & Theologia distinguuntur. Respondetur facile, illam conclusionem vt deductam ex reuelatis esse Theologicam, & vt sic non credi ex fide, vt dicemus conclusionem sequenti: idem tamen obiectum materiale posse credi per fidem, non vt deductum ex præmissis reuelatis, sed vt immediatè etiam reuelatum, vt supra explicuimus.

Obiectio 3.

Tertiò Obiicitur, quia in naturalibus habitus principiorum, & habitus scientificus distinguuntur, ergo non est idem habitus ad credenda reuelata, & ad conclusionem, quæ ex reuelatis in-

fertur. Respondetur, quidquid sit de antecedenti, transeat consequens, quando conclusio ex reuelatis creditur propter reuelata vt propter principia. Secus verò erit, quando idem obiectum creditur etiam vt principium immediatè reuelatum à Deo: ad hoc enim debet extendi habitus fidei diuinæ, qui ex omnium sententia extenditur ad omnia immediatè reuelata à Deo.

Quartò Obiicitur, quia Christum esse risibilem est conclusio Theologica, nec creditur immediatè per fidem, quia deducitur ex humanitate reuelata, quamuis risibile pro radice sit idem realiter cum humanitate: ergo identitas obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum non facit, quod idem obiectum possit per fidem credi. Hoc argumentum facit magnum negotium Patri Hurtado dicta disp. 10. num. 19. & sequent. Sed nobis nulla infertur difficultas, qui paulò ante diximus, conclusionem illam, quæ non potest per fidem credi, non esse de risibilitate radicali, sed de formali; quæ supponitur esse passio distincta ab humanitate. Omitto alia leuiora argumenta, quæ videri possunt apud Hurtado dicta disp. 10. & ex dictis faciliè solui possunt.

His suppositis, sit iam secunda conclusio; quod conclusio illata ex duabus reuelatis creditur solum propter illas, non creditur de fide, sed solum est conclusio Theologica. Hæc est iuxta sensum primæ sententiæ supra relata, eam tamen ex professo impugnatur Hurtado loco citato, & rationes etiam, quibus probari solet ab eis auctoribus, quas omitto, quia ferè omnes sunt parum efficaces. Ratio, quæ me mouet, hæc est, quia ea, quæ per fidem credimus, Deo credimus, & ideo credimus super omnia, quia diuinæ auctoritati supremus cultus intellectualis debetur, vt dicimus infra agentes de fidei certitudine: ea autem, quæ credimus, quia sequuntur ex reuelatis, non credimus soli Deo, mouemur enim non solum à diuina auctoritate reuelante præmissas, sed etiam à connexionione obiecti præmissarum cum obiecto conclusionis, quam connexionione non cognoscimus nec credimus quia Deus eam reuelauit, sed lumine intellectuali ex terminis nobis apparet, atque ideo ad credendum obiectum conclusionis partim mouemur à testimonio diuino, partim à connexionione vnius obiecti cum alio; non ergo possumus credere per fidem obiectum conclusionis, cum illud non credamus soli Deo, nec diuinum testimonium solum nos moueat ad illud credendum, sed ille assensus est inferioris ordinis, & minus perfectus, cum debeamus illum modum superiorem assentiendi referre ad omnia obiecta, quæ Deo credimus.

Contra hanc rationem non procedunt argumenta, quæ communiter fieri solent ab auctoribus secundæ sententiæ, solum enim probant, obiectum illud posse credi per fidem, quia immediatè reuelatum est à Deo, quod nos conclusionem primam concessimus. Alia tamen argumenta conuenienter specialiter Hurtado ubi supra scilicet. 1. contra hanc conclusionem, & rationem, quæ oportet dissoluere, & ex quorum solutione melius huius rationis vis intelligitur. Primò ergo §. 4. & sequentibus arguit: quia habitus infusus extenditur ad omne obiectum materiale, quod cognoscitur dependenter à suo obiecto formali vt constat etiam in habitibus voluntatis; nam charitas extenditur ad omnia obiecta materialia, & remota quæ saltem mediatè amantur propter Deum, vt præter Deum amas proximum, & ideo proximo

procurat bonum, & ad hoc eligis media; omnia hæc, & media etiam remota eligis per actum charitatis, quia omnia illa amas ultimo propter Deum, qui est ultimum obiectum formale illius amoris, quod idem contingit in misericordia, & aliis virtutibus: ergo similiter conclusiones omnes etiam mediatae, quæ creduntur propter testimonium diuinum, pertinent ad fidem: nam obiecta præmissarum, licet sint obiectum formale proximum illius assensus: non sunt tamen in rigore obiectum formale, sed materiale; cum non lisat intellectus ultimo in illis, sed illa credas propter aliud, sicut, qui ex charitate Dei amat proximum, & ideo dat ei pecunias ad subleuandam eius indigentiam, licet videatur habere pro obiecto formali proximo bonum ipsius proximi; illud tamen non est in rigore obiectum formale, quia non lisat ultimo voluntas in illo, sed illud amat propter Deum, & ideo omnia illa sunt obiectum materiale charitatis; ergo eodem modo fides extendi debet ad omnia obiecta materialia etiam remota, quæ mediata, vel immediate propter idem fidei motuum creduntur, & in illud ultimo resoluntur.

Respondetur, habitum extendi ad omnia obiecta materialia, quæ attinguntur sub eodem omnino motu, secus autem, si motui varietur, præsertim si variatio illa refundat diuersum modum tendendi; prout contingit in casu nostro, in quo intellectus mouetur ad assentiendum conclusioni, non solum ex testimonio Dei, sed etiam ex connexionione obiecti conclusionis cum obiectis præmissarum, ad quam connexionem credendam nullo modo mouet testimonium Dei: & ex hoc prouenit, quod intellectus non credat obiectum conclusionis eo modo, & firmitate, qua credit res fidei, quas credit soli Deo, sed mouetur etiam à connexionione vnius obiecti cum aliis, quam connexionem non credit Deo: quare non est mirum, quod assensus ille prout terminatur ad obiectum conclusionis non sit fidei, cum degeneret notabiliter ab assensu fidei, quo credimus soli Deo, quæ dicit, & ideo super omnia. Exemplum autem charitatis, & aliarum virtutum voluntatis non est simile: quia omnes illi actus voluntatis, qui versantur circa alia obiecta materialiter etiam remota, non habent vllum aliud motuum, in quo etiam partialiter lisant, nisi solum Deum: nam licet amentur media remota propter utilitatem, seu propter connexionem quam habent cum fine: illam tamen utilitatem, & connexionem non amatur propter se, nec lisatur in illa, sed propter bonitatem Dei: quare in iis omnibus actibus nulla est varietas ex parte motui formalis. At vero in actibus intellectus non ita se habet: nam conclusionibus mediatae deductæ ex prioribus conclusionibus non retinent idem omnino obiectum formale omnino inuariatum, sed additur semper connexio obiecti conclusionis cum obiectis præmissarum, cuius connexionis veritas non creditur propter veritatem præmissarum, nam licet præmissa essent falsa, consequentia esset bona, & conexio esset vera, sed cognoscitur in se, & in illa lisat intellectus, ab eaque partialiter mouetur intellectus ad assentiendum obiecto conclusionis.

Contra hanc solutionem, & differentiam, quam olim ad hoc propositum explicui, aliqua opponit Hurtado, ex quo obici potest secundò, quia connexio obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum non distinguitur realiter à con-

nexione extremorum cum medio: connexio autem extremorum cum medio cognoscitur per præmissas reuelatas: ergo continentia etiam obiecti conclusionis cognoscitur per easdem præmissas, atque ideo non est necessaria alia cognitio illationis, seu continentiae obiecti conclusionis in obiecto præmissarum, quæ moueat ad assentiendum conclusioni, & per consequens motuum formale præmissarum erit motuum formale ad æquatum ad assensum conclusionis.

Hoc argumentum supponit questionem illam, an ultra assensum præmissarum requiratur cognitio illationis ad assensum conclusionis, de qua dixi in Logica; & inferius aliqua attingemus: est enim questio Logica, in qua dixi cum communi sententia, requiri eiusmodi cognitionem, ut constat experientia: multi enim assentiuntur præmissis, & negant consequentiam, quam deberent omnino concedere, quia non attendunt ad bonitatem illationis, seu ad continentiam obiecti conclusionis in obiecto præmissarum concessio. Nec refert, quod obiectum conclusionis non distinguatur ad æquatum ab obiecto vtriusque præmissæ simul sumptæ, sed saltem partialiter cum illo realiter identificetur. Hoc enim probaret etiam, illam non esse veram conclusionem, quia conclusio semper creditur propter aliud ut constat ex definitione syllogismi: non autem intelligitur propter aliud realiter sed propter aliud secundum modum concipiendi. Nam idem obiectum cognitum per cognitionem confusam non mouet, & cognitum postea explicitè, mouet: sic etiam in assensu secundæ operationis per compositionem debet obici explicitè Mentis inter extrema, quæ licet non distinguatur realiter ab ipsis extremis, non assentiremur, nisi explicitè obiceretur, ut dixi *disp. 1. de pñit. sect. 2.* Ratio autem est, quia sicut non potest mouere ad amandum bonitas, de qua non possumus reddere rationem, ita nec ad assentiendum veritas de qua non possumus reddere rationem: cognitio autem confusa non sufficit, ut possimus reddere rationem de bonitate, aut veritate confuse cognita, ergo necessaria est cognitio explicita continentiae vnius veritatis in alia, ut propter veritatem primam concessam assentiamur secundæ. Hoc autem est, quod explicatur per particulam *ergo*; positam in conclusione, nempe connexio vnius veritatis obiecti cum alia, & non sola connexio formalis ipsius assensus conclusionis cum assensu formali præmissarum, ut supponit Hurtado §. 30. neque enim requiritur cognitio reflexa de præmissis formalibus, aut de conclusione formali, sed de connexionione inter obiecta conclusionis & præmissarum, quæ non est cognitio reflexa, sed directa. Sicut neque in iudicio per compositionem requiritur cognitio reflexa apprehensionum extremorum, sed directa de identitate inter ipsa extrema obiectiua.

Sed contra obicitur tertio, ex eodem Auctore §. 31. quia hinc sequitur neque esse actum fidei ipsum assensum circa obiectum reuelatum, v.g. circa Incarnationem: quia hic assensus etiam est propter veracitatem, & reuelationem Dei, tanquam propter motuum, & præmissas formales, vel virtuales, quare requiritur etiam cognitio bonitatis illationis, quæ bonitas, seu connexio veritatis Incarnationis cum veracitate & reuelatione Dei mouet partialiter ad assensum Incarnationis, & per consequens non credimus

Incarnata

291

292

Obiectio 31

Incarnationem propter solam auctoritatem Dei, quæ sola est motuum formale fidei, sed etiam propter illationem obiectiuam seu continentiam vnius obiecti in alio, quæ continentia non creditur propter auctoritatem Dei, sed constat ex terminis, atque ideo motuum illius assensus, non erit solum motuum formale fidei.

293

Ad hoc tamen facile responderetur negando sequelam: incarnatio enim creditur propter solum motuum formale fidei, quod quidem in rigore loquendo, non complectitur solam veracitatem, & testimonium Dei secundum se, & in abstracto, sed ut continentem connexionem cum veritate obiecti reuelati; sicut motuum formale in assensu cuiuslibet conclusionis non est sola veritas præmissarum, sed illa, ut connexa cum veritate conclusionis. Quare, quando dicimus, solum auctoritatem Dei esse motuum formale fidei, illa particula exclusiua *solum*, non excludit concomitantia essentialia, sine quibus explicite cognitis non potest mouere auctoritas Dei, sed excludit omnia alia peregrina, quæ non requiruntur, ut auctoritas Dei moueat; & includit connexionem vnius obiecti cum alio, quæ licet realiter non distinguatur realiter adæquate ab obiectis præmissarum debet tamen explicite cognosci, ut obiectum præmissarum mouere possit ad assensum conclusionis. Nec obstat, quod hæc connexio non cognoscatur explicite, aut credatur propter auctoritatem Dei: adhuc enim verum est, soli Deo non credere Incarnationem, nam per illam exclusiuam *soli*, non excludimus id quod requiritur ex parte obiecti essentialiter, ut Deo credamus, *soli* explicamus, non interuenire quidquam aliud ex parte motui, nisi id solum, quod requiritur essentialiter, ut alicui soli credamus, in quo tamen includitur connexio auctoritatis diuinæ cum veritate obiecti reuelatis, cuius connexionis cognitio explicita inuoluit essentialiter, quando dicimus Incarnationem credi soli Deo, seu propter solam Dei auctoritatem, quia illud *propter*, significat connexionem, quæ mouet, alioquin non crederetur vnum propter aliud. Quamuis autem connexio illa auctoritatis diuinæ cum veritate reuelata non credatur Deo, prout explicite cognita, credimus tamen illam, etiam super omnia, quia hoc necessarium est ad credendum super omnia id, quod Deus dicit; neque enim possumus magis credere obiectum reuelatum, quam eius connexionem cum reuelatione, in qua connexionem partialiter fundatur ille assensus. Quare sicut credimus etiam super omnia, Deum esse summè veracem, quamuis hoc non credamus Deo in primo illo assensu, qui est principium fidei, sed assentiamur ex terminis; sed tamen absque formidine, super omnia, quia id necessarium est ad credendum Deo super omnia id, quod reuelat; ita propter eandem rationem debemus credere firmissimè connexionem auctoritatis Dei cum obiecto reuelato, quia id necessarium omnino est ad credendum firmissimè Deo id, quod reuelat.

294

Hoc autem suo modo locum etiam habet in voluntate, cum differentia tamen supra explicata: nam si res attentè consideretur, quando eligitur medicina propter sanitatem, solum, non est sola bonitas sanitatis, quæ mouet, sed etiam vtilitas medicinæ ad sanitatem; nisi enim medicina vtilis esset, non moueret bonitas sanitatis ad eam eligendam; dicitur tamen eligi propter solam sanitatem, quia eo ipso, quod dicimus eligi propter

sanitatem, significamus simul eligi propter vtilitatem medicinæ, & propter connexionem, quam habet cum sanitate; differentia tamen est, ut dixi, quia vtilitas ipsa medicinæ, & connexio cum sanitate, quæ voluntatem allicit, amatur etiam à voluntate non propter se, sed propter sanitatem in cuius sola bonitate ultimo sistit amor, & ideo connexio medicinæ cum sanitate, seu vtilitas, non integrat villo modo motuum formale vltimum: at in casu nostro connexio obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum reuelatæ, ex qua inferatur, ita mouet intellectum, ut ipsa non credatur propter auctoritatem Dei, sed propter se ipsam. Item connexio auctoritatis diuinæ cum veritate rei reuelatæ ita mouet ad assensum rei reuelatæ, ut ipsa connexio non credatur Deo nec propter reuelationem Dei testificantis illam connexionem, sed quia in se ipsa apparet.

Differentia ergo inter conclusionem illam ex reuelatis, & mysterium reuelatum illatum ex veritate, & testimonio Dei, cui hæc pertinet ad assensum fidei, & non illa, licet vtrique moueatur intellectus ex bonitate illationis, quæ quos bonitas illationis mysterij reuelati ex veritate, & testimonio Dei pertinet intrinsece, & essentialiter ad motuum formale fidei, quæ cum credatur Deo, & propter eius auctoritatem, debet essentialiter moueri ab illatione mysterij, ex auctoritate Dei. At vero bonitas illationis obiecti conclusionis ex mysterijs reuelatis non pertinet intrinsece, & essentialiter ad motuum formale fidei, sed est motuum peregrinum fidei, & extratum motuum proprium fidei, nec ordinatur ad credendum præcisè Deo, sed ad credenda ex quæ inferuntur ex creditis Deo; quare alteratur ex parte motui proprio fidei, non est cui fides debeat extendi ad assensum obiecti conclusionis, sicut ad assensum rerum fidei. An verò, & quomodo concurrat partialiter ad assensum illius conclusionis, quatenus ibi etiam continetur assensus præmissarum reuelatarum, dicemus postea: nunc enim solum dicemus, per illum assensum, non credi obiectum conclusionis tanquam obiecta alia, quæ de fide creduntur.

Aduerte tamen nos sæpe dixisse, connexionem illam, seu continentiam obiecti conclusionis in obiectis præmissarum, vel bonitatem illationis esse partialiter motuum formale illius assensus: quod quidem dictum est in latiori significatione motui formali, ut comprehendit omnia, quæ ex parte obiecti vtrumque mouent ad assensum. Scio enim, strictè loquendo bonitatem illationis non solere appellari motuum formale, sed quasi applicationem motui formali condistinctum à motui, quod solum videtur esse obiectum præmissarum. Sicut etiam in composito physico sola materia, & forma dicuntur partes, vno verò, licet pertineat intrinsece, & essentialiter ad compositum, illudque integrat, non solet appellari pars, sed vinculum partium sic bonitas illationis, seu connexio vnius obiecti cum aliis, non solet appellari motuum formale sed connexio, & colligatio motui formali cum obiecto materiali. Hæc tamen est quaestio de vocibus: nam in re ipsa non minus intrinsece, & essentialiter intra vno, quam partes ad compositionem compositi, nec minus intrinsece, & essentialiter intra illatio, seu connexio vnius obiecti cum alio ad integrandum motuum, quam ipsa obiecta præmissarum. Ceterum sicut vno non

Assensus fidei fundatur partialiter in connexionem obiecti reuelati cum reuelatione.

non solet appellari componens *ut quod*, sed *ut quod*, quia est id, quo partes componunt; ita illatio, seu connexio potest dici mouere non *ut quod*, sed *ut quod*, quia est id, quo praemissae obiectivae applicantur, & vniuntur, ut moueant ad assensum conclusionis, sufficit tamen eius variatio essentialis ad variandum, & alterandum specie morium, praesertim quando refundit diuersitatem notabilem in modum assentiendi, ut contingit in casu nostro.

297 Ultimo loco assert Hurtado §. 42. Verba Gregorij Nazianzeni de quibus supra diximus, quae quidem, si aliquid probant, solum probant nostram primam conclusionem, quod scilicet id, quod sequitur ex expressè reuelatis, possit fidei credi; non tamen probant credi de fide per illum eundem assensum, quo creditur tale obiectum, quatenus praesens per discursu deducitur ex praemissis reuelatis: & haec de hoc puncto sufficiant.

§. III.

Virum reuelatio vniuersalis sufficiat ad assensum fidei circa obiectum singulare.

298 Exemplum esse potest, de fide est, omnes paruulos ritè baptizatos esse in gratia & saluari, si decedant, quaeritur, an qui scit se hunc paruulum ritè baptizasse, possit de fide credere eius sanctificationem. Item de fide est, peccato mortali amitti gratiam, quaeritur, an qui scit, se actu esse in affectu peccati mortalis, possit de fide credere, se carere gratia habituali sanctificante. Ratio dubitandi est, quia haec etiam conclusio deducitur ex vna praemissa reuelata, nempe ex illa propositione vniuersali, & ex altera particulari non reuelata, nempe ex conscientia proprii peccati actualis: quare iuxta doctrinam traditam §. 1. videretur dicendum, quod conclusio non sit de fide, sicut ibi diximus ob eandem rationem non pertinere ad fidem risibilitatem Christi, & alias similes conclusiones, sed esse solum Theologicas. Quare pro sententia negante illum esse actum fidei asserti possunt illi omnes, quos assert Suarez disp. 3. sect. 1. 1. num. 3. negantes esse assensum fidei, qui deducitur ex vno principio reuelato, & altero eidente.

Communis tamen sententia concedit, obiectum illud particulare contentum in vniuersali reuelata pertinere ad fidem, quam tenent Cano, Vega, Valentia, & alij, quos assert & sequitur Suarez ibi num. 2. & 1. & alij, quos addit, & sequitur Hurtado late eam sententiam probans disp. 1. 1. sect. 1. 1. quia, qui affirmat propositionem vniuersalem, affirmat omnia singularia ibi contenta; ergo Deus reuelans omnes homines baptizatos sine obice accipere gratiam, reuelauit etiam ibi hunc infantem baptizatum accipere gratiam, & per consequens id pertinebit ad fidem quae ex se extenditur ad omnia, quae à Deo reuelata sunt.

299 Ego iuxta supra dicta, §. praecedenti distinguendum existimo: nam si loquamur de assensu illo, prout deducto ex praemissa reuelata vniuersali, & particulari aliunde nota, dicendum est, illum non esse assensum fidei, prout terminatur ad obiectum conclusionis, sed solum Theologicum, in quo conuenit etiam Suarez ubi supra numero §. 6. Card. de Lugo de Virtute Fidei Divinae.

& hoc probant à fortiori argumenta adducta in simili supra §. praecedenti. Si enim assensus conclusionis illatae ex duabus praemissis de fide non est assensus fidei, quia habet aliud obiectum formale partialiter diuersum nempe bonitatem illationis, à fortiori idem dicendum erit de assensu conclusionis illatae ex vna solum praemissa de fide, & altera eidenti naturali; quo casu variatur motiuum formale, non solum ex parte bonitatis illationis, sed etiam ex parte vnius praemissae, quae non est de fide, & in qua etiam ultimo sistit intellectus.

Loquendo tamen de obiecto illius conclusionis particularis, dicendum videtur cum secunda sententia, posse actum fidei terminari ad illud non per discursum ex vniuersali reuelata, sed immediate propter diuinum testimonium tanquam ad aliquod immediate, & formaliter reuelatum à Deo. Probari solet, quia quando aliquid reuelatur à Deo, reuelatur eius essentia physica, & metaphysica, licet non ita distinctè, quia essentia non distinguitur à re reuelata; unde Deus reuelans Christum esse hominem, reuelat eo ipso habere corpus, & animam, nam reuelans definitum, reuelat definitionem, & è contrarium non distinguatur: ergo, qui reuelat vniuersalem, reuelat ibi omnia singularia, quae sunt quasi partes componentes illam collectionem vniuersalem: ergo Deus reuelans omnes infantes baptizatos iustificari, reuelat ibi, hunc, & illum, & illum infantem baptizatum iustificari, nam collectio omnium baptizandorum reuelata componitur intrinsecè ex hoc, & illo, & aliis baptizandis. Confirmatur ab aliis, quia Sacerdos sciens debita intentione baptizasse hunc infantem aqua naturali ex mari tunc hausta, non potest sine haerese negare, hunc infantem iustificatum fuisse: nam hoc negando contradicit Deo reuelanti omnes infantes ritè baptizatos iustificari. Sunt enim propositiones contrariae, Omnes infantes ritè baptizati iustificantur, & hic infans ritè baptizatus non est iustificatus. Illa quippe est propositio contraria ex qua sequitur contradictoria, ut dicitur in Summulis: ex illa autem secunda propositione sequitur, ergo aliquis infans ritè baptizatus non iustificatur, quae est contradictoria prima.

Hoc tamen argumentum cum sua confirmatione videtur potius retorqueri posse: quia in primis negans hunc puerum esse iustificatum, non videtur esse haereticus: nam haereticus ille solus est, qui negat id, quod tota Ecclesia Catholica credit: non credit autem, ut docet Ecclesia, hunc infantem esse iustificatum, nisi ad summum sub conditione, si valide baptizatus est: quod enim baptizatus sit, vel quod aqua illa fuerit naturalis, vel quod minister habuerit intentionem non credit, aut docet Ecclesia, ergo non discederet à sensu, & fide Ecclesiae, qui illam propositionem negaret absolute, negando scilicet se baptizasse talem infantem, aut debitam intentionem habuisse, aut adhibuisse aquam naturalem. Unde videtur, quod nec ipsemet sit infidelis negando illam propositionem: potest enim adhuc concedere totum, quod fides docet, nempe infantes ritè baptizatos iustificari, sed tamen ex falsa apprehensione contendere, baptismum illum non fuisse validum, quia aqua, v. g. non erat naturalis, sed quod Dæmon supposuerit occultè aquam artificialem loco naturalis, quod

quod licet falsum sit, non videtur esse contra fidem, cum non constet ex fide, Dæmonem id non fecisse. Solum ergo erit ad summum de fide, hunc infantem iustificatum fuisse, si verè & valde baptizatus fuit.

302
Aliud est
propositionem
aliquam se-
cundum se esse
de fide, aliud
verò esse no-
tin de fide

Aliter tamen possumus explicare vim illius rationis, & probare hanc sententiam. Supponendo in primis, aliud esse, propositionem aliquam secundum se esse de fide, aliud verò esse nobis de fide. Ad primum enim sufficit, quod sit verè à Deo reuelata; ad secundum verò requiritur, quod reuelationis sensus, & significatio nobis sufficienter constet, quantumcumque enim reuelata sit à Deo, non debemus, nec possumus de fide ei assentiri, nisi reuelationis sensus nobis sufficienter proponatur. Exemplum esse potest in Scriptura, & reuelatione illa, qua coram Baltasare Rege scripta fuerunt in pariete verba illa, *Mane, Thecel, Phares*: quibus significabatur, numerasse Deum regnum Baltasaris, & complensse illud: quare posita scriptura illa, iam veritas hæc reuelata erat à Deo, & ideo Daniel, vbi primum scripturam illam legit, debebat ex fide obiectum illud credere, tanquam à Deo reuelatum. Rex tamen, antequam à Daniele explicaretur, de quo obiecto loqueretur Deus, non debebat, nec poterat veritatem illam de fide credere. Erat ergo iam veritas illa secundum se de fide; Regi tamen, & aliis nondum erat de fide. Eodem modo de facto multe sunt veritates in scriptura reuelatæ, quas tamen in particulari, & distinctè non debemus, nec possumus de fide credere, quia scripturæ sensus nondum nobis est sufficienter propositus, nec ab Ecclesia declaratus; postquam autem Ecclesia sensum verum scripturæ declarat, & proponit nobis, incipiunt obiecta illa etiam in particulari esse nobis de fide, quæ tamen iam antea reuelatæ fuerant, atque ideo poterant de fide credi ab eo, qui sensum scripturæ verum intelligebat, & cui sensus ille sufficienter fuerat propositus.

303
Voces non si-
gnificant eo-
dem modo om-
nium mentem
loquentis, sed
iuxta au-
dientium ca-
ptum.

Suppono secundò, voces easdem non significare eodem modo omnibus mentem loquentis, sed iuxta audientium captum, aliis magis, aliis minus distinctè, v. g. cognoscis benè Petrum filium Ioannis, Paulus verò, qui eum benè etiam cognouit, dicit tibi coram altis, Ioannis filium obiiisse; tunc distinctè cognoscis illum, de quo Paulus testatur obiiisse, & cognoscis magis distinctè mentem loquentis, qui Petrum distinctè concepit, & de illo determinatè affirmavit obiiisse: alij verò præsentis, qui Petrum non nouerant, non concipiunt distinctè, sed confusè de quo loquatur, nec distinctè intelligunt mentem loquentis, sed solum confusè concipiunt, ipsum de aliquo distinctè cogitasse, & eius obitum explicare voluisse. Ecce eadem vox tibi magis distinctè significat mentem loquentis, quam aliis propter captum diuersum, & noticiam meliorem, quam habes de significatione explicita illius vocis. Eodem modo, si Deus hodie reuelat, Petrum crastina die deuorandum à leone, hæc reuelatio magis distinctè significat Angelo mentem Dei, quam homini, quia Angelus magis distinctè, & quidditatiuè cognoscit essentiam, & prædicata leonis, & scit, Deum de illo leone habente talia prædicata distinctè intellexisse; homo verò, qui confusè cognoscit essentiam leonis, cognoscit solum confusè Deum loquentem de essentia, quæ radix est talium accidentium, distin-

ctè cognita, quam tamen non distinctè cognoscit. Philosophus etiam, qui melius naturam leonis cognouit, magis distinctè venit in noticiam mentis Dei, quam rusticus, qui non ita benè leonis naturam cognoscit, propter eandem rationem, & sic in aliis. Imò hinc etiam fit, voces aliquando melius significare obiectum audienti, quam ipsimet loquenti, & magis distinctè significare eidem audienti loquentis mentem, quam ab ipso loquente cognoscatur, v. g. si aliquis, qui Petrum Ioannis filium non cognoscebat, sed solum sciebat esse filium Ioannis, dicat tibi, Ioannis filium obiiisse; tu qui Petrum eundem fat benè cognoscebas, melius, & magis distinctè concipis, de quo loquatur, quam ipsemet, qui loquitur, quia melius cognoscis rem per illas voces significatam, quam ipse loquens cognoscat. Similiter, si homo dicat Angelo, se velle Romam venire, melius, & magis distinctè concipit Romanus Angelus audiens, qui non confusè, sed distinctè eam concipit, quam homo loquens. Item melius & magis distinctè cognoscit Angelus voluntatem eundi Romam, & iudicium de eodem aduentu, quam voluntatem & iudicium proprium homo vult significare, quam ipsemet homo loquens, qui solum confusè, & imperfectè proprios actus voluntatis, & intellectus percipit non distinguens, an sint qualitates reales, vel modales, materiales, vel immateriales, &c. Si ergo voces possunt melius significare audienti res ipsas, & mentem loquentis, quam ab ipso loquente cognoscuntur; non est mirum, quod eadem vox melius, & magis distinctè possit significare, & res & mentem loquentis vni audienti, vel legenti, quam alteri propter meliorem captum vnius quam alterius.

Ex his ergo probare iam possumus conclusionem nostram: quia certum est, Deum reuelantem omnes paruulos ritè baptizandos fore iustificandos, non cognouisse confusè paruulos illos, de quibus loquebatur, sed distinctè, & explicite hunc, & illum, & omnes, & singulos in particulari: homo tamen audiens illam vocem non cognoscit eos, nisi confusè, & ideo nec cognoscit distinctè mentem Dei, sed confusè scit Deum aliquos distinctè cognoscere, & de illis, quos distinctè cognoscebat, loquentem fuisse. Vnde, si homo haberet aliunde scientiam infusam de omnibus & singulis paruulis ritè baptizandis, audiens posita à Deo, omnes baptizandos fore iustificandos, distinctè cognosceret, de quibus loqueretur Deus, & per consequens deberet credere fide diuinæ, hunc paruulum fore iustificandum, quia cognosceret, de hoc in particulari loquentem esse Deum. Sicut si coram cæco, & aliis diceret, tibi à Rege datos duos illos libros, quos manu habes, alij distinctè cognoscerent, de quibus libris loquaris & crederent propter merum testimonium tuum, illum & illum librum in particulari datum tibi à Rege. Cæcus autem, qui libros non videt, solum posset credere in confuso te accepisse à Rege duos libros, quos manu habes, quicumque illi sint, vnde si postea vnum ex illis inueniret; non posset dicere, aut credere illum librum fuisse tibi à Rege datum, quia non scit, an de eo in particulari loquutus fueris. Si tamen perseuerante te in eadem asseueratione, cæcus visum reciperet, & videret libros illos, de quibus loqueris, iam tunc posset, non solum in genere, sed in particulari de singulis libris credere, datos tibi à Rege propter

tuum testimonium, quod tamen antea credere non poterat de illis in particulari. Hoc ergo modo quando Deus distincte cognoscens omnes paruulos baptizandos, de illis omnibus reuelat iustificandos fore à peccato, tenemur id credere saltem in confuso: si autem nobis constet in particulari, de quibus loquutus sit Deus, iam de illis etiam in particulari idem debemus credere: cum ergo in prædicto casu constet tibi, hunc paruulum comprehensum fuisse illa loquutione Dei, atque adeò illum fuisse distincte in mente Dei, quando vniuersaliter loquutus fuit, iam poterit de hoc in particulari id credere, cum constet tibi Deum huius etiam paruuli iustificationem reuelasse, & de illo loquutum fuisse. Quamvis ergo obiectum illud in particulari non esset de fide nobis, quia non constabat, an de illo loquutus esset Deus, nec etiam nunc sit de fide aliis, quibus non constet de baptismo illius paruuli, sicut constare potest ipsi baptizanti, sed solum esset de fide secundum se quatenus iam erat reuelatum à Deo, postquam tamen baptizanti constet de baptismo ritè collato, iam incipit ei esse de fide, quia ei iam constet, Deum de hoc paruulo loquutum fuisse.

Obiicies primò voces non significant, nisi iuxta hominum impositionem; homines autem qui non cognoscunt distincte sed confusè particularia, non videntur imposuisse has voces confusas, nisi ad significandum confusè; ergo Deus loquens per illas voces non potest loqui, aut reuelare distincte de hoc paruulo, & per consequens non potest id fidei credi, cum Deus nunquam de hoc paruulo in particulari id reuelauerit. Respondeo in primis vocem posse instrui ad significandum distincte ab eo, qui solum habebat cognitionem confusam, ut constet in hac voce, *hic homo*, quæ ex institutione habet, ut possit significare distincte eum, de quo loquimur, licet qui vocem illam instituerunt, de nullo homine particulari distincte tunc cogitarent, sed solum in confuso de singulis, quibus significandis applicaretur. Deinde falsum est, voces imponi determinatè ad significandum confusè; alioquin non possemus vii iis vocibus ad loquendum cum Deo, aut Angelis, in quibus non potest esse cognitio confusa. Imponuntur ergo ex intentione imponentis ad significandum vel confusè, vel distincte iuxta captum audientis; hoc est, ad excitandam in audiente speciem de illo obiecto, & cognitionem, quam ipse habere potest, si confusam, confusam; si distinctam, distinctam; Quare sicut hæc vox, *hic homo*, imponitur ad excitandam speciem, quam audiens habet de hoc homine, quæ aliquando erit distincta, aliquando confusa; sic hæc vox *omnes paruuli baptizandi*, imponitur ad excitandam speciem audientis quæ aliquando erit confusa, aliquando distincta saltem de aliquibus, per quam cognoscatur illos in particulari, de quibus Deus loquitur.

Obiicies secundò, quia iam id totum videtur haberi per discursum, quatenus cognoscimus, Deum loqui de omnibus paruulis baptizatis, quicumque illi sint, & aliunde scimus, hunc paruulum esse baptizatum, unde inferimus, de hoc loqui Deum; quare assensus ille non erit fidei, sed conclusio Theologica. Respondetur, posse quidem id credi per discursum, & tunc conclusionem non credi de fide, ut diximus: potest tamen etiam sine discursu tali, sed immediate crediti, Deum de hoc paruulo loquutum fuisse; sicut

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

enim quando Paulo præsentem, dicit tibi Petrus, *hic homo mihi carus est*, absque discursu cognoscis Petrum testari amorem suum erga Paulum, quatenus cognoscis etiam absque discursu eum. Paulo præsentem usurpare voces solitas usurpari ad testandum amorem erga præsentem, quod est idem ac videre, eum testari exterius amorem suum erga Paulum præsentem: sic etiam si præsentibus tribus, vel quatuor, diceret, *hi homines mihi cari sunt*; cognoscere posses absque discursu, eum testari amorem suum erga singulos illorum propter eandem rationem. Similiter ergo Deus dicens, *Omnes paruuli baptizati mihi cari sunt*, videns hunc paruulum baptizatum, poteris absque discursu cognoscere, Deum de hoc paruulo testari sibi carum esse. Quod enim cari designatur per pronomen *hi omnes*, vel per vocem illam, *baptizati* parum refert ad propositum, cum a quæ cognoscas, hunc paruulum esse baptizatum, ut supponimus, ac illum hominem esse præsentem Paulo loquenti.

Obiicies tertio, non constare adhuc Deum loquutum esse de hoc paruulo sufficienter ad id de fide credendum: non constat enim hoc, nisi quatenus constat hunc paruulum fuisse ritè baptizatum: hoc autem non ita certò constat, cum fieri potuisset, quod Dæmonis opera, loco aquæ naturalis supposita fuerit aqua non naturalis, vel etiam posset fieri, quod hic qui homo apparet, & infans, non sit verus homo, sed corpus phantasticum, Dæmonis opera confictum ad eludendos oculos; non ergo constat, de hoc indiuiduo Deum loquutum fuisse, & per consequens non potest fidei credi, hunc paruulum esse iustificatum.

Hoc argumentum pariter probaret, non posse fidei credi id, quod Deus reuelatione non solum vniuersali, sed in singulari reuelat. v.g. Quando Deus dixit, *hic est filius meus dilectus, ipsum audite*: potuissent enim Apostoli formidare, an ibi esset alius, qui ab ipsis non videretur, sed tantum à Moyse, & Elia, & de illo verba illa dicta esse, vel etiam an dæmonis opera voces illæ formate essent, & sic de aliis. Quare omnes respondere debemus, & facile ex supradictis responderi potest, sicut ad obligationem credendi fide diuina quod Deus dicit, non requiritur euidencia de testimonio Dei, obscure enim credimus fide ipsa, Deum id dicere, cohibentes ex imperio, & pia affectione voluntatis formidinem, quæ aliunde suboriri posset: ita ad credendum fide diuina, Deum de aliquo obiecto in particulari loquutum, non requiri euidenciam metaphysicam, quod de illo loquatur, ita ut nec prudenter, nec imprudenter possimus de hoc formidare. Cur enim plus requiratur ad credendum, Deum de aliquo loqui, quam ad credendum Deum loqui; ita quando non possumus prudenter formidare, an Deus de aliquo obiecto loquutus fuerit, debemus ex eodem imperio voluntatis cohibere formidinem, & certò credere, Deum de illo obiecto loquutum fuisse. An verò ad id sufficiat moralis euidencia de continentia huius singularis in vniuersali reuelata, & quid, si solum sit probabilitas, dicemus postea §. 4. Nunc addo, conclusionem nostram posse verificari etiam independentem ab hoc argumento, & eius solutione: quia quando homo actu peccata non potest vllò modo dubitare, quod peccet, saltem in aliquibus casibus, in quibus ex malitia, & cum magna aduertentia peccat; quare omnino ei constet, se comprehensum in reue-

377
Obiecto 3.

latione vniuersali, quod omnis mortaliter peccans priuatur vel careat gratia Dei sanctificante.

308

Non solum sub conditione, sed absolute possumus de hoc infante baptizato credere esse iustificatum.

Deus potest reuelare reuelatione absolute ali- quod obiectum conditionatum.

Hinc infero primò, in prædicto casu non solum posse per fidem credi hunc paruulum iustificatum sub conditione, si ritè baptizatus est, vel si homo verus est, sed etiam absolute. Hoc est contra aliquos, quos tacito nomine refert Hurtado *dicta disp. 11. §. 22.* dicentes, non credi fide diuina, hoc indiuiduum esse conceptum in peccato originali, sed solum sub conditione, si homo est. Quos ipse ibi impugnat, quia ille assensus conditionatus non esset actus fidei; nam fides credit absolute reuelationem existere, & ideo credit mysterium reuelatum: tunc autem non crederetur existere reuelationem de peccato illius indiuidui; dicere enim ego credo, si est homo, est dicere, *anbuto de reuelatione peccati huius indiuidui*, dubitans verò de reuelatione non credit eam esse, sed dicit *tā verax est Deus, ut ego crederem, quidquid ille diceret*, qui actus solum credit veracitatem Dei, non verò reuelationem. Hoc tamen argumentum parum urget, quia Deus potest reuelare reuelatione absolute aliquod obiectum conditionatum, ut constat ex mille Scripturæ locis, in quibus continentur reuelationes conditionatæ, hoc est, de obiecto conditionato, circa quas reuelationes, & obiecta conditionata reuelata possunt exerceri veri & proprii actus fidei, ut constat: ergo si Deus reuelauit omnia indiuidua humana esse concepta in peccato, posset per fidem credi hoc indiuiduum esse conceptum in peccato, si est humanum, & hoc propter illam reuelationem Dei, quæ de quolibet indiuiduo id dicit, si est humanum.

309

Secundò ergo probatur illatio ex dictis, quia cum conter sufficienter, hoc indiuiduum esse humanum, & ritè baptizatum, non possumus prudenter formidare, aut dubitare, quod Deus loquens absolute de omnibus infantibus baptizatis loquutus fuerit absolute de hoc, ergo non solum sub conditione, sed absolute possumus de hoc singulari credere esse iustificatum. Sicut si Petrus habens tres filios dicat, *omnes mei tres filij mortui sunt*, ergo qui noueram bene eius filios, possum propter ipsius testimonium credere, singulos in particulari obiisse, non solum sub conditione, si erant eius filij, sed absolute, quia constat mihi prudenter de singulis quos ego noueram loquutum ipsum fuisse. Similiter ergo possum credere absolute, Deum loquutum de hoc infante, sicut etiam quando constat de reuelatione Dei, ita ut non possim prudenter de ea formidare non credo sub conditione rem reuelatam, si Deus eam reuelat; sic ergo quando possum prudenter formidare, quod Deus de hoc infante loquutus non fuerit, possum & debeo credere absolute, de hoc loquutum fuisse, atque ideo ipsum esse iustificatum, & non solum sub conditione, si Deus de hoc loquutus est; eadem enim est ratio in vtroque casu.

310

Baptizans licet debeat credere ex fide infantem à se baptizatum esse iustificatum: Aliis tamen id non est ex fide.

Infero secundò, licet ipsimet baptizanti, qui scit se ritè baptizasse, & veram materiam, & formam abhibuisse, de fide sit, hunc infantem esse iustificatum; aliis tamen id non esse de fide, nec debere, aut posse id fide diuina credere: quia aliis non ita constat, Deum de hoc loquutum fuisse, ut prudenter non possint formidare. Sciunt enim bene aliquando contingere, quod minister fingat baptismum sine intentione debita, quare non ita proponitur eis, Deum de hoc absolute loquutum

fuisse, ut non possint formidare saltem prudenter, & dicere, fortasse non est hic ex illis, quia prudenter formidari potest, an concurrerint requisita ad verum baptismum, cum in casu simili, & cum eisdem fundamentis ego aliàs deceptus fuerim. De hoc tamen, & qualis certitudo requiratur circa applicationem reuelationis diuinæ vniuersalis ad hoc indiuiduum dicemus §§. sequentibus.

§. IV.

Verum reuelatio vniuersalis sufficiat ad credenda singularia nota certitudo morali, vel notitia probabilis

EX dictis §. præcedenti oritur hoc dubium, Ean quando Deus reuelat propositionem vniuersalem, & mihi, non quidem certitudinem metaphysicam, aut physicam, sed moralem constat, hoc indiuiduum comprehendere sub illa vniuersali, possum credere fide diuina, Deum de hoc loquutum, & rem reuelatam de illo verificari. Evidentiam moralem quoad hoc propositum minus bene explicat P. Hurtado *dicta disp. 11. sect. 3. §. 24.* dicens, tunc dari quando ratio assentientis talis est, ut nulla sit probabilitas partis oppositæ, seu quando prudentes non possunt de re illa dubitare. Vtraque tamen explicatio diminuta est, & in rigore loquendo falsa; quod ad hominem probatur, quia ipsimet *sect. 4.* fatetur non esse de fide Christum esse sub hac hostia, neque id esse evidens moraliter: & tamen fundamenta ad id credendum communiter talia sunt, ut nulla sit probabilitas partis oppositæ, nec prudenter possumus de hoc dubitare. Alioquin, si esset probabile oppositum, vel saltem dubium, an hæc hostia sit consecrata, posset licitè iterum consecrari sub conditione, quod idem in baptismo huius pueri dicendum esset: deberet enim baptizari, iterum sub conditione, si probabile esset non fuisse validum baptismum, vel si saltem esset verum dubium de eius baptismo; quod tamen nemo concedet licere de facto, nisi sit ratio peculiaris dubitandi de aliquo. Ecce ergo in iis casibus non est probabilitas partis oppositæ, neque etiam est verum dubium prudens, & tamen non est evidentia moralis, nec valor huius sacramenti in particulari est de fide.

Evidentia ergo, seu certitudo moralis tunc inuenitur, quando de re aliqua non possumus prudenter non solum dubitare, sed nec etiam formidare. Exemplum est in hoc quod est, fuisse Iulium Cæsarem, fuisse Annibalem, &c. Nam licet physice non sit repugnancia, quod Historici omnes mentiri fuerint; moraliter tamen id repugnat, atque ideo assentimur, nec possumus prudenter formidare, ne forte decipiamur, idem est de aliis historiis humanis, quæ nullo contradicente ab omnibus creduntur; idem de imperio Sinenfi, quod non vidimus, & tamen ex relatione multorum absque vlla formidine credimus, & sic de aliis.

Hoc ergo supposito, dicimus, quando est certum, seu evidens moraliter, hoc indiuiduum comprehensum fuisse sub propositione vniuersali à Deo reuelata id sufficere, ut illud de fide credere possimus, & debeamus. Ita tenet cū aliis Hurtado

rado ubi supra §. 25. ubi affert Suarium, & Bel-
laminum, quatenus in eo videntur fundare fidem
de auctoritate Concilij Tridentini, quia morali
certitudine constat, esse legitime congregatum,
atque adeo habuit assentientiam Spiritus sancti
promissam cœciliis omnibus legitime congrega-
tis, & approbatis. Probatur autem potest facile ex
supradictis, quia si Deus alicui sufficienter reue-
laret, se velle destruere omnes vrbes Syriæ hoc
anno propter peccata incolarum, credere posset
de fide, Deum velle destruere Hierosolimam,
quam tamen non vidit, sed certitudine morali
scit esse urbem illius provincie. Ratio autem à
priori est supra assignata, quia sicut ad credendum
fide divina, sufficit ita constare de revelatione
Dei, ut prudenter non possimus formidare, ne
forte non sit Dei revelatio: ita ad credendum
eadem fide hoc obiectum, sufficit ita constare,
Deum loquutum fuisse de hoc obiecto, ut non
possimus de hoc prudenter formidare. Cum ergo
in casu nostro ob moralem certitudinem non
possimus prudenter dubitare, aut formidare, an
hoc indiuiduum contineatur in propositione
vniuersali reuelata, & per consequens, an de hoc
obiecto loquutus sit Deus, consequens est, ut
fide divina possimus credere hoc obiectum, &
Deum de illo loquutum fuisse.

314
Confirmatur, quia hoc modo explicatur, cur,
aut quomodo possit esse de fide auctoritas, v. g.
Concilij Tridentini, quæ nisi de fide cõstaret, non
apparet quomodo possint de fide credi, quæ in eo
Concilio definita sunt. Recurrendum ergo est ad
propositionem vniuersalem reuelatam, quod
Cœcilio legitime assistat Spiritus sanctus, aliunde
verò certitudine morali constat, Concilium Tri-
dentinum legitime congregatum, & approbatum
esse, conuocante summo Pontifice, & illud ap-
probante, conuenientibus ex Catholica Ecclesia
Episcopis, & Prælati per se, vel per alios, &c.
de quibus nemo prudenter dubitat, aut formidat:
quare constat nobis sufficienter de hoc Concilio
loquutum fuisse Deum in promissione vniuersali
reuelata, ut breuiter notauit Suarez *dicta sect. 1. n. 6.*
Quomodo autem constet nobis certitudine
moralis, hoc Concilium coactum esse ex Episcopis
Ecclesiæ Catholice, explicat latè idem Hurtado
§. 30. & sequentibus & facile constat, quia nec
possimus prudenter formidare, an fides, quam
profitemur, sit Catholica, alioquin in vniuersa
nostra fide formidare possumus; nec possumus
etiam prudenter formidare, an hæc eadem sit fides
illorum, qui ad Concilium conuenerunt, & sua-
rum provinciarum, cum omnes eam profiteantur
& suis omnibus actionibus eam perpetuò resten-
tut: quare non possumus prudenter formidare
circa hoc quod Concilium illud à Catholica re-
ligionis Prælati coactum sit.

315
Obicit potest contra hanc conclusionem, quia
si sufficit certitudo moralis circa hoc indiuiduum
ad hoc, ut possit fide credi, illud contineri sub
vniuersali reuelata, videtur sequi, quod possumus
de fide credere, hunc infantem, quem nos bapti-
zauimus, esse iustificatum: videtur enim esse mo-
ralis certitudo de eius legitimo baptismo: alio-
quin possemus licitè illum iterum saltem sub
conditione baptizare. Quod idem argumentum
fieri potest de consecratione huius hostiæ, & de
Christo sub illa contento: quia alioquin non
possemus Christum sub illa absolute adorare,
sed solum sub conditione si consecrata sit: quia
Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

sicut non possumus credere fide diuina obiectum
de quo possumus prudenter formidare, an sit à
Deo reuelatum, ne supremum illum cultum in-
tellectualem credendi super omnia exhibeamus
circa obiectum, de quo non sit moralis certitudo,
quod sit reuelatum; sic non videmur posse
exhibere supremum cultum latræ hostiæ, de qua
non sit moralis certitudo, quod Christum con-
tineat: denique, si non sit certum certitudine hu-
mana, & morali, hunc Sacerdotem esse legiti-
me ordinatum, videtur esse obligatio iterum or-
dinem suscipiendi sub conditione, ne exponatur
periculo valor Sacramentorum, quæ aliis mi-
nistrabit. Si ergo circa hæc omnia habetur mo-
ralis certitudo humana, hæc etiam omnia possunt
fide diuina credi, quod tamen communiter non
conceditur.

Omissis aliis solutionibus, quas impugnare
non liber, & ex dictis facile impugnari possunt,
aduerto certitudinem moralem, & humanam,
variè solere à doctoribus accipi, & usurpari
in diuersis materiis. Nam in primis apud Iuristas il-
lud solet appellari moraliter, & humano modo
certum quod duobus, vel tribus testibus omni
exceptione maioribus in iudicio legitime probat-
ur. Imo quando non agitur de præiudicio alte-
rius, dici solet, quod faciat fidem, & certitudi-
nem humanam testimonium vnius testis fide di-
gni, qui testatur, v. g. de puero baptizato, vel
de Ecclesia consecrata. Sicut in eodem sensu di-
citur certa consecratio huius hostiæ certitudine
moralis, & humana, de qua constat ex testimonio
Sacerdotis consecrantis cuius sacerdotium à ne-
mine reuocatur in dubium. Nos tamen claritatis
gratia possumus duos gradus moralis certitudi-
nis distinguere. Primus est certitudinis, quam de-
scripsimus, nempe quæ excludit omnem pruden-
tem formidinem, & hæc est propria certitudo
moralis. Secundus est certitudinis minus pro-
pria, quæ non excludit formidinem prudentem,
sed solum dubitationem prudentem, de illo ob-
iecto, vel iudicium probabile prudens de obiecto
contrario, quæ etiam aliquando appellari solet
certitudo moralis humana, quatenus certa con-
distinguantur à dubiis: Eodem enim modo in-
certa aliquando dicuntur, quæ sunt dubia: ali-
quando verò ea solum, quæ firma sunt, & non
sinunt intellectum non solum deficere in par-
tem contrariam, sed nec etiam vacillare per ali-
quam formidinem, sed constantem & firmum eum
retinent.

Dixi autem secundam illam certitudinem mo-
ralem esse impropriad: quia cum certitudo co-
gnitionis significet necessariam connexionem as-
sensum cum veritate obiecti, ut videbimus *infra*
agere de fidei certitudine ille est assensus certus
qui non potest à veritate deficere: hæc autem neces-
sitas aliquando est metaphysica, & facit certitu-
dinem metaphysicam: aliquando est solum phy-
sica & facit certitudinem physicam: aliquando
verò est necessitas solum moralis non excludens
potentiam physicam ad falsitatem, & hæc facit
certitudinem moralem, quando scilicet, quamuis
physicè possit subesse falsitas, moraliter tamen
non potest, quæ impotentia moralis semper ha-
bet suum actum, ita ut potentia physica contra-
ria nunquam reducat ad actum secundum pro-
pter summam, eius difficultatem. Certitudo au-
tem moralis minus propria non affert tam ne-
cessariam connexionem cum veritate, nam licet

316

Certitudo
moralis &
humana va-
riè accipi-
tur.

317

Assensus cer-
tus quia sit.
Necessitas
connexionis
Metaphysica
Physica.
Moralis.

rarò, aliquando tamen contingit de facto falsitas: & quo rariùs contingit falsitas, eò magis accedit ad certitudinem moralem, sicut è contra, quo sapius falsitas subest, eò minus participat de certitudine morali. Vnde in illa etiam possumus varios gradus distinguere, iuxta plus, vel minus pericali falsitatis: & ideo certitudo moralis, quam duo testes faciunt in iudicio, est valde impropria: sapius enim deprehenduntur postea falsum ex calumnia dixisse: appellatur tamen certitudo moralis iudicialis, nempe quæ sufficit, vt iudex in sententia ferenda non possit prudenter dubitare, nisi ad sint motiua aliqua, quæ testium fidem suspectam reddere possint in his circumstantiis. Magis accedit ad certitudinem moralem, quæ habetur de hostia consecrata, quia rariùs contingit falsitas in hac materia, quam in testibus iudicialibus: rarò enim aliquis fingit sacerdotium, vel ordinatio irrita inuenitur; quando inter Catholicos ordinatus est. Aliquando tamen id contingit. Rariùs denique in baptismo deprehenditur falsitas testificantis aliquem esse baptizatum cum non sit, saltem inter Catholicos, & ideo magis hæc accedit ad certitudinem moralem; nulla tamen ex his est certitudo moralis rigorosa, quæ nunquam inuenitur cum falsitate, licet sit cum potentia physica ad illam.

318
Objectionis
solutio.

Ex his ergo collat iam solutio argumenti propositi negando sequelam: in exemplis enim adductis non inuenitur certitudo moralis rigorosa, & propria, sed alia imperfecta non excludens prudentem formidinem de veritate obiecti, propterea requireretur ad imperandum assensum fidei circa illa obiecta. Si autem peratur ratio, cur maior, & magis propria certitudo moralis prærequiratur ad operandum in materia fidei, quam in aliis, reddi potest breuiter ex iis, quæ inferius dicemus agentes de euidentia credibilitatis prærequisita ad assensum fidei. Quia nimirum assensus fidei ex imperio voluntatis, & pia affectionis elicitur talis, & tam firmus, vt excludat omnem proflus formidinem circa suum obiectum: non posset autem voluntas prudenter imperare talem assensum excludentem omnem formidinem quando circa obiectum illud posset intellectus prudenter formidare; imprudenter enim prohiberetur formidare, vbi prudenter formidare posset: ergo vt voluntas possit prudenter imperare assensum talem excludentem omnem formidinem, debet obiectum proponi tale, vt de eo non possit prudenter formidari. Quod in aliis exemplis adductis non inuenitur: qui enim adorat hostiam consecratam, non prohibetur formidare, & dicere, fortasse non est consecrata, sicut aliàs in circumstantiis similibus accidit: quod idem est circa baptismum, ordinationem, & alia, circa quæ non debemus prohibere omnem formidinem, nec formido sola sine dubio obligat, vel sufficit ad reiteranda hæc Sacramenta etiam sub conditione.

319
Cur dubium
solum, & non
formido suf-
ficiat ad rei-
teranda Sa-
cramenta Ba-
ptismi, Ordi-
nis, &c.

Cur autem dubium solum, & non formido noceat ad practicè operandum in exemplis adductis, singillatim explicare possumus. Et in primis de iudice proferente sententiam ex testimonio duorum testium, licet non habeat certitudinem moralem perfectam, ratio reddi potest: quia cum iudicia ad bonum commune ordinentur, id solum attendendum est, quod ad eum finem magis conducit. Certum est autem, melius esse ad bonum commune, quod ea probatio habeatur vt sufficiens, quam vt delicta maneant impunita, vel

bona fortunæ à propriis dominis auferantur. Cum enim ferè numquam obtineri posset certitudo moralis omnino perfecta de delicto commissio, vel de vero iure circa bona fortunæ, expeditus iur ad mala grauiora vitanda acceptare eiusmodi probationem pro plena, & humana certitudine, quæ licet aliquando falsitati subiaceat, minus tamen malum, & rariùs inde sequitur, quam si perfecta certitudo exigeretur. Illa tamen solum est, vt diximus, certitudo quædam humana iudicialis, id est quanta in iudice desideratur, vt habeat rem pro certa in ordine ad sententiam proferendam.

De hostia vero consecrata, cur adoretur absolute, non obstante formidine, quæ esse potest de eius consecratione valida, ratio esse potest, quia nemo sine sufficiente fundamento priuandus est cultu sibi debito; id enim in maius ipsius detrimentum cederet, si numquam aliquis honorandus esset, nisi ab iis, qui nec formidare possunt, an honor debeat: hinc enim fieret, vt non mirrarissimè honorarentur, atque adeo maiori ex parte honore sibi debito fraudarentur; sufficeret ergo ad debitum colendi Christum in Eucharistia, iudicium illud prudens excludens omnem prudentem dubitationem, licet non omnem formidinem: si enim id non sufficeret, nunquam Christus in Eucharistia coleretur. Sicut ergo pater tenetur providere suis filiis, eosque diligere, & bonum illis procurare, licet prudenter formidare possit, ne forte sint sui, sed alieni, quod frequenter contingit, quam deceptio in consecratione hostiæ, & idem est in aliis præceptis: sic est obligatio Christum in Eucharistia colendi: cur autem non sit adorandus ibi communiter sub conditione, sed absolute, quando non est peculiaris ratio dubitandi, dixi *disp. 37. de Incarnatione sect. 4.*

Quod verò attinet ad obligationem, vel etiam licentiam repetendi Baptismum, vel ordinationem sub conditione propter formidinem illam, quæ communiter esse potest, non est certe talis obligatio, nec vilis esset, cum postquam sapius repeteretur, manere semper posset formido, atque ideo perfereretur eadem obligatio. Rationem autem reddidi *disp. 7. de Penitentia sect. 13. n. 269, & sequentibus*, quia præcepta positiua non obligant ad exquisitam, & Metaphysicam diligentiam, essent enim intolerabilia, sed ad humanam, & moralem. Vnde nec præceptum contritionis obligat ad reiterandum iterum, & sapius actum contritionis, licet semper formidare quis possit, an veram contritionem habuerit. Non est ergo obligatio reiterandi eiusmodi sacramenta sub conditione propter solam illam formidinem communem, quandiu non possumus de eorum valore prudenter dubitare: quod multò magis procedit in consecratione hostiæ, cum minus periculum sit, etiam de facto hæc hostia consecrata verè non fuisse, quam si baptismus vel ordinatio Sacerdotis ob aliquem defectum occultum, vero valore caruissent. Adde, non solum non esse obligationem, sed nec posse licite reiterari eiusmodi sacramenta ob solam illam generalem formidinem, quia id cederet in eorumdem sacramentorum irreuerentiam, quæ cum sint actiones sacratissimæ, non debent fieri sine spe conferendi suum effectum, quam spem habere non potest, qui baptizat infantem v.g. iam baptizatum, & de cuius baptismi valore nemo prudenter dubitare potest. Multò autem plus præponderat, ne actiones illæ sacrosanctæ ridiculæ fiant, dum quotidie idem homo rebaptizaretur,

zaretur, vel ordinaretur sub conditione, quam quod maneat formido illa absque dubitatione tamen prudenter, praesertim cum etiam post reiterationem sacramenti repetitam adhuc formido ablata non esset. Quae quidem formido non sufficit ad reddendum valorem dubium, nec ad fundandam probabilitatem de invaliditate sacramenti: nam licet probabile, imò certum moraliter sit in genere loquendo, aliquos in tanta multitudine baptizari inualide, & aliquas hostias proponi adorandas, quae non sunt consecratae, id tamen non sufficit, ut probabile sit, aut dubium, an haec hostia non sit consecrata, vel hic infans non sit validè baptizatus, ut notavi disput. 16. de Penitentia sect. 15. num. 608. sicut licet in genere certum sit, aliquos mori subito, non est tamen periculum mortale de hoc homine in particulari, qui bene omnino valet, quod hac nocte morietur subito, & idem non tenetur confiteri, licet sit in statu peccati; sicut etiam non est dubia res, quae hic & nunc per tres testes fide dignos probata est, licet aliquando in iis casibus falsitas reperitur. Ex quibus iam patet discrimen inter illa omnia exempla, in quibus formido remanens non nocet ad praxim, & inter actum fidei, qui quoniam ex sua essentia debet omnem formidinem expellere, non potest prudenter imperari, quoties formidare aliquis prudenter possit, & idem praerequiratur certitudo moralis propria, quod Deus de hoc singulari in vniuersali reuelata loquutus fuerit.

Hinc iam inferre possumus, quid dicendum sit ad secundam partem dubij propositi in titulo huius §. quando probabile est, Deum loquutum fuisse de hoc singulari in vniuersali reuelata, an possumus hoc obiectum de fide credere. Videtur enim posse, nam saepe Theologi quaerunt de aliquibus conclusionibus, an sint de fide & alij probabiliter affirmant, alij probabiliter negant: illi autem, qui affirmant, absolute docent, illud esse de fide, & per consequens posse, & debere per fidem credi: & tamen probabile solum est, quod Deus illud obiectum reuelauerit, cum aliorum sententia probabilis etiam sit, quae negat, illud obiectum pertinere ad fidem, vel esse à Deo reuelatum; ergo supponunt, posse pertinere ad fidem id, cuius reuelatio solum probabiliter constat.

Ceterum iuxta supradicta distinguendum est: aliud enim est, illud obiectum secundum se, & in abstracto esse de fide & esse à Deo reuelatum; aliud verò esse nobis de fide, seu posse, aut debere à nobis per fidem credi. Illud primum solum affirmant qui dicunt tale obiectum esse de fide, vel esse reuelatum à Deo: cum enim omne reuelatum à Deo pertineat ad obiectum materiale fidei, sicut probabile est obiectum illud reuelatum esse à Deo, ita probabile etiam est, pertinere ad fidem. Quia tamen, ut aliquod possit à nobis hic, & nunc per fidem credi, necesse est, quod de reuelatione non possumus prudenter formidare, propterea possumus formidare prudenter, quoties probabile est, non esse à Deo reuelatum; hinc etiam est, eos, qui probabiliter docent, aliquid esse de fide, solum loqui per se, & quantum est ex parte obiecti reuelati; non tamen negant, quod supposita probabilitate sententiae contrariae, & per accidens, fides hic & nunc non possit extendi ad id obiectum, quia per accidens propter probabilitatem contrariam non potest prudenter prohiberi omnis formido circa talem reuelationem. Sicut etiam quando disputant de obligatione alio-

rum praeceptorum, & alij probabiliter affirmant obligationem, v.g. restituendi in aliquo casu, & alij probabiliter negant; illi, qui affirmant, intelliguntur solum per se loquendo, & quantum est ex parte obiecti; non tamen volunt, quod etiam supposita probabilitate sententiae contrariae, sit obligatio restituendi, hoc enim esset manifeste falsum, & iam eorum sententia non esset probabilis, sed fatetur, quod licet per se loquendo esset talis obligatio per accidens tamen propter probabilitatem contrariae sententiae, cessat hic & nunc obligatio restituendi. Similiter ergo intelliguntur, quando probabiliter affirmant, aliquid esse de fide, ut non velint, quod saltem per accidens propter probabilitatem contrariam, non debeat impediri assensus fidei circa tale obiectum, cum non possit prudenter cohiberi, tunc omnis formido circa talem reuelationem.

Potest non posse tale obiectum per fidem credi, colligi videtur omnino ex Tridentino sess. 6. c. 9. ubi negatur posse aliquem de fide credere, se esse in statu gratiae, his verbis. *Nam sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, de quo Sacramentorum virtute, & efficacia dubitare debet, sic quilibet dum se ipsum, suamque infirmitatem, & indispositionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest, cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consequutum.* Ex quibus verbis colligi videtur, non sufficere probabilitatem reuelationis vniuersalis applicare ad aliquod singulare, ut illud singulare fide credi possit: negati enim non potest, aliquos iustos habere posse, communiter loquendo, probabilitatem magnam de sua gratia, & quod Sacramenta cum debita dispositione susceperint: & tamen ij, sine speciali reuelatione, non possunt credere de fide, se esse in statu gratiae, sed possunt, & debent prudenter formidare de suo statu, ergo reuelatio vniuersalis, quod omnes verè contriti, & confessi accipiant gratiam, non sufficit, ut stante sola probabilitate de propria contritione, & dispositione debita, possit aliquis fide credere, se comprehensum fuisse reuelatione illa vniuersali. Vbi simul vides, quomodo Concilium ex eo, quod quilibet prudenter formidare potest circa propriam iustificationem, inferat, eam non posse fide diuina credi; quae est ratio à nobis adducta.

§. V.

Inferitur ex dictis, quomodo sit de fide hunc esse verum, & legitimum Papam.

Quaestio haec licet grauis sit, & late soleat ab aliquibus disputari: quia tamen fere tota eius resolutio pendet ex doctrina proximè radiata non videtur ad alium locum differenda, sed definienda hic obiter ex dictis. Procedit autem de Pontifice indubitato, & ut tali ab Ecclesia recepto: quandiu enim dubitatur cum fundamento de validitate electionis, certum est, non esse de fide quod hic homo sit verus Papa. Pro sententia ergo negante, id esse de fide asserunt à P. Suario disp. 10. de fide sect. 5. n. 2. Turcremata, Albertinus, Caietanus, Banes. Cano, Vega, Corduba, Castro, & alij. Quia nimirum Deus nunquam reuelauit, hunc hominem esse verum Papam, neque videtur esse de fide, quod sit baptizatus,

324

Nemo potest de fide credere se esse in statu gratiae.

325

Sententia negans.

zatus, propterea debet esse, ut sit capax Pontificatus, nec denique de eius valida electione haberi potest moralis certitudo magis, quam de valido baptismo aliorum hominum, vel de consecratione valida huius hostiæ, quæ idcirco diximus §. precedenti non esse de fide.

326 *Sententia affirmans.* Contrariam sententiam docent nostri Doctores Recentiores communiter. Suarez *disp. 5. de fide sect. 8. n. 12.* & latius *dicta disp. 10. sect. 5.* Salmeron, Valentia, & Albertinus ex nostra Societate in suis Corollariis, quos affert idem Suarez *dicta sect. 8. num. 12.* & latius Hurtado *disp. 37. per totam*: quam ego etiam sententiam veram existimo: & supponi videtur in decreto Martini Quinti, quod factum fuit in Concilio Constantensi, ubi ab Hæreticis, qui reconciliationem peterunt, exigitur, ut inter alia, quorum fidem profiteri debent, dicant, se credere, Papam canonicè electum nempe N. qui pro tempore fuerit, eius nomine expresso, esse successorem Petri, & habere supremam potestatem in Ecclesia.

327 Ratione etiam, aliis argumentis omissis, quæ afferti solent, probari breuiter potest ex supradictis, quia hoc etiam obiectum singulare contineri videtur in vniuersalibus propositionibus à Deo reuelatis: nam ex Dei reuelatione constat, Ecclesiam non posse decipi in credendo vniuersaliter aliquo errore, cum sit *Columna & firmamentum veritatis*. 1. ad Timoth. 2. in qua Ecclesiæ vniuersalis infallibilitate non minus contineri videtur quod non possit Ecclesia errare in agnoscenda vera regula visibili suæ fidei, quam in rebus aliis credendis per fidem: plus enim Ecclesiæ noceret error circa ipsam regulam veritatis, & fidei, quam circa alia obiecta particularia, cum esset error in ipso fidei fundamento, cum ergo regula visibilis, quam Ecclesia in sua fide sequitur, & sequi omnino debet, sit eius visibile caput, nempe summus Pontifex, cuius doctrinam, & definitiones amplecti debet, non potest Ecclesia decipi acceptando pro Pontifice, & regula fidei eum qui verè non esset Pontifex nec fidei regula, sed Pseudopapa, & homo priuatus.

Ecclesia non potest decipi acceptando pro Pontifice eum qui non est verè Pontifex.

328 Confirmatur primò, quia debemus fide credere omnia definita in Concilio Tridentino, v. g. & in aliis Conciliis generalibus legitimis: ergo debemus fide credere, illud esse legitimum Concilium; sicut quia debemus fide credere omnia contenta in Euangelio Marci, debemus etiam fide credere illud esse verum & Canonicum Euangelium, si enim possemus prudenter dubitare, vel formidare de legitimitate Concilij, possemus etià dubitare, vel formidare de eius definitionibus. Cum ergo valor Concilij dependeat ex consensu, & approbatione veri summi Pontificis, sine qua non habet auctoritatem infallibilem, consequens est, ut eadem fide credi debeat verus Pontifex, à quo Concilium legitimam habet auctoritatem, & valorem.

329 Confirmatur secundò, & explicatur, quia sicut debemus fide credere, quæ Pontifex Summus ab Ecclesia vniuersali receptus definit, & proponit, ita debemus credere absque formidine, eum esse verum Pontificem: nam vel possumus prudenter de hoc formidare, vel non possumus: si possumus, ergo non possumus credere fide diuina, quæ ipse definit: nam quoties possumus prudenter formidare de auctoritate Pontificis definitis, nō possumus ab eius definitione moueri prudenter ad cohibendam omnem formidinem circa rem

definitam. Si verò non possumus prudenter formidare circa validitatem Pontificatus; ergo possumus fide diuina credere, hunc esse verum Pontificem: nam ut vidimus §. precedenti, quoties non possumus prudenter formidare, an hoc individuum contineatur in vniuersali reuelata, possumus fide diuina credere, quod Deus de illo loquutus fuerit: cum ergo de fide sit, omnes Petri successores esse veros summos Pontifices, & abunde non possumus prudenter formidare, an hic homo legitime electus sit in Petri successorem; consequens est, ut fide etiam credere possumus, hunc esse verum Pontificem, & de hoc etiam Christum loquutum, quando summis Pontificibus suam auctoritatem & infallibilem assistentiam promittit. Responiones aliquas his argumentis ab aliquibus allatas, & earum impugnationes videre poteris apud Hurtadum loco citato.

Hinc autem ad argumenta prime sententiæ facile responderi potest. Dicimus enim, reuelatum esse à Deo, hunc numero hominem, sanctissimum scilicet Dominum nostrum Vrbaniū Octauum esse summum Pontificem, reuelatione vniuersali, qua reuelauit, Ecclesiam non erraturam; ibi enim continetur, non errare in agnoscendo hoc individuum pro vero capite, & regula visibili fidei catholice: in quo grauius, & periculosius erraret, quam circa aliquod obiectum fidei particulare, quod non esset fundamentum aliorum, sicut regula visibilis est fundamentum doctrinæ fidei, & Ecclesiæ, quæ ideo super Petrum, & eius successores fundata dicitur. Eo autem ipso, quod reuelatum sit, hunc esse verum Pontificem, reuelatur etiam eum esse baptizatum, saltem implicite. Si enim velis, baptismum includi tanquam partem in veritate Pontificatus, erit etiam de fide, ipse baptismus, quia immediatè reuelatus erit, licet confusè tanquam pars in suo toto. Si autem velis, baptismum ipsum non includi formaliter in veritate Pontificatus, sed prærequirit essentialiter, tanquam dispositionem necessariam, ut Deus conferat potestatem Pontificiam huic homini, tunc erit magis implicite reuelatus, quia sequitur ex duabus de fide, nempe quod Pontifex debeat esse baptizatus, & quod hic sit verus Pontifex: quare cum §. 2. diximus, obiectum conclusionis, quæ inferitur ex duabus reuelatis, posse etiam credi immediatè de fide absque discursu ex reuelatis, consequenter dicendum est, baptismum huius hominis Pontificis ab Ecclesia acceptati esse de fide. Non tamen probo, quod dixit Hurtado *disp. 11. sect. 2. §. 21.* debere nos de fide credere, Christum esse in hostia à Pontifice consecrata, quia constat esse ritè consecratam. Hoc tamen non video, in qua reuelatione vniuersali contineatur etiam implicite, aut cur non possit Pontifex absolueret, ordinare, aut consecrare sine debita intentione, cum inde nullus error in doctrina, aut fide redundet in Ecclesiam. Alioquin nec posset contingere, quod ex invaliditate materiz inualidè aliquando consecraret; quod tamen nostro tempore euenisse audiuius, ut cuiusdam Pontificis solemniter in Basilica sancti Petri ipso Apostoli festo celebranti aqua pro vino, errore ministrorum, data fuerit ad consecrandum calicem, quem Pontifex inculpabiliter populo adorandum proposuit: tunc enim nihil definit, aut docet, sed gerit se sicut alij Sacerdotes se gerunt in elevatione Eucharistiæ. Denique ad id, quod vltimo loco dicebatur, quod non esset more

talís certitudo de valore electionis huius Pontificis magis quam de baptismo alterius paruuli, vel consecratione alicuius hostiæ in particulari, constat id falsum esse: quia sicut non possumus prudenter formidare de legitimitate huius Concilij cuius auctoritate credimus dogmata ibi definita; ita non possumus prudenter formidare de vero Pontifice, à quo Concilium ipsum legitimitatem & auctoritatem participat, ad quam formidinem cohibendam conducunt omnia illa, quæ faciunt, ne possumus prudenter formidare de assistentia Dei erga Ecclesiam suam, ne decipiat: quæ non conducunt, nec concurrunt, ut non possumus formidare de baptismo huius paruuli, vel de consecratione huius hostiæ, ut dictum est.

§. VI.

An habitus fidei, vel solus, vel cum alijs, concurrat immediatè ad assensum conclusionis Theologicæ.

Hec usque diximus de actibus, & de differentiis ex parte obiecti inter actus fidei (& assensus Theologicos: nunc facilius erit dicere de habitu, an habitus Theologiæ distinguatur ad quatuor, vel in ad quatuor ab habitu fidei. In quo diuisi sunt Auctores; aliqui enim absolute dicunt, habitum Theologiæ non distingui ab habitu fidei: ita Scotus, & Ochamus, quos affert Hottado *disp. 10. sect. 1. §. 2.* & alij, quos tacito nomine refert Coninch. *disp. 4. de supernaturalitate actuum dub. 6. n. 119.* Et num. 104. affert Aureolum *q. 1. prologi, ar. 2. §. In processu vero* 2. & probari potest, quia non debent sine necessitate multiplicari habitus, quæ nulla est addendi habitum Theologiæ distinctum, ad assensus Theologicos: nam vel conclusio illa infertur ex utraque præmissa reuelata, & tunc eius obiectum pertinet ad fidem, ut supra vidimus, & sufficit habitus fidei, nam quilibet habitus extenditur ad omnia obiecta materialia, quæ possunt attingi propter suum obiectum formale, v.g. charitas sufficit ad omnia obiecta materialia, quæcunque sint, quæ propter Deum amantur, & habitus misericordiæ sufficit ad omnia media, quæ eligi possunt ad subleuandum proximum, quæ sunt quasi quedam conclusiones, quas voluntas infert ex intentione finis: ergo similiter habitus attingens veritatem principiorum, propter quæ assentimur conclusioni, sufficit ad assensum cuiuslibet conclusionis ex illis præmissis illatæ: cum ergo conclusio Theologica in eo casu deducatur ex solis præmissis reuelatis, quibus fides assentitur, habitus idem fidei sufficit ad assensum eiusdem conclusionis quæcunque sit.

Si verò conclusio Theologica infertur ex una præmissa reuelata, & altera naturali, sufficit etiam habitus fidei cum habitu naturali, qui versatur circa præmissam illam naturalem ad eligendum assensum circa conclusionem, v.g. si ex una præmissa de fide, & altera pertinente ad medicinam infertur conclusio Theologica, habitus fidei, & habitus Medicinæ sufficiunt ad assensum illius conclusionis. Nam sicut habitus fidei sufficit, quando utraque præmissa pertinet ad fidem: ita habitus fidei, & Medicinæ simul sufficiunt, quando altera præmissa pertinet ad fidem, & altera ad Medicinam. Vterque enim habitus simul attingit sufficienter totum obiectum formale,

quod mouet ad assensum illius conclusionis, atque ideo non erit necessarius alius tertius habitus superadditus. Sicut quando eligeretur aliquod medium propter finem charitatis, & propter finem temperantiæ, non est necessarius alius tertius habitus virtutis ad eligendum medium propter motuum vtriusque virtutis, sed sufficienter habitus charitatis, & habitus temperantiæ concurrentes simul ad electionem illius medij.

Alij tamen communiter ponunt habitum Theologiæ distinctum ab habitu fidei. Quam sententiam videtur supponere S. Thom. 1. *p. q. 1. ar. 1. & 2.* & pro eadem afferunt Gregorius, Maior, Gabriel, Capreolus, Caietanus, & alij, quos affert Suarez in præfati *disp. 3. sect. 1. num. 3.* & eandem tenet Coninch. *vbi supra n. 119.* & alij quos affert Hottado *disp. 12. sect. 1. §. 4.* & probari potest ex supra dictis, quia diuersum est obiectum formale fidei, & Theologiæ, saltem ex parte, & diuersitas illa refundit valde diuersum modum assentiendi, cum assensus Theologicus non credat obiectum suum soli Deo, atque ideo nec summa firmitate, & supra omnia, sicut credit fides: non est ergo idem, sed diuersus habitus fidei, & Theologiæ. Arguit etiam Coninch. *loco citato*, quia ex opposita sententia sequitur, qui maiorem fidem haberet, esse etiam maiorem Theologum, quod est manifestè contra experientiam. Hoc tamen argumentum probaret etiam, habitum ipsum fidei debere multiplicari pro multitudine veritatum, quas credimus, quia alioquin qui maiorem fidem haberet, plures veritates reuelatas per fidem cognosceret; quod tamen est etiam contra experientiam: plura enim reuelata cognoscit Theologus, & credit explicitè per fidem, quam rusticus, licet hic plerumque maiorem fidem habeat, quam Theologus. Vtrobique ergo dici debet, habitum solum non sufficere sine speciebus obiectorum; quare licet fides sit maior in rustico, quam in Theologo; pauciora tamen, & minus distinctè cognoscit propter defectum specierum, quas plures, & meliores habet Theologus. Sic ergo propter eundem defectum specierum habitus Theologicus, qui idem esset cum habitu fidei, non operaretur assensus Theologicos, licet esset habitus maior, quam in Theologo: imò appellatio Theologi non tribuitur habenti solum habitum infusum, nisi habeat etiam species ad operandum circa obiecta Theologiæ: sicut nec appellatur temperans, aut misericors in communi appellatione infans, aut etiam adultus, licet cum habitu gratiæ habeat etiam habitus infusus harum virtutum, quarum tamen actus nunquam exercuit.

Melius argui posset pro hac sententia ex prudentia infusa, quam Theologi communiter ponunt virtutem distinctam à fide, cum eam nument inter virtutes morales, & fidem inter Theologicas, seu Theologales: & tamen actus prudentiæ infusæ nihil aliud videntur esse, quam conclusiones practicæ deductæ ex principiis fidei. Suppono enim ex infra dicendis cum communi Theologorum, actus supernaturales virtutum, quibus meremur vitam æternam, procedere debere ex fide, tanquam ex prima radice, & fonte totius meriti supernaturalis; quod non aliter sit, nisi quatenus fides deseruit saltem mediata ad proponendum vel honestatem obiecti, vel motuum, quod practicè applicatur postea ad hoc opus in particulari per prudentiam, quæ ex eo, v.g. quod fides docet

333

Sententia ponens habitum Theologiæ distinctum ab habitu fidei.

334

docet, bonam esse misericordiam, & eius opera adiuncta cognitione naturali de circumstantiis indiuidualibus, quæ faciunt, hoc esse opus misericordiae, infert, bonum esse hoc operari: vel certe, quia bonum est operari id, quod apparet exterius esse opus misericordiae, quam fides approbat, & commendat, & hoc opus exterius apparet misericordiae, infert, bonum esse hoc operari: quæ est conclusio Theologica, cum procedat ex vna saltem præmissa de fide per discursum: cum ergo hic actus pertineat ad prudentiam infinitam, quæ ponitur distincta virtus à fide, consequens est, vt Theologia etiam habitus distinguatur à fide, cum eadem sit ratio de illo, ac de habitu prudentiae.

Tertia sententia.

Alij denique distinguunt, & dicunt, quando conclusio deducitur ex duabus reuelatis, concurrere solum habitum fidei; quando verò ex altera reuelata, & altera vel Philosophica, vel peregrina, dari habitum Theologiae distinctum, ita Hurtado *disp. 1. c. sect. 2. §. 37.* Quod consequenter docet ad sententiam suam, quam supra retulimus, & impugnauimus, quæ docet, conclusionem deductam ex duplici præmissa reuelata non esse assensum Theologicum, sed credi de fide, sicut alios articulos fidei.

335 Theologia distinguitur inadaquand ab habitu fidei, vt includens ab inclusio.

Ego aliter distinguendum puto, & dicendum, Theologiam distingui inadæquate ab habitu fidei, vt includens ab inclusio: quæ enim concurrunt ad assensum conclusionis Theologicae includunt habitum fidei, & addunt aliquid aliud: quare vtraque sententia, & distinguens, & non distinguens Theologicum habitum ab habitu fidei in aliquo sensu vera est. Pro cuius explicatione ex dictis in superioribus obseruandum erit quale sit obiectum assensus conclusionis Theologicae; in eo enim inuenitur & obiectum formale & materiale; & quidem obiectum materiale, v.g. risibilitas Christi non est reuelata. Rursus obiectum formale proximum est humanitas Christi, cuius assensus vltimò resoluitur in auctoritatem Dei reuelantis: est etiam connexio risibilitatis cum natura humana, cuius assensus resoluitur in principia Philosophica, vel experientiam. Denique diximus, pertinere etiam aliquo modo ad integrandum motiui formale bonitatem ipsam illationis, seu continentiam obiecti conclusionis in obiectis præmissarum, quæ non creditur propter reuelationem, sed apparet ex terminis, & in seipsa. Diximus etiam in superioribus, assensum conclusionis intrinsecè terminari ad obiecta præmissarum saltem in confuso, nec posse tendere in obiectum solum materiale, quin tendat simul in motiui, cum in ipso obiecto materiali secundum se non possit inuenire veritatem, in qua vltimò sistat.

336

Vnde constat, assensum conclusionis Theologicae versari intrinsecè & circa obiectum materiale proximum, quod est humanitas Christi, v.g. & connexio risibilis cum homine, & rursus circa obiectum formale vltimum, nempe veracitatem Dei, & reuelationem de humanitate Christi, & motiuium etiam illud quodcumque sit, propter quod tenemus omnem hominem esse risibilem, & denique circa bonitatem illationis, seu continentiam obiecti conclusionis in obiectis præmissarum. Quo supposito, probare iam possumus priorem partem nostræ sententiæ, nempe habitum fidei concurrere ad assensum illius conclusionis: (quod semper intelligo, quando conclusio vera est, non quando esset falsa) quia nimirum habitus

Habitus fidei concurrunt ad assensum conclusionis Theologicae. Probatur.

fidei potest concurrere ad omnes, & singulos actus, qui versantur intrinsecè circa eius obiectum formale: sed assensus illius conclusionis est simul saltem indirecè assensus obiecti formalis & credit Christum esse hominem propter auctoritatem Dei; ergo saltem ex ea parte potest habitus fidei concurrere ad eiusmodi assensum. Sicut in exemplo supra adducto, si eodem actu eligimus medium propter motiuium charitatis & temperantiae, poterit habitus charitatis simul cum habitu temperantiæ concurrere ad illum actum, quatenus versatur circa obiectum ipsius charitatis. Quod in vniuersum infra probandum est dispositione sequenti, vbi dicemus, posse nos eodem actu credere obiectum propter motiuium adequatum fidei, & propter medium etiam scientificum: poterit ergo habitus fidei concurrere ad assensum conclusionis, quatenus saltem actus ille versatur circa obiectum formale fidei, & circa humanitatem Christi reuelatam, respectu cuius ille etiam actus est propriè assensus fidei; ergo prout sic debet elici ab habitu fidei. Probatur consequentia; quia prout ille assensus versatur circa humanitatem Christi, propter quam assentitur risibilitati, non est assensus Theologicus, quia non infert humanitatem Christi ex aliis principijs reuelatis, sed ex sola veracitate, & reuelatione Dei: ergo prout sic est verè assensus fidei, cum credat humanitatem Christi firmissimè, & super omnia propter motiuium fidei; ergo ex hoc capite poterit partialiter procedere ab habitu fidei, qui potest concurrere ad omnes actus, in quibus reperitur assensus obiecti reuelati propter veracitatem, & reuelationem Dei.

Secunda verò pars, nempe requirit aliud principium concurrens ad illum assensum, probatur, quia ille idem actus non versatur solum circa obiectum formale & materiale fidei, sed etiam circa aliud obiectum, quod non pertinet ad fidem; Nam vel illa conclusio deducitur ex vna sola præmissa reuelata, & altera non reuelata, vel procedit ex duabus præmissis reuelatis. In primo casu constat ex dictis, actum illum versari circa aliud obiectum formale non pertinens ad fidem, nempe circa obiectum præmissarum non reuelatarum, quod etiam attingitur intrinsecè ab assensu conclusionis, vt diximus, & illud obiectum neque est reuelatum, nec creditur mediatur, vel immediatur propter reuelationem, sed vel ex terminis, vel ex principijs Philosophicis, aut Medicis, &c. Ergo prout sic nec pertinet ad fidem, sed ad alium habitum diuersum, & per consequens assensus etiam obiecti conclusionis, quatenus innititur illi alteri principio peregrino, non potest pendere ab habitu fidei solo; sed concurrente alio principio proportionato. In secundo autem casu, quando conclusio infertur ex duplici præmissa reuelata, adhuc indiget alio principio præter fidem: quia, vt vidimus §. 2. motiuium formale vltimum non est solum obiectum præmissarum, sed integratur etiam ex bonitate illationis, seu continentia obiecti conclusionis in obiecto præmissarum, quæ illatio & continentia nisi cognosceretur, non moueretur sufficienter intellectus ad assentiendum conclusioni propter illas præmissas per verum discursum, vt suppono ex ibi dictis. Hæc autem continentia non est obiectum fidei, cum neque sit veracitas, & reuelatio Dei, quod est obiectum formale fidei, neque sit aliquid reuelatum à Deo, nec credatur propter reuelationem, sed cognoscatur

erit ex terminis in se ipsa, vel per alia argumenta, quæ non pendent à reuelatione: ergo saltem ex hoc capite requiritur aliud principium præter fidem ad assensum illius conclusionis Theologicæ. An verò illud aliud principium debeat esse aliquid supernaturale, videbimus §. sequenti: nunc enim solum dicimus, fidem non concurrere ut causam adequatam, quia obiectum quatum illius assensus non pertinet ad solam naturam: quare habitus Theologiæ non erit aliquid simplex, sed complexum ex habitu fidei, & alio habitu influente ratione illius alterius obiecti. An verò sufficiat vnus alius habitus simplex, qui simul cum fide concurrat ad omnes conclusiones Theologicas, vel requirantur plures habitus pro varietate obiectorum Theologicorum; videbimus etiam §. sequenti.

Argumenta verò adducta pro prima & secunda sententia supra relata, quatenus contra nostram procedunt, facile ex dictis solui possunt. Et in primis ad fundamentum primæ sententiæ, dicimus, habitum solum fidei, non sufficere ad assensum Theologicum quia præter obiectum formale fidei datur aliquid aliud non pertinens ad fidem, quod partialiter mouet formaliter ad illum assensum, nempe vel aliud principium non reuelatum, vel saltem bonitas illationis ex principiis reuelatis, quæ tamen non est reuelata: ergo requiritur aliud principium concurrentes ad assensum, quatenus versatur etiam circa hoc aliud obiectum. An verò hoc principium debeat esse alius habitus infusus, an sufficiat ipse habitus naturalis, vel intellectus cum speciebus, dicemus §. sequenti. Exemplum autem de habitibus voluntatis non est simile ut ostendimus §. secundò quia actus electionis nullum aliud motum formale, etiam partialiter, habet præter motum intentionis, assensus autem conclusionis Theologicæ habet aliud motum saltem partialiter.

Fundamentum secundæ sententiæ probat quidem, fidem solum non sufficere, atque adeò Theologiæ habitum aliquid aliud includere; non tamen probat, habitum Theologiæ distinguere à habitu fidei. Nam sicut obiectum assensus Theologici non differt à obiecto fidei, sed illud includit, & addit aliquid aliud, sic dicendum videtur de habitu, ex ea enim parte, quæ assensus Theologicus respicit obiectum fidei, non indiget alio principio, sed solum quatenus respicit illud aliud obiectum, quod non pertinet ad fidem; quod tamen non est obiectum adequatum assensus Theologici, ut vidimus. Denique ad instantiam, quæ afferebatur de prudentia infusa, constabit ex §. 8. ubi videbimus, an prudentia infusa distinguatur à habitu fidei, atque etiam ab habitu Theologiæ.

Quæritur potest, an quando conclusio Theologica infertur ex vna præmissa reuelata, & altera non reuelata, requiratur præter habitum fidei duplex habitus, alter ad illud assensum, quatenus versatur circa præmissam non reuelatam, alter ad eundem, quatenus versatur etiam circa illationem: hæc enim etiam videntur obiecta valde diuersa. Respondeo, si sermo sit de habitu acquisito, & naturali, facile concedi posse, requiri duplicem; quia cum habitus acquisiti in mea sententia non sint, nisi species intellectuales bene coordinatæ, & dispositæ, ut dixi in Philosophia, & alibi ex professo dicimus; non dubium, quod diuersa species concurrat ad cognoscendum principium non reuelatum,

& diuersa ad cognoscendam bonitatem illationis. Loquendo verò de habitu infuso, postea §. sequenti videbimus, an is requiratur ultra habitum fidei. Ex suppositione autem quod requiratur, posset aliquis dicere, requiri duplicem habitum infusum. Quia habitus infusus fidei, licet attingat obiectum formale, & materiale vtriusque præmissæ reuelatæ, adhuc non sufficit ad attingendam illationem conclusionis ex illis præmissis reuelatis, sed requiritur ad hoc alius habitus infusus: ergo eodem modo habitus infusus, qui attingeret obiectum præmissæ non reuelatæ in conclusione Theologica, non sufficeret ad attingendam illationem conclusionis ex eadem præmissa non reuelata, sed ad hoc ponendus esset alius habitus infusus.

Probabilius tamen videtur, non requiri duos, sed sufficere vnum habitum infusum ad vtrumque. Ad quod retorqueri potest argumentum ex eodem habitu fidei, qui simul attingit veracitatem, & reuelationem Dei, quæ sunt præmissæ formales, vel virtuales ad rem reuelatam credendam; & tamen idem habitus attingit bonitatem illationis rei reuelatæ ex veracitate, & reuelatione Dei: ergo idem etiam habitus infusus, qui attingit præmissam non reuelatam poterit simul cum habitu fidei attingente præmissam reuelatam attingere illationem conclusionis Theologicæ ex præmissis. Vnde ad exemplum in contrarium adductum ex eodem habitu fidei, qui non potest solus sine alio habitu attingere illationem conclusionis ex duabus præmissis reuelatis, responderi potest, differentiam esse, quia ideo habitus fidei solus non potest illationem illam attingere, ut diximus, §. 2. quia illatio illa, est extrinsecum ad quem datur, & ordinatur habitus fidei, qui datur ad credendum Deo soli, illatio autem illa ordinatur ad conclusionem, quam non credimus soli Deo prout deductam per illum discursum, & ideo diximus, habitum fidei solum sufficere ad illationem mysterij reuelati ex veracitate, & reuelatione Dei, quia hæc illatio ordinatur ad credendum Deo mysterium reuelatum, imò includitur essentialiter in hoc, quod est Deo credere, & in quolibet assensu fidei diuinæ ad quem per se, & essentialiter datur habitus fidei. Quæ ratio applicari potest ad habitum Theologiæ, qui prout distinctus ab habitu fidei, si infusus est, ordinatur ex sua natura, & essentia ad credendam, quæ ex vno vel pluribus principiis reuelatis inferantur: cum ergo in hoc assensu Theologico includatur essentialiter illatio conclusionis ex suis principiis, consequens est, ut habitus infusus qui ad hunc finem infunditur credendi eiusmodi conclusiones, habeat etiam vim attingendi illationem conclusionis Theologicæ ex suis principiis, quam illationem essentialiter includit credere conclusionem propter principia reuelata, vel sola, vel cum aliis, ad quam credulitatem ordinatur essentialiter habitus Theologiæ.

Vrgebis tamen ex eodem exemplo habitus fidei, quia hic in tantum attingere potest ipse solus illationem mysterij reuelati ex veracitate, & reuelatione Dei, in quantum idem habitus per se etiam attingit easdem præmissas, nempe veracitatem, & reuelationem Dei; habitus verò ille infusus, qui additur fidei ad assensum conclusionis Theologicæ, non attingit per se præmissam, vel præmissas reuelatas; hæc enim prout includuntur in conclusione Theologica, attingit formaliter.

341

Habitus fidei datur ad credendum Deo soli.

342

maliter habitus fidei, & ideo diximus habitum fidei debere cōcurrere etiam immediatē ad assensum conclusionis Theologicæ, quatenus ille assensus est etiam assensus præmissæ reuelatæ; ergo licet habitus ille alius Theologicus per se attingat alteram præmissam non reuelatam, & illationem conclusionis, propterea illa præmissa partialiter inferitur; non poterit per se attingere illationem conclusionis ex præmissa reuelata, ad quam attingendam habitus ille non datur. Aliunde cum habitus fidei non attingat per se illationem conclusionis ex præmissa reuelata, quia hæc illatio est extra finem fidei, oportebit dare alium habitum, qui ordinetur ad attingendam hanc illationem, præter habitum, qui attingit præmissam non reuelatam.

343

Responderi tamen potest ex dictis negando necessitatem multiplicandi alium habitum ex hoc capite, quia totum hoc continetur intra finem illius habitus Theologici, qui si infusus est, non infunditur certē ad hoc præcisē, ut assentiamur præmissæ non reuelatæ, sed ad credenda, quæ inferuntur totaliter, vel partialiter ex reuelatis & quia ad hoc necesse est attingere præmissam non reuelatam, ideo datur etiam ut illam attingat, & propter illam credatur conclusio: cum vero ad hunc finem necesse etiam sit attingere conclusionis illationem ex utraque præmissa, ad hunc etiam finem debuit ordinari. Itaque sicut habitus fidei datur ad credendum soli Deo, & ideo per se potest attingere totum, quod includit assensus mysterij reuelati propter auctoritatem Dei, atque adeo per se attingit, & præmissas, nempe veritatem, & reuelationem Dei, & illationem etiam mysterij ex illis: sic ille alius habitus Theologicus datur ad credenda, quæ inferuntur ex reuelatis, & ut concurrens simul cum habitu fidei, attingat per se totum id, quod non potest per se attingere habitus fidei, & ut in ordine ad illum finem suppleat totum, quod deficit habitui fidei. Si ergo habitus fidei per se non posset attingere illationem conclusionis ex reuelatis, ad hoc etiam extenditur per se ille alius habitus, cum hæc etiam attingentia contineatur intra finem ad quem infunditur, & hæc attingentia necessaria sit essentialiter ad assensum conclusionis propter præmissam reuelatam. Quæ omnia dicta sunt sub conditione, si habitus ille sit infusus, de quo nunc absolute dicendum est.

Habitus
Theologicus
ad quid
datur.

§. VII.

Qualis sit hic habitus Theologicæ, an naturalis, vel supernaturalis, an vnus, vel multiplex.

344

Diximus, habitum Theologicæ includere habitum fidei, & addere aliquid aliud: quā ergo parte includit habitum fidei, non est dubiū, quod sit supernaturalis, supponimus enim ex infradicendis, fidem esse habitum supernaturalem, & infusum, quare saltem ex ea parte non manet vera & propria Theologia in hæretico, in quo non manet habitus fidei, nec habet assensus proprios Theologicos, sed alios similes imperfectos, de quo dicemus *infra*, ubi etiam videbimus, an maneat in hæretico, vel etiam in peccatore ille alius habitus infusus, si quis est, qui cum habitu fidei complet habitum integrum Theologicæ.

Nunc ergo quæstio est, an præter habitum fidei Theologia includat alium habitum infusum supernaturalem, an verò solum habitum acquiritum, & naturalem.

Prima sententia in vniuersum dicit, habitum Theologicæ esse supernaturalem. Hanc tenent ipsos quos tacito nomine citat Turrianus *disp. 44. de fide dub. 2. paulo ante finem*, quibus fauent Molina *1. p. q. 1. art. 2. disp. 1. & Fonseca 6. Metaph. cap. 1. quæst. 6. sect. 8.* qui dicunt assensum conclusionis Theologicæ esse supernaturalem, & habitum illi correspondentem esse etiam supernaturalem, quem tamen dicunt non esse infusum, sed acquiritum: in quo insequentia eos arguit Suarez *disp. 3. sect. 11. num. 8.* Absolute autem habitum illum esse supernaturalem in substantia, docet etiam Heræus *quæst. 19. quem & alios affert Coninch, dicta disp. 4. de actibus supernaturalibus dub. 6. n. 104.*

Secunda sententia absolute dicit, habitum Theologicæ esse acquiritum, & naturalem, ita Valg. *1. p. disp. 1. n. 9.* Turrianus *loco citato*, Coninch *supra num. 118.* Hurtado etiam *disp. 1. 2. sect. 1. Licet §. 17.* quæstionem hanc indecisam reliquit, sed tamen §. 4. approbasse videtur eos, qui habitum Theologicæ acquiritum esse dicebant. Vni- que idem tenet P. Granada *1. p. in præambulis Theologiae disp. 5. sect. 4. & Suarez dicta sect. 11. n. 8.* & alij multi.

Pro resolutione suppono ex *Tract. de gratia* habitum infusum in statu viæ dari à Deo ut per actus proportionatos operemur, & promeremur beatitudinem supernaturalem, ad quam sumus ordinati, & mereamur etiam de congruo iustificationem per gratiam iustificantem, & de condigno eiusdem gratiæ augmentum, quæ est semen gloriæ supernaturalis: quare non sunt alij habitus infusi concedendi præter eos, qui ad hunc finem deseruire possunt, quales sunt habitus virtutum Theologicarum, & moralium per quorum actus mereri possumus: in intellectu autem ponitur habitus infusus fidei, qui deseruit ad actus fidei; constat enim fidem esse habitum infusum ad credendum Deo, & actus fidei esse supernaturales, imò esse principium omnium actuum supernaturalium voluntatis; ponitur etiam in intellectu habitus prudentiæ infusus, cuius actus fundantur etiam in fide, & deseruiunt ad prædictos actus voluntatis supernaturales eliciendos: est enim connaturale, ut volitionem supernaturalem præcedat cognitio etiam eiusdem ordinis, & supernaturalis; cum appetitus elicitus oriatur ex cognitione sibi proportionata, sicut potentia appetitiua debetur principio cognoscituo eiusdem ordinis.

Hoc supposito dico, licet omnes assensus conclusionis propriè Theologicæ sint supernaturales, non tamen ad omnes requiri habitum infusum distinctum ab habitu fidei, sed ad aliquos. Prima pars huius assertionis constat ex supradictis §. *precedenti*, ubi diximus, eiusmodi assensum conclusionis Theologicæ esse propriè actum fidei, quatenus versatur circa obiectum præmissæ reuelatæ, & illud credit propter auctoritatem diuinam, atque ideo debere hoc saltem titulo concurrere habitum fidei ad illum assensum, & per consequens assensus ille supernaturalis erit saltem quatenus versatur circa obiectum fidei, quod debito modo credit. Non tamen erit supernaturalis, quando non procedit ab habitu fidei,

eo quod non seruat debitum motium; vel modum credendi, vt contingit in hæretico: vel quando ratione præmissa alterius falsa, vel ex alio capite conclusio est falsa, tunc enim non concurret habitus fidei ad illum assensum, sed fiet assensus naturalis: quod idem erit, quando in assensu illo fuerit alia imperfectio, cui repugnet supernaturalitas intrinseca, quoad substantiam.

Nunciam explico, & probo secundam & tertiam partem eiusdem assertionis. Pro quo aduerto conclusiones, quæ deduci possunt, ex principio reuelato, aliquas posse deferui ad bene operandum, & excitare affectum bonum, & meritum in voluntate; alias verò inutiles esse ad hunc finem, v. g. si ex propositione reuelata in Scriptura, quod Salomon habebat multos equos, & ex alia præmissa Philosophica, quod omnis equus est hinnibilis, inferatur, equos Salomonis fuisse hinnibiles; hæc certe conclusio, licet Theologica sit, nihil deferuit ad actum voluntatis meritorium, cum nihil proponat honestè amandum, nec aliquod obiectum, circa quod exciteretur affectus pius, & honestus voluntatis. Aliæ tamē sunt conclusiones Theologicae viles ad eum finem, v. g. si ex vniuersali reuelata, quod bonum est, subuenire indigenti, vel corrigere peccantem, videns hîc, & nunc proximum indigentem, vel peccantem inferas per discursum, bonum esse hîc, & nunc ei subuenire, vel eum corrigere; conclusionis illius assensus vtilis est ad voluntatem bonam proximo subueniendi, eumve corrigendi. Item si ex vniuersali reuelata, quod omnia mala pœnæ veniant ex prouidentia Dei, aliquis per discursum inferat, hoc malum venire ex Dei prouidentia, hîc assensus mouet ad illud patienter sustinendum, & sic de aliis. Quâ differentia supposita, dicimus, primum genus conclusionis non indigere alio habitu infuso concurrente præter fidem, secundum verò genus indigere, saltem si vltimo & proximè moueat ad pium affectum.

Ratio differentia sumitur ex proximè dictis, 349 quia nimirum præter actus fidei, ad eos solos actus cognoscendi, debemus dare principium supernaturale, qui conducunt ad salutem proponendo obiectum voluntatis piæ, & meritoria: illa autem conclusio, quatenus versatur circa hinnibilitatem, v. g. equorum Salomonis, nullum tale obiectum voluntati proponit, ergo ad illum assensum, quatenus præcisè affirmat talem hinnibilitatem, eamque inferit ex præmissis, non est ponendus habitus infusus, qui in eam specialiter influat. Dixi, quatenus præcisè versatur circa hinnibilitatem & eam inferit, quia quatenus ille assensus terminatur ad obiectum reuelatum, & ad motium fidei, petit formaliter principium supernaturale, cum sub ea ratione sit propriè actus fidei, & iam sub ea ratione habet suum principium supernaturale, nempe habitum fidei, qui ad illum immediatè concurret, vt diximus. Cæterum, quatenus versatur circa hinnibilitatem omnis equi, & circa hinnibilitatem equorum Salomonis: non indiget principio supernaturali, cum sub ea ratione versetur circa obiectum prophanum, & impertinens ad effectum voluntatis pium, & meritorium.

350 Aliter dicendum est, de conclusionibus Theologicis, quæ versantur circa obiectum pium, & proponunt aliquid immediatè conducens ad actum honestum: ij enim actus videntur exigere

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

habitu infusum etiam sub ea ratione; & hunc credo esse habitum prudentiæ infusæ, media quâ habitus fidei deferuit communiter ad actus meritorios virtutum moralium. Nam horum obiecta in particulari non proponuntur communiter per solam fidem, sed accedente prudentia, quæ dicitur hîc, & nunc esse dandam elemosynam, v. g. audiendam Missam, vel hoc aliud obiectum amplectendum, quia elemosyna, vel Missæ auditio, v. g. est laudabilis ex doctrina fidei, & hîc & nunc non occurrit circumstantia impediens illam honestatem, &c. Penitus voluntas hæc etiā prout formaliter versatur circa tale obiectum in particulari, procedit ab habitu infuso misericordiæ, vel religionis, &c. & sub ea etiam ratione est meritoria; imò eius laudabilitas intrinseca non est, quia respiciat obiectum fidei, nam voluntas non dicit, volo dare elemosynam, quia Deus dicit elemosynam esse opus bonum; quia testimonium Dei, & fides non est obiectum illius voluntatis, sed extrinsecè proponit honestatem obiecti, quam solam honestatem attingit intrinsecè actus voluntatis. & dicit volo dare elemosynam propter honestatem elemosynæ; quare laudabilitas huius voluntatis sumitur formaliter ex honestate obiecti elemosynæ, non ex honestate fidei; oportet ergo, vt formaliter, quatenus versatur circa talem honestatem, sit supernaturalis, & sub ea ratione exigat principium supernaturale, cum supernaturalitas ad hoc potissimum detur, vt actus meritorius, & eius laudabilitas sit proportionata cum præmio supernaturali. Si ergo fides solum dicit, amplectendum obiectum honestum, & aliunde prudentia dicit, hoc opus in his circumstantiis habere honestatem, oportet vt conclusio, non solum quatenus ex fide dicit, honestum in communi esse amplectendum, sed etiam formaliter quatenus dicit, & dicitur honestatem huius operis in particulari, sit supernaturalis, vt proportionetur volitioni bonæ, quæ est etiam supernaturalis formaliter, & meritoria, quatenus mouetur ab honestate particulari huius operis; sicut enim ad volitionem supernaturalem prærequiritur naturaliter cognitio supernaturalis eiusdem ordinis; sic ad volitionem, quæ est formaliter supernaturalis, prout attingit tale obiectum prærequiritur connaturaliter cognitio eiusdem ordinis, & supernaturalis proponens tale obiectum; nam eadem est ratio, & constat ex dictis, quia si potentia appetitiua supponit potentiam cognoscitiuam eiusdem ordinis, & hîc actus voluntatis oritur ab habitu infuso etiam prout versatur circa talem honestatem, qui habitus est quasi potentia appetitiua supernaturalis, oportet vt supponat potentiam cognoscitiuam supernaturalem in ordine ad eandem honestatem particularem, qui est habitus infusus iudicans de tali honestate particulari. Alioquin fieret volitio supernaturalis formaliter, prout versatur circa talem honestatem, quæ non procederet ex cognitione supernaturali formaliter de tali honestate, & non seruaretur debita proportio inter cognitionem, & volitionem. Quæ omnia confirmantur ex communi sensu Theologorum, ponentium in intellectu habitum prudentiæ infusæ, & supernaturalem, cuius quidem actus iudicant de honestate practica obiecti in particulari, & fundantur, vel semper, vel communiter, in aliquo principio reuelato: & tamen non oriuntur à sola fide, sed præter fidem ponitur alius habitus

H tus

tus infusus ad conclusionem practicam fundatam in aliquo fidei principio: contra quem habitum prudentiæ infusæ fieri possunt argumenta omnia, quæ communiter sunt contra habitum Theologice supernaturalem. Aduerte tamen, me semper loquutum fuisse de actibus illis, & assensibus Theologicis, qui possunt vltimo & proximè mouere ad effectum pium. Sunt enim aliqui, qui nō proximè, sed remotè mouere possunt, eo quod post illos requiratur aliud iudicium practicum prudentiæ, in quibus non procedit argumentum factum, vt debeant habere aliud principium infusum præter habitum fidei, cum sufficiat iudicium vltimum supernaturale prout terminatur ad talem honestatem virtutis. Nos ergo hoc principium infusum solum exigimus ad actus; qui vltimo, & proximè mouere possunt ad effectum pium, & meritum.

351
Obiectio 1.

Primo ergo obiicit Suarez *dicta sect. 11. n. 8.* quia assensus ille Theologicus nō habet certitudinem supernaturalem, cum non excedat certitudinem præmissæ naturalis, nec habeat obiectum supernaturale, quia medium illud mixtum ex medio fidei, & scientiæ, humanum est, & naturale, & fundatur in naturali lumine, & in viribus naturalibus. Hæc tamen omnia æque procedunt contra actum prudentiæ infusæ, vt constat ex dictis: imò procedunt etiam contra iudicium prudens de euidencia credibilitatis, quod præcedit voluntatem credendi; quod tamen iudicium ex veriori sententia est supernaturale, & exigit habitum supernaturalem, & non procedit ex habitu fidei, nec habet pro motiuo formali reuelationem, aut veracitatem Dei, sed proponit honestatem, & obligationem credendi, quæ honestas, & obligatio naturæ lumine cognoscitur, & cognoscitur etiam in natura pura. Non ergo requiritur supernaturalitas ex parte obiecti, vt actus sit supernaturalis, vt suppono ex materia de gratia, sed circa idem obiectum potest eleuari intellectus à principio supernaturali, vt faciat actum supernaturalem. Nec requiritur etiam, quod ille actus sit certior, aut firmitior in modo assentiendi, quàm sint alij actus naturales, licet ex parte principij habeat magis necessariam certitudinem propter repugnantiam actus supernaturalis cum falsitate. Sic ergo iudicium euidentis de credibilitate non est æque firmum cum assensu fidei, & tamen est supernaturale, quod idem est de actibus prudentiæ infusæ circa alias materias morales: ita conclusio Theologica, licet non habeat certitudinem fidei circa obiectum conclusionis, & licet nō assentiamur firmius ei obiecto, quàm per præmissam naturalem assentiamur eius obiecto, poterit esse supernaturalis: vbi nota, assensum conclusionis, licet non possit esse clarior respectu conclusionis, quàm sint præmissæ, nec etiam possit esse firmitior ex parte intellectus; posse tamen ex parte sui principij supernaturalis habere nouum titulum maioris repugnantie cum falsitate, atque in hoc sensu habere maiorem certitudinem, quàm aliquam ex præmissis. Quod enim dicitur, conclusionem sequi debiliorem partem, intelligitur quoad charitatem, & quoad modum assentiendi firmiter, vel non firmiter, quia non potest nobis magis constare obiectum aliquod, quàm constet medium vnicum, propter quod constat; nec possumus magis adherere conclusioni quàm medio vnico propter quod adheremus. Potest tamen aliunde nobilior esse ille assensus propter

aliquod principium nobilius, quod habet, quàm habeant eius præmissæ.

Secundo obiicitur, quia assensus Theologicus generat habitum acquisitum, ergo non exigit infusum. Hoc etiam argumentum potest fieri contra actus prudentiæ infusæ, & contra actus omnium virtutum infusarum, quarum exercitio constat acquiri maiorem facilitatem: vnde constat experientia aliquem iustum habentem magis intensum habitum charitatis, & per consequens etiam habitum prudentiæ infusæ, esse minus prudentem in suis actionibus, quàm alium habentem minus intensos habitus infusos. Quia nimirum facilitas illa, quam vocamus habitum acquisitum non provenit formaliter ab habitu infuso, sed à speciebus melius ordinatis, quæ melior conditio specierum partim acquiritur exercitio plurimum actuum, partim doctrina, studio, perscrutatione obiectorum, & ideo licet adsit in quolibet iusto principium sufficiens infusum ad assensum Theologicum; non tamen appellatur Theologus ex defectu specierum, quæ necessariae sunt ad illos assensus, ex quarum augmento, & meliori ordinatione appellatur melior Theologus, quia facilius, & magis distinctè potest elicere actus circa plures conclusiones Theologicas.

Tertiò obiicitur, quia sequeretur, hunc habitum Theologiæ infundi à Deo de nouo homini peccatori, quando de nouo comparat doctrinam Theologicam. Ita Coninch. *dicto dñb 6. numero 118.* Respondetur facile negando sequentiam: si enim peccator ille retinuerat fidem, retinuit etiam habitum Theologiæ, saltem quæ parte Theologia includit, vt diximus, habitum fidei. Quoad illud verò alium habitum infusum, qui concurret etiam ad aliquam conclusionem practicam modo explicato, an maneat in peccatore simul cum fide, dicendum est sicut de prudentiæ infusæ, & pendet ex vnitatem, vel multiplicitate illius habitus, de quo statim dicemus. Nunc solum dicimus, si habitus ille maneat in peccatore, non tamen posse operari deficientibus speciebus, quas si denuo acquirat peccator studio Theologiæ, operari poterit cum habitu præexistente, absque eo quod infundatur à Deo de nouo. Si verò habitus ille non maneat in peccatore cum fide, non infunditur etiam à Deo, licet peccator fludeat Theologiæ, sed sicut proposito obiecto, Deus supplet auxilio actuali defectum habitus ad actus aliarum virtutum, si non manent earum habitus; ita supplebit auxilio actuali defectum habitus Theologici, quando requireretur ad assensum conclusionis practicæ, quæ debeat esse vndeque supernaturalis modo explicato.

Quartò obiicitur, quia tale auxilium non est necessarium vlla ratione ad salutem, & gratiam, non datur nisi in ordine ad nostram salutem, ergo non datur auxilium ad talem assensum Theologicum. Ita arguit idem Coninch. *n. 113.* Respondetur, iam nos ostendisse, quomodo ad aliquos assensus Theologicos, quibus proponitur vltimò obiectum voluntatis honestæ, & piæ, requiratur habitus infusus, vel auxilium pro habitu supplens, quia hoc necessarium est ad salutem, vt actus supernaturales voluntatis conaturali modo exerceantur supponentes cognitionem eiusdem ordinis respectu eiusdem obiecti honesti.

Quintò obiici potest, quia hic habitus infusus distinctus à fide etiam virtus Theologica, cum eliciat

eliciat assensus conclusionis Theologicæ, qui ultimo resoluuntur in veritatem increatam Dei tanquam in obiectum formale saltem partiale; unde ultra tres virtutes Theologicas erit etiam hæc quarta, quæ à Theologis non agnoscitur. Respondetur idem argumentum fieri posse contra habitum prudentiæ infusæ, cuius actus partialiter resoluuntur frequenter in doctrinam fidei, quam ad casus particulares applicat; & tamen prudentia infusa non numeratur inter virtutes Theologicas, sed est una ex quatuor moralibus. Negandum ergo est, hunc alium habitum, ut condistinctum à fide esse virtutem Theologicam; illi enim soli habitus sunt virtutes Theologicæ, quæ per se ordinantur ad Deum tanquam ad obiectum formale: quamvis autem conclusio Theologica respiciat etiam veritatem divinam tanquam obiectum formale ultimum partiale, & ex ea parte sit actus virtutis Theologicæ: id tamen competit ei actui, prout procedit etiam ab habitu fidei, & prout est etiam actus fidei, ut diximus quatenus attingit etiam obiectum revelationis, & illud credit propter auctoritatem divinam. Quatenus vero procedit ab illo alio habitu distincto à fide, non habet attingere veritatem Dei; sed obiectum alterius præmissæ naturalis, vel illationem conclusionis ex præmissis, quæ quidem non sunt formaliter loquendo obiecta virtutis Theologicæ. Faremur ergo Theologiam complete sumptam includere virtutem Theologicam quatenus includit etiam fidem iuxta supradicta: non tamen addit aliam virtutem Theologicam supra fidem: quia habitus ille infusus, quem addit, non ordinatur, nec existit, ut actus attingat veritatem Dei, sed ut attingat alia obiecta diversa, quæ non spectant ad fidem.

316
Sexto obici possit, quia si habitus ille infusus potest elicere assensum Theologicæ conclusionis propter præmissas, qui attingat etiam præmissas obiectivas, ergo poterit seorsim elicere assensum circa singulas præmissas, qui etiam sit assensus supernaturalis. Consequens autem ex se apparet absurdum; quia alioquin possemus circa singulas propositiones saltem pertinentes ad praxim elicere assensus naturales, v.g. ad iudicandum Petrum esse pauperem, esse peccatorem, &c. quia ex illis propositionibus adiuncta alia præmissa de fide, possumus inferre, honestum esse illi subvenire, illum corrigere, &c. Sequela autem probari potest exemplo habitus fidei, qui quoniam potest credere obiectum revelatum propter veritatem, & revelationem Dei, potest etiam seorsim elicere assensum circa veritatem, vel circa revelationem Dei.

317
Respondendi tamen potest negando sequelam, & assignando differentiam huius habitus infusi ab habitu fidei, ut ab uno ad alterum argui non possit; & in primis quoad præmissam revelatam non est difficultas: quia hic habitus non supplet defectum fidei, quoad assensum illius præmissæ; imò in ipsa etiam conclusione assensus prout versatur circa præmissam revelatam, provenit formaliter ab habitu fidei, & non ab illo alio habitu. Difficultas tota esse posset de assensu alterius præmissæ naturalis, & hunc etiam dicimus non posse fieri ab illo habitu extra ipsam conclusionem, & in hoc differt ab habitu fidei. Ratio autem differentia potest ex dictis esse duplex. Prima quod fides non est habitus alteri subordinatus, sed operativus per se sine vilo alio; quare simul po-

Card. de Lugo de Virtute Fidei Divina.

test cum obiecto materiali, vel etiam seorsim ab illo tendere in suum obiectum formale, sicut charitas potest amare creaturas propter Deum, & amare etiam Deum solum sine creaturis. At verò hic alter habitus est subordinatus, & subordinatus fidei, & datur solum ad supplendum id, quod deest habitui fidei in ordine ad assensum conclusionis Theologicæ; quare nec potest assentiri vili conclusioni nisi quando infertur ex præmissa de fide, nec potest assentiri vili principio naturali, nisi quatenus ex illo infertur conclusio Theologica; quia ex natura sua est habitus solum subordinatus & completivus fidei ad conclusiones Theologicas. Secunda etiam ex hoc ipso ratio differentia esse potest, quia supernaturalitas huius habitus ei competit ratione fidei, ut possit fides practice deferuire ad actus meritorios per actus intellectus supernaturales, qui versentur circa conclusiones practicas deductas ex fide. Unde diximus, duas conditiones requiri ad supernaturalitatem eorum actuum; alteram quod versentur circa doctrinam fidei saltem partialiter; alteram quod proponant practice voluntati obiectum ad actum primum, & meritorium. Utraque autem hæc conditio deest in illo assensu præmissæ naturalis seorsim elicitæ: nam in primis assensus ille secundum se nullo modo tenderet in doctrinam fidei, sed in propositionem prophanam aliunde habitam, unde iam darentur actus supernaturales, quorum obiectum nullo modo concerneret fidem. Deinde neque ille assensus proponeret obiectum honestum practice amabile à voluntate: quia licet ex illa præmissa, adiuncta alia de fide posset inferri honestas alicuius obiecti, in quod posset ferri voluntas honesta: illa tamen præmissa secundum se non concluderet honestatē, vel certe proximè non concluderet motum amabile per actum meritorium supernaturalem, quia suppono omnes actus voluntatis meritorios debere ex lege Dei procedere à fide. Frustra ergo daretur habitus infusus ad elicendum seorsim assensum supernaturalem circa illam præmissam, qui assensus inutilis esset ad meritum. Sufficit ergo, quod possit elicere assensum supernaturalem circa conclusionem, & ibi etiam circa præmissam naturalem, circa quod etiam versatur assensus conclusionis, ut diximus: nam ille assensus ultimus est, qui practice proponit honestatem obiecti in particulari, ut possit voluntas illud pie, & meritorie amplecti.

Peres, an habitus ille infusus concurrat etiam, quando infertur conclusio ex una præmissa de fide & altera naturali probabili. De hoc dicemus infra agentes, an fidei habitus possit per accidens concurrere ad assensum falsum, ubi videbimus etiam an possit concurrere ad assensum probabilem. Si enim fides non concurrat ad illam conclusionem, neque etiam ille alter habitus infusus concurrat, qui ut diximus, non operatur, nisi concurrente etiam fide.

Nunc iam restat secundum dubium propositum in titulo huius §. de unitate scilicet, vel multiplicitate huius habitus infusi, an vnicus extendatur ad omnes assensus conclusionis Theologicæ, an verò sint plures habitus pro varietate materialium; Cum autem dixerimus, non concurrere, nisi ad conclusiones Theologicas, quæ versantur circa obiectum honeste & meritorie amabile, vel odibile, solum potest esse difficultas an ad obiecta omnium virtutum infusarum moralium

H 2 sufficiat

358

Habitus infusus an concurrat etiam quando infertur conclusio ex una præmissa de fide, & altera naturali probabili.

An ad ob-
iecta omnium
virtutum in-
fusarum mo-
ralium suffi-
ciat vnus
habitus infu-
sus intellec-
tualis.

339

sufficiat vnus habitus infusus intellectualis, qui cum fide proponat earum obiectum, an verò ponendi sint multi.

Er quidem ex hæcenus dictis videtur consequenter dicendum, hunc habitum non esse vnicum, & simplicem, sed aggregatum ex multis & diuersis; quia cum actus hi practici versentur circa honestates omnium virtutum moralium, vt tales honestates sunt, & de illis practice iudicent, consequens est, vt differant essentialiter iuxta diuersitatem honestatis, circa quam versantur. Quod probari potest primò exemplo prudentiæ acquirite, quæ propter eandem rationem, & quia eius actus versantur circa varia, & diuersa obiecta, in veriori sententia ponitur multiplex habitus prudentiæ, non vnus simplex, vt docent Scotus in 3. dist. 36. quest. vnica, §. Quintum ergo, Gabriel quest. vnica art. 1. notabili 5. Ochanius in 3. q. 1. 2. & quodlib. 4. q. 1. art. 1. Almainus 3. moral. cap. 7. & sequitur Lessius lib. 1. de virtutib. moralib. c. 2. dub. 1. num. 6. & dub. 2. ergo idem cum proportionem dicendum est de prudentia infusa. Secundò hoc ipsam probari potest, quia virtutes morales infusæ, quæ pertinent ad voluntatem, non sunt vnus habitus simplex, sed plures, quia versantur circa diuersas honestates: ergo sicut habitus iustitiæ infusæ, v. g. distinguitur ab habitu temperantiæ infusæ propter diuersam honestatem obiectiuam, quam respicit, idem dicendum est de prudentia, quæ versatur circa honestatem iustitiæ, distinguui à prudentia, quæ versatur circa honestatem temperantiæ propter diuersitatem honestatis, circa quam versantur. Propter quæ fortasse prudentiam infusam complecti plures habitus, fatetur Granado in 1. 2. controuers. 5. tract. 1. disp. 1. num. 22.

360

Prudentia
acquirita co-
plectitur plu-
res habitus.

Quid dicen-
dum de pru-
dentia infu-
sa.

Ego de prudentia acquirita facile concedo complecti plures habitus iuxta multipliciter virtutum, quas dirigit: de prudentia tamen infusa aliter dicendum puto: Fateor quidem, habitum prudentiæ infusæ, à quo oritur iudicium euidens credibilitatis dictans honestatem, & obligationem credendi obiecta fidei proposita propter diuinam auctoritatem, distinguui ab habitu prudentiæ infusæ dictante honestatem aliarum virtutum: quia ille prior habitus habet obiectum formale omninò diuersum, cum non fundetur in fide, neque in eius obiecto formali, sed actus ille præcedat omnem assensum fidei, cuius obiecti honestas cognoscitur in se ipsa independenter à testimonio Dei, cui per illum actum nullo modo credimus, sed iudicatur de honestate credendi, & acceptandi diuinum testimonium: at verò prudentia infusa dirigens alias virtutes, supponit fidem, & non elicit vllum actum, qui non innitatur partialiter & principaliter in testimonio, & veracitate diuina, & iudicat de honestate obiecti practice amplectendi propter auctoritatem Dei testificantis, vt fatetur cum aliis Lessius dicto lib. 1. cap. 1. dub. 2. num. 15. & 16. & cap. 2. dub. 1. num. 2. quare omnes eius actus habent idem obiectum formale, principale saltem partiale, nempe diuinam veracitatem, & reuelationem, omnes enim eius actus dictant, hoc obiectum hic, & nunc esse amplectendum, vel fugiendum, quia honestum, vel turpe est, quæ honestas, vel turpitudine constat partim ex testimonio diuino, partim ex circumstantiis præsentibus.

361

Quo supposito, probatur conclusio nostra,

nempe habitum infusum vnicum, & simplicem esse, qui idem eliciat actus circa honestates aliarum virtutum, præter honestatem ipsius fidei, de qua diximus: quia nimirum habitus infusus non sunt multiplicandi, sicut habitus acquiriti: non enim generantur ab actibus, sed dantur ad modum potentiæ, & habent sphaeram multò maiorem, quam habitus acquiriti. Quam sphaeram, eiusque latitudinem, & limitationem non possumus aliundè cognoscere, nisi ex comparatione ad eas tres virtutes Theologicas, fidem, spem, & charitatem, quas scimus esse distinctas, & aliundè scimus ex communi consensu Theologorum, fidem esse vnicum habitum, à quo omnes fidei actus eliciuntur. Ex quo exemplo habitus fidei arguere possumus ad vnitatem huius alterius habitus infusi, de quo nunc loquimur. Nam actus fidei comparati ad inuicem differunt etiam specie inter se ratione obiecti formalis saltem partialis, quamvis enim veracitas Dei, quæ ab omnibus fidei actibus circa mysteria credita formaliter attingitur, sit eadem, & ex hac parte omnes illi assensus conueniant in eodem obiecto formali reuelatio tamen Dei, quæ formaliter etiam attingitur ab omnibus iis assensibus tanquam obiectum etiam formale partiale, non est vna, & eadem, nec numero, nec specie. Differt enim specie reuelatio Dei circa Trinitatem, & reuelatio circa incarnationem ratione obiecti reuelati, quod licet respectu fidei sit obiectum materiale, respectu tamen ipsius reuelationis non videtur obiectum materiale, sed formale, cum reuelatio ipsa non tendat in illud propter aliud, sed sistat in illo. Reuelatio enim scripta differt à reuelatione vocali essentialiter in sua entitate physica, vt constat: & fides tendit ad singulas reuelationes propterea tales sunt, & non tendit in reuelationem talem propter aliud, nec propter veracitatem Dei, neque enim credit Deum reuelare, quia verax est, vt supra vidimus, sed credit reuelationem propter ipsam, & sistit in illa. Et tamen non obstante hac diuersitate reuelationum, vnus fidei habitus extenditur ad omnes illas, quia omnes assensus mysterij reuelati conueniunt in alio obiecto formali magis principali, nempe in veracitate Dei. Imo licet assensus circa reuelationem seorsim, & assensus circa veracitatem Dei seorsim non conueniant in villo obiecto formali etiam partiali, cum obiectum vnus sit sola veracitas Dei, & obiectum alterius sit sola reuelatio Dei, adhuc verque assensus elici potest ab eodem habitu fidei, vt supra diximus, quia verque sit in ordine ad eundem finem credendi Deo mysterium, reuelatum propter veracitatem & reuelationem Dei, quod sufficit, vt verique assensus in eodem habitu infuso possit coniungi.

Ex hoc ergo exemplo habitus fidei desumitur argumentum ad dicendum, hunc etiam habitum infusum ad conclusiones practicas de honestate obiecti ex doctrina fidei deductas esse vnicum, & simplicem: quia licet conclusiones illæ deducantur ex præmissa naturali diuersa circa circumstantias particulares, propter quas partialiter creditur honestas obiecti huius in particulari; omnes tamen conueniunt in eodem obiecto formali principali partiali vltimo, nempe in diuina auctoritate; ergo sicut idem habitus fidei extenditur ad assensus omnium mysteriorum, licet reuelationes sint diuersæ, quia nimirum omnes conueniunt

ueniunt in alio obiecto principali partiali, nempe in veritate Dei; sic etiam hic aliter habitus infusus poterit extendi ad omnes eiusmodi conclusiones practicas deductas ex fide, quæ licet differant in alio obiecto formali, partiali naturali; conueniunt tamen omnes in diuina auctoritate; quæ est etiam obiectum formale parziale vltimum, & magis principale. Item sicut habitus fidei elicit actus circa veritatem seorsim, & reuelationem seorsim, quia vniuntur illa obiecta formalia diuersa in ordine ad eundem finem credendi, mysterium reuelatum propter vtumque: ita a fortiori poterit hic alius habitus infusus elicere actus diuersos circa honestates diuersas promouentes ex circumstantiis diuersis, quæ tamen omnes partialiter cognoscantur propter eandem Dei auctoritatem: omnes enim illi assensus ordinantur ad eundem finem credendi, & proponendi honestatem ex doctrina fidei. Nec obstat, quod hic habitus infusus non detur, vt diximus, vt concurrat ad eas conclusiones formaliter, quatenus attingunt diuinam auctoritatem, sub qua ratione procedunt formaliter ab habitu fidei, vnde non videtur hic habitus ordinari ad eas conclusiones quatenus conueniunt in eodem obiecto formali, sed potius quatenus differunt ex parte alterius obiecti formalis naturalis diuersi. Respondetur enim, licet in ratione effectus, vt ita dicam, non intendat hic habitus conuenientiam illam in eodem obiecto formali, nec ordinetur ad illam formaliter producendam: intendere tamen illam in ratione finis datur enim hic habitus infusus, vt diximus, ad supplendum defectum fidei in ordine ad eas conclusiones practicas deductas, & vt possint illæ omnes ex doctrina fidei adiunctis aliis principiis elici cum proportionem ad actus voluntatis supernaturales, & meritorios, qui oriuntur ex fidei doctrina: quæ cum hic habitus ex natura sua subordinetur fidei, & eam adiunget ad suam doctrinam vltius protrahendâ per varias conclusiones practicas, consequens est, vt ordinetur ad eum finem, vt fiant conclusiones variæ ex doctrina fidei fundatæ in eadem auctoritate Dei. Cùm ergo omnes illæ honestates diuersæ attingantur in ordine ad hunc eundem finem promouendi vltius fidei doctrinam, hæc vnitas finis sufficit, vt illæ variæ conclusiones possint procedere ab eodem habitu infuso, sicut ab eodem habitu fidei sunt assensus circa veritatem, & circa reuelationem Dei seorsim, quia ordinantur ad eundem finem credendi Deo.

Vnde iam ad fundamenta contrariæ sententiæ facile responderi potest. Ad primum negamus consequentiam à prudētia acquisita ad infusam, propter maiorem sphaeram habituum infusorum quàm acquisitorum. Ad secundum ab exemplo habituum infusorum virtutum voluntatis, negamus etiam consequentiam, est enim differentia quoad hoc inter voluntatem, & intellectum. Nā virtutes infusæ voluntatis singulæ attingunt honestatem solam sui obiecti formalis, nec conueniunt in eodem obiecto formali partiali. Nam licet intellectus proponat honestatem virtutis cognitam ex diuino testimonio, & attingat ipsum diuinum testimonium, vt obiectum formale parziale: voluntas tamen non attingit per suum actum diuinum testimonium, sed solam honestatem virtutis propositam, non enim querit motum veritatis, sed bonitatis. Actus autem virtutis non fit bonus à diuino testimonio, sed à

Card. de Lugo de virtute fidei diuina.

propria honestate, quæ intellectui constat ex testimonio Dei. Voluntas verò solum attingit intrinsecè bonitatem, quæ ad ipsam spectat, non probationem illius, de qua ipsa non curat, sed intellectus. Cùm ergo virtutes voluntatis sint adequatè diuersæ penes suum obiectum formale, non mirum, quod exigantur habitus diuersi infusi pro singulis, qui tamen non exiguntur in intellectu, in quo actus maiorem habent vnitatem & conuenientiam in obiecto formali, scilicet partiali, diuinæ auctoritatis. Quod omnes fateri debent, cùm eadem fides in intellectu sufficiat ad proponendum obiectum spei, & charitatis, quæ tamē in voluntate exigunt habitus diuersos, quia habent obiecta diuersa, prout attinguntur à voluntate, quæ tamen idem habitus fidei in intellectu attingit sub eodem motu formali diuinæ auctoritatis.

Hinc obiter inferre possumus id, quod supra petebatur: an hic habitus infusus ad Conclusiones Theologicas practicas maneat in hæretico, vel in peccatore. Dicimus enim in primis non manere in hæretico; quia cum hic habitus subordinetur fidei, ne possit operari, nisi concurrente fide cum illo, vt sepe diximus, ablata fide, inutilis esset, & otiosus, quare aufertur, sicut & de habitu etiam pietatis affectionis, & de habitu infuso ad iudiciū credibilitatis dicemus inferius suo loco.

In peccatore autem catholico manet habitus pietatis affectionis, & habitus prudentiæ infusæ ad iudiciū euidentis credibilitatis, sicut manet habitus fidei, ad cuius actus illi etiam habitus necessarij sunt. De illo autem alio habitu infuso, qui proponit cum fide honestatem particularem aliarum virtutum moralium, dubitari potest, quia videtur ex vna parte debere manere in peccatore Catholico, in quo manet fides, cui hic habitus subordinatur, & subalternatur deducens conclusiones ex fide, & sine quo fides sola non potest deducere suas conclusiones per assensus vndeque supernaturales, vt diximus. Ex alio autem capite videtur non debere manere; quia iuxta communem sententiam non manent virtutes morales infusæ, quæ pertinent ad voluntatem, quarum obiecta deberent proponi per hunc habitum: nō est ergo, cur maneat habitus ille in intellectu sine habitibus sibi correspondentibus in voluntate. Nec obstat, quod maneat fides, cui hic habitus subordinatur: quia illæ etiam aliæ virtutes morales infusæ voluntatis subordinantur suo modo fidei, quæ non solum charitati, sed illis etiam virtutibus sua obiecta proponit; & tamen manente fide ob peculiarem rationem (de qua infra agendo de fide informi) non manent charitas, neque etiam aliæ virtutes morales iuxta communem sententiam, quia in illis non procedit ratio, quæ facit, quod perseueret fides. Ego itaque credo, hoc totum pendere ex illa alia questione, an habitus infusi virtutum moralium maneant in peccatore; an verò destruantur omnes simul cum charitate. Si enim illæ aliæ virtutes manent, idē dicendum erit de habitu hoc infuso, qui simul cum fide proponit eis honestatem suorum obiectorum. Si verò illæ aliæ virtutes infusæ in voluntate non maneant, verius videtur, quod nec hic habitus maneat in intellectu propter rationes secundo loco adductas, quæ maiorem vim habere videntur. An verò illæ aliæ virtutes morales manent, pertinet ad 1. 2. in tract. de virtutibus. Nunc solum aduerto, in hæretico, licet den-

H 3 tur

364

An habitus infusus ad conclusiones Theologicas practicas, maneat in hæretico?

An in Catholico peccatore?

365

363

Respondetur ad questionem de virtute fidei.

tur conclusiones aliquæ similes Theologicis non esse propriè Theologicas, nec procedere ab hoc habitu infuso, sed ab acquisito, quia non procedunt ex præmissis reuelatis per veram fidem infusam creditis, sed creditis per fidem naturalem imperfectam, & acquisitam. In peccatore autem Catholico, si quas habet conclusiones supernaturales ex vera fide deductas, & deferuientes ad actus supernaturales aliarum virtutum illæ procedunt ex auxilio actuali supplente vicem huius habitus infusi. Si enim virtutes morales infusæ in illo non manent, & tamen datur auxilium actuale supplens earum defectum ad eiusmodi actus supernaturales misericordiæ, temperantiæ, & alios; sic etiam dabitur auxilium in intellectu supplens vicem habitus prudentiæ infusæ, cum eadem sit ratio quod ad hoc supplendi defectum habitus infusi intellectualis, & defectum habituum infusorum voluntatis. Aduerto tamen, nos in his, quæ diximus, & dicturi sumus §. sequenti, agere solum de prudentia infusa in ordine ad iudicium practicum, quod habet per modum conclusionis. An verò habeat aliquando aliud iudicium immediatum, & an sit ad eodem habitu, dicemus *infra disp. 1. sect. 1.*

Aduerten-
dum.

§. VIII.

Infertur ex dictis distinctio prudentiæ infusæ à fide; ubi etiam quomodo distinguatur prophetia à fide.

366
Prudentia infusa distinguitur à fide tanquam includens ab inclusio.

Prudentia infusa ut distinguitur à Theologia.

EX prædictis facillè iam explicabitur distinctio prudentiæ infusæ à Theologia, & à fide. Nam à fide distinguitur tanquam includens ab inclusio; cum actus prudentiæ infusæ procedat ex reuelatis, quibus in ipsomet assensu prudentiæ infusæ assentitur fides, & idè principium adequatum illius assensus constat ex habitu fidei, & alio habitu infuso dato ad supplendum defectum fidei in ordine ad obiectum adequatum illius actus, ut supra explicatum est.

Si verò prudentia infusa comparatur cum Theologia, habent se tanquam excedens, & excessum. Multos enim actus habet Theologia, quæ non pertinent ad prudentiam infusam: multos etiam habet prudentia infusa, qui non pertinent ad Theologiam propriè dictam: denique aliqui sunt actus, qui pertinent ad utramque, & quoad illos non distinguitur prudentia infusa à Theologia. Prima pars probatur ex dictis: quia veritates speculatiuæ deductæ ex fide, quæ non spectant ad piæ, & rectam operationem, non pertinent ad prudentiam infusam, quæ solum operatur, quando assensu supernaturali deducto ex fide proponitur voluntati practice obiectum honestè amplectendum, vel fugiendum, & tamen illi assensus pertinent ad Theologiam, cum deducantur ex principiis reuelatis: ergo plures actus pertinent ad Theologiam, qui non pertinent ad prudentiam infusam.

367

Secunda etiam pars, quod plures actus pertineant ad prudentiam infusam, qui non pertinent ad Theologiam propriè dictam, probari potest: quia nomine Theologiæ intelligimus disciplinam illam, & scientiam, quæ tradit, & probat conclusiones ex obiectis reuelatis, quæ licet non sit scientia in omni rigore, eo quod non habeat euentiam de suis obiectis, cum probet illa ex

vna saltem præmissa reuelata, & obscura: imitatur tamen alias scientias, quoad modum probandi conclusiones, & quoad ceteras conditiones: quare sicut alia scientia non sunt de indiuiduis, sed de rationibus vniuersalibus, nam philosophia non tractat, an Petrus sit risibilis, sed an homo sit risibilis: sic Theologia non descendit ad casus particulares in indiuiduo circa materias morales, sed tradit regulas vniuersales deductas ex principiis fidei. Prudentiæ verò munus est considerare in indiuiduo, an hic, & nunc, in his circumstantiis obiectum sit honestum iuxta regulas vniuersales deductas ex doctrina fidei, & hi sunt, ut plurimum actus prudentiæ infusæ, qui tamen non pertinent ad Theologiam propriè dictam, ut indicat etiam Lessius *dicto lib. 1. de prudentia cap. 1. dub. 2. num. 16.* dixi ad Theologiam propriè dictam, nempe propter hoc nomen applicatum est cuidam peculiari disciplinæ, quæ in scholis à Theologis scholasticis vel moralibus tradi solet. Si verò Theologiæ nomen in latiori significatione usurpetur, potest comprehendere quasilibet conclusiones, quæ ex duplici, vel altera præmissa reuelata inferri possunt, & aliquando nomen illud ita à Theologis usurpatur, & in ea significatione omnes illæ conclusiones practice etiam circa casus indiuiduales pertinebunt ad Theologiam.

Denique tertia pars assertionis nostræ, nempe quod aliqui sint assensus pertinentes ad Theologiam, & ad prudentiam infusam, & quod illos non distinguatur prudentia infusa à Theologia, probari potest: quia licet communiter actus voluntatis honesti, & meritorij versentur circa opera singularia, & in indiuiduo: non tamen repugnat aliquos eiusmodi actus meritorios fieri circa rationes vniuersales, & earum honestatem, qualis à Theologia ex principiis reuelatis proponitur. Quando enim Theologia proponit honestatem, atque excellentiam operum misericordiæ erga proximos ex fidei doctrina probatam, hic assensus ad Theologiam propriè spectat, cum ex principiis reuelatis probari possit, & voluntas ex illo assensu vniuersali moueri potest, ut afficiatur erga misericordiam, vel elemosinam à Theologo, vel concionatore adeo commendatam, & ex doctrina fidei probatam, & concipiat desiderium applicandi se serio ad eiusmodi opera, quando occurrat occasio; qui actus pius est, & meritorius, & sic de aliis similibus; & tamen elicetur ab illo habitu infuso, qui datur ad concurrendum cum fide in ordine ad conclusiones Theologicas, quæ proponunt proximè obiectum honestum sufficienter ad excitandum affectum piæ & meritorium. Quod si quis nolit, eum actum esse dicendum prudentiæ, quia non versatur circa circumstantias particulares, erit quæstio de nomine: in re tamen procedet ab illo habitu infuso, cuius munus vniuersale est concurrere cum fide, & adiuuare illam in ordine ad conclusiones practicas deferuientes proximè ad actus voluntatis meritorios, atque adeo habitus ille, quoad eos actus non distinguitur à Theologia, quatenus ad Theologiam etiam pertinet illa conclusio: nam Theologia, ut diximus, non est simplex habitus, sed completitur & habitus acquisitos, qui soli cum fide concurrunt ad plures conclusiones, & habitum etiam illum infusum, qui cum eadem fide concurrat ad alias. Sed reuera prudentia iuxta definitionem Augustini *lib. 1.*

lib. 1. de lib. arb. cap. 13. *Est rerum apperend-
num, & fugiendarum scientia*, & lib. 83. quæstio-
num, quæst. 30. dicit, *esse rerum bonarum & ma-
larum, & neutrarum scientiam*. Vbi non limita-
tur prudentia ad sola obiecta individualia, &
singularia, sed extenditur ad omnem cognitio-
nem dirigentem rectam operationem, & com-
muniter dicitur prudenter fecisse, qui decrevit
ad elemosinas, vel misericordie opera se appli-
care, etiam antequam occasio occurreret aliquid
in particulari operandi. Pertinet ergo actus ille
& ad prudentiam infusam, atque etiam ad Theo-
logiam.

369
Prophetia
distinguitur
a fide.

Restat dicere de distinctione Prophetie à fide:
de quo, & de iis, quæ ad prophetiam pertinent,
latè Suarez in *presenti disp.* & sect. 3. & loquentibus
qui *dist. sect. 3. num. 10.* dicit, obiectum forma-
le prophetie esse auctoritatem Dei aliquid Pro-
phetæ reuelantis, & *sect. 4. num. 1.* actus pro-
phetie esse cognitionem supernaturalem funda-
tam in diuina reuelatione, à qua procedit prædi-
ctio, qua propheta manifestat aliis rem sibi à
Deo reuelatam; & *sect. 5. num. 3.* dicit, hanc
cognitionem, quam Propheta habent de rebus
non esse semper evidentem, sed frequenter ob-
scuram, atque adeo non distinguere essentialiter,
sed solum accidentaliter à cognitione fidei, qua-
tenus scilicet peculiari modo fit reuelatio pro-
phetæ ad aliorum utilitatem: aliquando tamen
credibile esse, quod cognitio euidentis Prophetis
communicetur, quod probat *num. 5. & 6.* & de-
nique *sect. 6. num. 4.* concludit, principium
supernaturale requisitum in Propheta ad elien-
dum suum actum, ex parte non distingui ab ha-
bitu fidei, qui sicut ad alios assensus obiectorum
propter Dei reuelationem, sic etiam concurrere
potest ad assensum, quo Propheta credit rem
illam propter reuelationem in euidentem sibi fa-
ctam: licet quoad alios actus, quos Propheta
habet peculiare audiendi Deum, requiratur
aliud principium diuersum, quod non permanet
in Propheta habitualiter, sed datur occurrente
occasione.

370

P. Hurtado de prophetia agit *disp. 28.* Et §. 5.
supponit, Prophetam (loquendo de propheta
propria, & perfecta) cognoscere euidenter
signa, quibus Deus ei loquitur, & significatum
illorum signorum, quod etiam supponit §. 11.
An verò habitus fidei sufficiat ex parte princi-
pij ad actus Prophetæ, satis obscure loquitur:
nam §. octauo, dicit, cognitionem Prophe-
ticam solum differre à nostro assensu fidei: qua-
tenus nos habemus pro obiecto formali non so-
lum signa, quibus Deus loquutus fuit cum
propheta, sed etiam ipsum assensum Prophe-
tæ, per quem dicit compleri reuelationem for-
malem Dei: at verò assensus Prophetæ non ha-
bet se ipsum pro obiecto formali, sed sola si-
gna, quibus Deus ei loquitur, quæ signa di-
cit non esse reuelationem formalem, sed so-
lum instrumentalem. Quod discrimen dicit,
sufficere ad distinguendum actum Prophetæ à
nostro assensu specie quasi physica, non tamen
moralis, atque ideo non spectare ad diuersos ha-
bitus, nisi ex modo tendendi clarè & obscure.
Postea tamen *section. tercia, §. 18.* loquitur de
qualitate illa, qua efficienter producit cogni-
tio clara reuelationis diuinæ existentis, & ex
auctoritate diuina deprehenditur veritas eius-
dem reuelationis, §. 24. concludit, eos actus

prophetæ fieri de facto per auxilium extrinse-
cum Dei, & non per habitum: quare suppo-
nit habitum fidei non sufficere ex parte prin-
cipij ad eiusmodi actus, qui tamen connaturali-
ter exigent aliquem habitum infusum, à quo
procederent, ut ipse faceret §. 23. Quare magis
credo, ipsum non putare, quod hi actus possint
procedere ab habitu fidei, quia quamuis ex parte
obiecti formalis non esset repugnantia, repugnat
tamen ex parte charitatis, quam habet hic actus,
& quam non habet actus fidei, & ideo fortasse
§. 8. addidit verba illa, *nisi ex modo tendendi cla-
rè & obscure.*

Ex dictis tamen claritatis gratia, distinguen-
dum existimo de Prophetia, quæ potest latius ac-
cipi pro prædictione futurorum, propter fundata
in reuelatione Dei latè sumpta, vel potest accipi
strictè pro prædictione fundata in reuelatione
strictè sumpta. Diximus enim supra, aliquando
reuelationem sumi latè, propter comprehendit
etiam scientiam alicui à Deo infusam; aliquando
vero sumi strictè, propter conuertitur cum loquu-
tione Dei manifestantis, & testificantis aliquid.
Nam Deus infundendo scientiam alicui, non lo-
quitur propriè, nec testatur illa obiecta: suffice-
ret autem scientia illa, ut qui eam accipit, posset
ex vi illius prædicere futura, vel occulta, atque
adeo in aliquo sensu vocaretur Propheta. Com-
muniter tamen hoc nomen à Theologis applica-
tur iis, qui ex reuelatione sibi peculiariter facta
Dei testificantis, & reuelantis aliquid, illud præ-
dicant, ita enim loquitur S. Thom. *infra quæst. 13. 1.
art. 6.* dum ait, *Prophetia est quedam cognitio in-
tellectui Propheta impressa ex reuelatione diuina
per modum cuiusdam doctrine.* Vbi nomine do-
ctrine satis exprimitur loquutio, & testificatio
Dei; nemo enim docet, nisi voce, vel scripto, aut
aliter loquens. Vnde prædictionem Prophetæ
certam esse, quia fundatur in auctoritate Dei
tradunt communiter Theologi, ut probat Sua-
rez loco supra citato *sect. 3. num. 10.* & colligitur ex
scriptura passim dicente, Deum loqui per Pro-
phetas, & in Prophetis, qui ideo frequenter præ-
mittunt verba illa, *Hæc dicit Dominus, Verbum
Domini, quod factum est ad me: factum est verbum
Domini;* & similia.

371

Prophetia la-
tè & strictè
accipitur.

Quo supposito, si sermo esset de prophetia
latè sumpta fundata in scientia infusa absque tes-
tificatione Dei, constaret clarè, illam distingui à
fide, quæ fundatur in auctoritate Dei reuelantis;
& testificantis: illa autem non fundaretur in
testificatione Dei, sed in scientia infusa de tali
obiecto: imò licet habens illam scientiam reflexè
illam cognoscens, ex illa, & ex eius supernatura-
litate, & infallibilitate inferret per discursum ve-
ritatem rei manifestatæ per talem scientiam; hic
assensus non esset actus fidei, quia non haberet
pro obiecto formali testimonium Dei, sed infal-
libilitatem scientiæ infusæ, & eius supernaturali-
tatem, ut bene notauit Hurtado *dicta disp. 28.
§. 12.*

372

Sententia
Auctoris.

Loquendo verò de prophetia strictè sumpta,
quæ supponit reuelationem Dei loquentis Pro-
phetæ, & testificantis tale obiectum, videndum,
est, qui actus in Propheta reperiantur. Nam in
primis habet actum, quo videt, ac cognoscit si-
gna, quibus ei Deus loquitur; deinde actum,
quo iudicat illam esse loquutionem Dei: deni-
que actum, quo propter diuinam auctoritatem
credit obiectum, quod Deus illi dicit: nam de

373

H 4 actione

actione externa, qua prædicat rem illam aliis non est magna difficultas, cum illa in sua entitate sit naturalis, & possit imperari à voluntate bona, vel etiam mala, sicut consecratio Eucharistiæ, vel alia actiones etiam sacræ, de primo ergo actu, quo percipit signa quibus Deus ei loquitur, distinguendum videtur: si enim per illum actum non solum percipit signa, sed euidenter iudicat illa signa esse à Deo, videtur esse supernaturalis; nam sicut actus obscurus, quo de facto iudicamus, Deum reuelare mysteria fidei, est supernaturalis, & procedit à fide, sic de illo iudicio, dicendum videtur, cum in eo etiam fundetur assensus rei reuelatæ. Quare ad illum actum requiritur principium supernaturale ex parte potestatis, quod quidè distinguatur ab habitu fidei, qui, ut postea videbimus, est obscurus saltem respectu rei reuelatæ, propter incontinentiam reuelationis Prophetæ autem habens euidentiam de loquutione Dei, haberet etiam euidentiam rei reuelatæ saltem in attestante, quæ non potest esse ab habitu fidei, quia est vera euidentia, ut videbimus *dissequenti*.

374

Si verò Prophetæ percipiat quidem signa illa, quibus Deus loquitur, non tamen cognoscat euidenter, esse loquutionem Dei; loquendo de illo primo actu, quo percipit signa, & non de secundo actu, quo postea iudicat, & credit, Deum loqui per illa signa, non video sufficiens fundamentum, aut necessitatem, ut ille actus sit supernaturalis in substantia, & quod non sufficiat, si sit supernaturalis saltem quoad modum. Quia in primis de facto in nobis, licet assensus, quo credimus, Deum reuelare mysteria fidei, sit supernaturalis; cognitio tamen præcedens, qua percipimus reuelationem, Dei mediatam, quæ sit nobis per Ecclesiam, vel Scripturam, vel etiam per Prophetam prædicantem & proponentem, non videtur supernaturalis quoad substantiam: imò in reuelatione etiam immediata, cognitio, qua per visum Rex Baltasar percipiebat reuelationem Dei scriptam in pariete, & cognitio etiam, quæ in eius intellectu fiebat de tali scriptura, non videtur, quod fuerit supernaturalis quo ad substantiam, sed naturalis ex speciebus talis obiecti sensibilis. Item cognitio, qua Moyses visu percipiebat rubi ardorem sine combustione, & intellectio illi correspondens, non videtur supernaturalis quo ad substantiam. Quod idem est, quando Deus per Angelos loquitur, & reuelat alicui; nam auditio, qua B. Virgo, vel Zacharias percipiebant voces formatas ab Angelo Gabriele, & intellectio illi sensationi correspondens, non apparet, cur debuerit esse supernaturalis quoad substantiam. Unde licet, Deus immediate loqueretur sine signo sensibili externo per representationem imaginum, aut vocum in phantasia, idem dicendum videtur; cum Angelus etiam possit, & Dæmon formare in phantasia tales imagines per applicationem specierum, & illa obiecta sensibilia sint, & percipibilia à sensu interno. Denique licet Deus loqueretur immediate in intellectu absque interuentu phantasiæ, non appareret, cur eiusmodi loquutio petat supernaturalitatem quoad substantiam, cum Deus etiam, ut Auctor naturæ posset loqui Angelis, & animabus separatis, & quæ aliquid præcipere; quæ loquutio in eo statu puræ naturæ non esset supernaturalis: ergo licet Deus animæ coniunctæ corpori eodem modo loquatur, poterit ea loquutio esse solum supernaturalis, quoad modum, quatenus in eo statu

non debetur animæ vnitæ, corpori, quare ad eam loquutionem præcisè percipiendam, non apparet necessitas principij supernaturalis, sed concursus Dei cum potentia naturali ad percipiendam eam loquutionem, qui fortalè concursus in his circumstantiis non deberetur.

Doctores ergo supponentes actum Prophetiæ esse supernaturalem quo ad substantiam, & exigi principium supernaturale, videntur potissimum loqui de actu, quo Prophetæ non solum percipit voces, seu signa, quibus Deus loquitur, sed percipit, & cognoscit, Deum per illa signa loqui, qui est potissimus Prophetæ actus: id enim supponunt cognitionem Prophetici debere esse certam de Deo reuelante, ut probat Suarez *sect. 4. num. 4.* quia alioquin non posset propheta certò credere, vel prædicare obiectum reuelatum, nisi certò crederet, Deum esse reuelantem: loquuntur ergo de actu iudicij, quo ex euidenti credibilitate signorum sibi à Deo propositorum iudicat certò, & infallibiliter Deum sibi loqui: ex quo assensu postea credit certò rem reuelatam. Vtrumque tamen absque euidentia: sicut & B. Virgo ex loquutione Angeli, cuius voces percipiebat, habuit euidentem credibilitatem, quod illa esset reuelatio Dei: non tamen habuit euidentiam de hoc: alioquin non ita meruisset, nec commendata fuisset eius fides ab Elisabetha dicente, *beata quæ credidisti*. nam euidentia cogeret ad credendam reuelationem, & rem reuelatam, & beati sunt illi, qui non viderunt, & crediderunt.

Hoc ergo supposito consequens videtur, quod iudicium illud Prophetæ, quo iudicat, Deum sibi loqui, & quo propter loquutionem Dei credit rem reuelatam, esse supernaturale in substantia, sicut in nobis etiam est, quando credimus, propter reuelationem mediatam ad nos perducant, atque adeo exigere principium aliquod supernaturale ex parte potestatis. Hoc autem principium, quando iudicij illud non est euidentis, non videtur distinctum ab habitu fidei, quem habemus, & concessit bene Suarez *sect. 6. num. 4.* quia cum habitus fidei extendatur ad credendam omnem reuelationem obscuram, atque etiam ad priuatam, multò magis extendatur ad eam credendam, quæ sit ipsi Prophetæ, quæ magis participat de reuelatione non priuata, cum fiat in vilitatem aliorum.

Solum posset esse difficultas, quia si non ponitur in Prophetâ aliud principium supernaturale ad suos actus præter habitum fidei, non videtur verum quod indicat S. Thom. *quest. 171. art. 2.* & sequuntur alij plures, quod Prophetiæ donum non datur communiter per modum habitus, & permanenter, sed solum transeunter: quare supponere videtur, esse qualitatem aliquam supplementem loco habitus infusi, quæ detur occurrente occasione, & postea auferatur: quare Hurtado *dicta disp. 28. §. 24.* dicit, prophetiam fieri per auxilium extrinsecum Dei supplementem defectum habitus. Respondeo tamen, prophetiæ donum non esse permanens, quia vltima habitum ad cognitionem propheticam requiruntur species, quæ non semper dantur, sed quando Deus loquitur, & ideo non est in potestate Prophetæ prophetare quoties voluerit, ut dixit Suarez *sect. 6. num. 9.* re quoties voluerit, ut dixit Suarez *sect. 6. num. 9.* sicut nos, licet habeamus habitum fidei, non possumus credere, nisi vel à Deo immediate, vel ab aliis proponantur obiecta credenda: & sicut ha-

bens aures expeditas non potest audire, nisi alij loquantur.

Vnde obiter inferitur, licet in Propheta ineuidenter cognoscente Deum sibi loqui, præcedat iudicium evidens credibilitatis & pia affectio voluntatis ad credendum Deum loqui, & verum esse, quod loquitur, ad hos etiam actus sufficere prudentiam infusam, quæ in nobis elicit iudicium credibilitatis & habitum etiam piæ affectionis communem; quia nos etiam habemus iudicium illud evidens, quare ratione evidentie non requiritur in Propheta alius habitus ad iudicium illud; & habitus noster piæ affectionis voluntatem elicit imperantem assensum obscurum circa diuinam reuelationem, prout imperat etiam sibi Propheta in prædicto casu.

DISPUTATIO II.

De obscuritate fidei, & de eius
compossibilitate cum
euidencia.

SECTIO I. *Virum reuelatio clara possit
esse obiectum formale fidei.*

II. *Virum fides possit esse de obiecto aliunde
clare cognito.*

III. *An idem assensus fidei possit tendere
circa obiectum reuelatum per
aliud medium scientificum vel probabile.*

HOc etiam pertinet ad obiectum formale fidei explicandum, non quidem quoad entitatem obiecti ipsius, sed quoad conditionem requisitam, vt possit intellectum mouere ad assensum fidei. Oportebit autem prius videre de obscuritate requisita ex parte reuelationis: posita de obscuritate requisita in ipso obiecto materiali; an scilicet debeat vndequeque esse obscurum, ita vt aliunde etiam debeat non esse euidenter notum.

SECTIO I.

*Virum reuelatio clara possit esse obiectum
formale fidei.*

Reuelationem claram appello eam, quam euidenter cognoscimus esse reuelationem Dei: suppono autem fieri posse quod sciam euidenter aliquam esse reuelationem Dei absque eo quod videam Deum clare in se ipso, vt dixi *sup. sect. 7.* quod aduersus Bañes in *presenti art. 5. circa finem & infra quest. 5. art. 1. post ultimam conclusionem*, qui id negauit, docet communis sententia, Caiet. in *presenti art. 4. & infra quest. 171. artic. 5. Dur. in 3. distinct. 23. quest. 9. Carthus. & Bassolis quest. 1. prologi, Aragon infra quest. 5. art. 1. Alphonso Mendoza in quodlib. quest. 3. scholasti. videatur Suarez tom. 1. in 3. par. disp. 27. sect. 2. §. sed occurrit & in *presenti disput. 3. sect. 8.* Vbi affert plures alios, Vazq. 2. tom. in *primam par.**

disp. 135. num. 6. & 7. Valentia in presenti disput. 1. quest. 5. puncto 1. Salas 1. tom. in 1. 2. tract. 2. disput. 6. sect. 7. Et probatur facile, quia potest Angelus, v.g. cognoscere supernaturaliter entitatem, & quidditatem actus fidei, ergo potest cognoscere euidenter supernaturalitatem actus fidei, ergo potest cognoscere euidenter, quod habet pro obiecto veram reuelationem Dei, & per consequens euidenter scit existentiam reuelationis; nam sicut viribus naturæ cognoscit Angelus entitatem lapidis, v.g. ordinem, quem lapis habet ad Deum; ita ex eleuatione potest intueri entitatem actus supernaturalis, & habitudinem intrinsecam, quæ ille actus habet ad Deum verè reuelantem. Item potest Deus producere aliquam qualitatem, vel actionem, siue vitalem, siue non vitalem, in mente Angeli, quæ per suam entitatem sit vox, & loquutio Dei, (vt diximus in superioribus,) quare qui cognosceret quidditatiue illam qualitatem, vel actionem, cognosceret clare illam esse loquutionem, & reuelationem Dei, absque eo quod videret ipsum Deum.

Dices: vnus Angelus non potest cognoscere clare loquutionem alterius, quin eo ipso videat voluntatem Angeli volentis manifestare suum conceptum, ergo nec potest cognoscere clare loquutionem Dei, quin videat voluntatem, qua Deus vult manifestare suum conceptum, & per consequens quin videat substantiam Dei, quæ distinguitur ab eius voluntate.

Respondet, negando consequentiam. Ratio discriminis est, quod loquutio, & vox Angeli est formaliter actus voluntatis ordinantis obiectum ad alium Angelum, vt explicui in *tract. de Angelis* nec potest formare ad extra aliquam vocem, qua loquatur cum aliis Angelis, quare cum vox Angeli loquentis debeat percipi ab audiente, debet videri eius volitio. At verò Deus potest formare vocem extra se, qua loquatur, & quæ exprimat eius mentem, quare potest loquutio videri, quin videatur volitio Dei, licet ex visione loquutionis cognoscatur abstractiue talis voluntas increata Dei.

Dices primò, ipse actus fidei est cognitio obscura reuelationis Dei, ergo licet euidenter, & intuitiue cognoscatur ipse actus fidei, non potest manifestare euidenter reuelationem Dei, cuius ipse est essentialiter cognitio, & manifestatio obscura. Respondet, actum fidei esse obscurum in genere causæ formalis, esse verò clarum in ratione medij cogniti: hoc est, ipsum actum fidei per suam naturam esse talem, vt subiecto, seu intellectui, cui inhaeret non tribuat alium effectum formalem, nisi obscure intelligentis: cum hoc tamen stat, quod per suam entitatem supernaturalem exigit essentialiter non produci, nisi quando præcedit vera reuelatio Dei: quare, qui intuetur eius entitatem, videt hunc ordinem essentialem, & ideo tanquam in medio cognito potest euidenter cognoscere, dari reuelationem Dei. Sicut etiam nostra cognitio naturalis de Deo per media probabilia obscure nobis manifestat in genere causæ formalis existentiam Dei. Angelus tamen perfecte comprehendens illum meum actum, & ordinem quem habet ad Deum, vt ad suam essentiam naturalem, euidenter cognoscit in eo actu, tanquam in medio cognito Deum existere, qui est causalius actus.

Dices secundo, si reuelatio Dei vt talis cognosceretur euidenter, & quidditatiue, sequeretur, quod cognosceretur quidditatiue, etiam Deus reuelans

Angeli loquutio & vox quæ sit.

3

4